

ingediend op **844** (2020-2021) – Nr. 20
28 maart 2022 (2021-2022)

Onderzoek

naar de aanpak van de met PFOS vervuilde gronden
op de Oosterweelwerf
en de gevolgen voor de volksgezondheid

Verslag van de hoorzitting

namens de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS
uitgebracht door Tinne Rombouts, Willem-Frederik Schiltz
en Mieke Schauvliege

van 15 oktober 2021
met het Departement Omgeving, afdeling Handhaving

Documenten in het dossier:

- 844** (2020-2021) – Nr. 1: Motie
- Nr. 2 en 3: Amendementen
- Nr. 4: Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van de motie
- Nr. 5 t.e.m. 19: Verslagen van de hoorzittingen

Samenstelling van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS:

Voorzitter: Hannes Anaf.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Joris Nachtergaele, Freya Perdaens;

Bart Claes, Chris Janssens, Stefaan Sintobin;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Gwenny De Vroe, Willem-Frederik Schiltz;

Imade Annouri, Mieke Schauvliege;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Op 16 juni 2021 nam het Vlaams Parlement een motie aan tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de met PFOS vervuilde gronden op de Oosterweelwerf en de gevolgen voor de volksgezondheid. De installatievergadering van de onderzoekscommissie vond plaats op 25 juni 2021. Haar opdracht liep tot 31 januari 2022 en werd op 26 januari 2022 verlengd tot 18 maart 2022. In deze periode werd een reeks openbare hoorzittingen gehouden met experts en getuigen.

Hoorzittingen met experts:

2 juli 2021	Jacob de Boer en Wim De Coen
2 juli 2021	Nicolas van Larebeke, Jamie C. De Witt, Greet Schoeters en Ilse Loots
9 juli 2021	Juan D. Piñeros Garcet, Jan de Vos en William Leys
9 juli 2021	Arjen Wintersen
16 juli 2021	Karl Vrancken, opdrachthouder
20 augustus 2021	Karl Vrancken, opdrachthouder
27 augustus 2021	Isabelle Larmuseau en Geert Van Calster
27 augustus 2021	essenscia, VVP en VVSG
30 augustus 2021	Lucas Bergkamp

Hoorzittingen met getuigen:

3 september 2021	3M
6 september 2021	vakbondsafvaardiging en arbeidsgeneeskundige dienst van 3M
15 september 2021	THV RoTS
24 september 2021	Lantis
1 oktober 2021	OVAM
8 oktober 2021	Departement Omgeving, afdeling GOP
15 oktober 2021	Departement Omgeving, afdeling Handhaving
22 oktober 2021	VMM
29 oktober 2021	VITO
29 oktober 2021	Jan Tytgat
8 november 2021	agentschap Zorg en Gezondheid
19 november 2021	Departement Mobiliteit en Openbare Werken
19 november 2021	Grondbank vzw
26 november 2021	THV RoTS, Lantis en Jan Tytgat
3 december 2021	3M
10 januari 2022	gemeente Zwijndrecht
14 januari 2022	provincie Antwerpen
14 januari 2022	stad Antwerpen
17 januari 2022	bevoegde ministers uit de zittingsperiode 2014-2019
21 januari 2022	André Van de Vyver en Jan Van Rensbergen
24 januari 2022	bevoegde ministers uit de zittingsperiode 2019-2024
7 februari 2022	OVAM, de voogdijminister en de ministers bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken en Omgeving uit de zittingsperiode 2014-2019

Op basis van deze hoorzittingen werd door de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS een eindverslag opgesteld.

Hierna volgt het tussentijdse verslag van de hoorzitting van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS van 15 oktober 2021 met het Departement Omgeving, afdeling Handhaving met als getuigen:

- Peter Cabus (secretaris-generaal Departement Omgeving en covoorzitter van de projectgroep Vlaamse Brede Heroverweging (VBH) beleidsdomein Omgeving);
- Sigrid Raedschelders (afdelingshoofd Handhaving, Departement Omgeving);
- Wilfried Van den Acker (handhavingsmanager Antwerpen, afdeling Handhaving, Departement Omgeving);
- Rita Van Ham (handhavingsmanager Vlaams-Brabant, afdeling Handhaving, Departement Omgeving).

Het verslag van deze hoorzitting is een geredigeerd woordelijk verslag dat aan de getuigen ter goedkeuring werd voorgelegd. De opmerkingen, rechtzettingen of aanvullingen van de getuigen werden als voetnoten vermeld.

**Verslag van de hoorzitting van 15 oktober 2021
met het Departement Omgeving, afdeling Handhaving**

De voorzitter: Goedemorgen allemaal. We hebben vandaag een nieuwe hoorzitting, opnieuw met het Departement Omgeving. Dank u wel voor de flexibiliteit om naar deze week te willen schuiven. Het was oorspronkelijk de bedoeling dat we vorige week ook het luik Handhaving zouden behandelen. Het bleek achteraf dat dat redelijk onmogelijk was, omdat er heel veel vragen waren over alles wat met vergunningverlening te maken had.

We starten dus vandaag opnieuw zoals gebruikelijk met de vaststelling van de identiteit van de getuigen en de eedaflegging. Er zijn vandaag vier getuigen: de heer Peter Cabus die vorige week ook al hier was en dus de eed niet meer moet afleggen. U hebt dat vorige week reeds gedaan. De andere getuigen zijn mevrouw Sigrid Raedschelders, afdelingshoofd Handhaving – Departement Omgeving, de heer Wilfried Van den Acker, handhavingsmanager Antwerpen, afdeling Handhaving – Departement Omgeving en mevrouw Rita Van Ham, handhavingsmanager Vlaams-Brabant, afdeling Handhaving – Departement Omgeving.

Van deze getuigen werd de oproeping, de identiteit, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats vastgesteld. We gaan starten met het afleggen van de eed.

Mag ik u vragen uw naam te vermelden en vervolgens de volgende eedformule uit te spreken: "Ik zal de gehele waarheid zeggen en niets dan de waarheid".

Mevrouw Raedschelders heeft het woord.

Sigrid Raedschelders: Sigrid Raedschelders. Ik zal de gehele waarheid zeggen en niets dan de waarheid.

De voorzitter: De heer Van den Acker heeft het woord.

Wilfried Van den Acker: Wilfried Van den Acker. Ik zal de gehele waarheid zeggen en niets dan de waarheid.

De voorzitter: Mevrouw Van Ham heeft het woord.

Rita Van Ham: Rita Van Ham. Ik zal de gehele waarheid zeggen en niets dan de waarheid.

De voorzitter: De getuigen wordt gewezen op artikel 10, §4, van het decreet van 1 maart 2002 houdende de organisatie van het parlementair onderzoek, dat stelt dat, onverminderd het inroepen van het beroepsgeheim, bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, iedere getuige kan weigeren te getuigen wanneer hij zich door zijn verklaringen zou kunnen blootstellen aan strafvervolgning.

Van deze vergadering zal een proces-verbaal worden opgesteld waarbij u gevraagd wordt om dit binnen de 15 dagen na dit verhoor te ondertekenen, nadat u het gelezen en bevestigd heeft. Het verslag wordt u dan ook spoedig bezorgd.

Net zoals bij de vorige vergaderingen waarin we getuigen hoorden, is het de bedoeling dat we starten met een statement van maximum 15 minuten, indien mogelijk. Daarna starten we met de vragen van de parlementsleden. We organiseren eerst een vragenronde waarbij alle parlementsleden hun vragen kunnen stellen. Dan komt er een globaal antwoord, hopelijk op alle vragen of toch op de meeste vragen. Daarna gaan we een op een verder met volgende vragen.

Ik geef graag het woord aan de heer Cabus.

Peter Cabus: Dank u wel. Ik ga geen statement maken, zoals gevraagd, omdat dat vorige keer al is gedaan en voor vandaag ook nog geldt. We zouden wel graag van de gelegenheid gebruikmaken om mevrouw Raedschelders een korte toelichting te laten geven over de werking van de afdeling Handhaving zodat ook daar een aantal inzichten uit kunnen worden verkregen.

Sigrid Raedschelders: Dank u wel en goedemorgen, geachte parlementsleden. Het is goed dat wij vandaag de gelegenheid krijgen om de werking van de inspectie van de afdeling Handhaving en onze rol in het PFOS-dossier toe te lichten. Als sluitstuk van het omgevingsbeleid heeft Handhaving een belangrijke rol te spelen in het mee realiseren van een kwalitatieve en gezonde leefomgeving. Het is logisch dat hierover vragen worden gesteld. Mijn collega's en ik zullen die vragen helder beantwoorden op basis van de informatie waarover we zelf beschikken.

Vandaag duiding geven en onze werking in een juiste context zetten, is evenzeer belangrijk voor de inspecteurs, voor de handhavers. Wij werden de voorbije tijd in de pers geconfronteerd met heel wat negatieve berichten over inspectie die tekortschiet, die haar werk niet naar behoren doet. Ik denk dat we vandaag de kans krijgen om vanuit ons perspectief toe te lichten dat dit beeld niet klopt en afbreuk doet aan de inspanningen en de expertise die binnen de afdeling Handhaving elke dag wordt ingezet. Voor alle duidelijkheid, u zult mij niet horen beweren dat alles perfect loopt. Wijzelf zien ook mogelijkheden tot verbetering. Ik kom daar zo meteen graag op terug.

Kort een woordje over de werking en de rol van onze afdeling. Vorige week heeft Peter Cabus al gezegd dat het Departement Omgeving een samensmelting is van het Departement Milieu en Ruimte in april 2017. Op dat ogenblik is dus ook de afdeling Handhaving ontstaan die eigenlijk een samensmelting is van de voormalige afdeling Milieuinspectie, de vroegere Bouw- en Erfgoedinspectie en de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer. Vanaf 1 april 2017 heb ik zelf het engagement en de verantwoordelijkheid als afdelingshoofd voor de afdeling Handhaving opgenomen.

De grote lijnen van de werking heb ik toegelicht in de hoorzitting van de commissie Leefmilieu van 26 mei 2021. Daar vindt u meer details terug. Ik focus hier op enkele grote lijnen.

Wat is de hoofdpodracht van de afdeling Handhaving? Heel kort gezegd gaat het enerzijds om het inspecteren en anderzijds om het bestuurlijk beboeten van alle mogelijke schendingen inzake milieu, ruimtelijke ordening en erfgoed.

Als organisatie is de afdeling Handhaving gestructureerd in twee clusters. Er is de cluster Omgevingsinspectie die, wat milieu betreft, instaat voor de controle op het gros van alle milieuregels inzake milieuhygiëne. Dat betekent dat een negentigtal toezichthouders instaan voor de controle op alle klasse I-bedrijven in Vlaanderen. Op dit ogenblik zijn dat er ongeveer 11.500. Een deel van die klasse I-bedrijven vallen onder heel specifieke Europese inspectieregels. Ik denk dan aan de 294 seveso-inrichtingen en de 1921 installaties in landbouw en industrie die eigenlijk onder de Richtlijn Industriële Emissies vallen, de zogenaamde RIE-richtlijn.

Om u een idee te geven van de cijfers: in 2020 hebben we 10.500 controles uitgevoerd bij ruim 3700 bedrijven. Controles die overigens niet enkel binnen '9 to 5' gebeuren, er is evenzeer een permanentie- en responsstelsel dat toelaat om op elk moment van de dag, 's nachts of in het weekend op te treden, als dat nodig mocht blijken.

U weet uiteraard dat het toezicht op de klasse II- en III-bedrijven bij de lokale besturen hoort. Ook daar speelt de gewestelijke omgevingsinspectie wel een rol bij ondersteuning en begeleiding van lokale besturen in hun opdracht, met respect uiteraard voor het subsidiariteitsprincipe.

Naast de cluster Omgevingsinspectie is er ook de cluster Sanctionering en advisering met een vijftiental medewerkers die als gewestelijke beboetingsentiteit instaan voor het

bestuurlijk beboeten van de volledige regelgeving Omgeving, dus milieu en ruimtelijke ordening (RO) in zijn geheel. Zij staan ook in voor het adviseren van de minister in het kader van de beroepen tegen bestuurlijke maatregelen en, specifiek voor RO, ook voor het beoordelen van kwijtscheldingsverzoeken bij gerechtelijke dwangsommen.

De bestuurlijke boete voor milieubescherming – u weet dat – bestaat al zeer lang, namelijk sinds 2009. Voor ruimtelijke ordening is dat iets later gekomen in 2018. We stellen vast dat er meer en meer dossiers voor bestuurlijk beboeten bij ons terechtkomen. Op zich is dat in lijn met wat het Vlaams regeerakkoord en de beleidsnota's Justitie en Omgeving voorzien. De Vlaamse Regering kiest bewust voor meer bestuurlijke handhaving en voor meer depenalisering. Voor meer dan de helft van alle pv's in milieumisdrijven, sturen de parketten de dossiers naar ons door voor bestuurlijke beboeting. In 2020 betekende dat bijvoorbeeld dat wij meer dan 3500 bestuurlijke boetes hebben opgelegd.

Een degelijke en doeltreffende handhaving berust op enkele grote krachtlijnen: kwaliteit, uniformiteit, onafhankelijkheid, risicogebaseerd en planmatig handhaven. Uniformiteit en kwaliteit zijn cruciaal voor een geloofwaardige handhaving. De milieuregels evolueren bijzonder snel. Ze wijzigen voortdurend met nieuwe inzichten in techniek, in wetenschap en in Europese richtlijnen. Het betekent dat we in de Milieu-inspectie een heel breed werkveld en vaak complexe materie hebben, en dus werken we met gespecialiseerde milieutoezichthouders en werken we intern ook aan een kwaliteitsbewakingsstelsel.

Uniformiteit betekent dat we vergelijkbare situaties vergelijkbaar handhaven, en dat uiteraard in heel Vlaanderen. Voor de structuur betekent dit dat er enerzijds omgevingsinspecteurs zijn in elke provincie, wat toelaat om snel en efficiënt op te treden, en dat er anderzijds binnen de afdeling ook een duidelijke transversale werking is met thematische werkgroepen die elk voor hun eigen milieuthema een aanpak uitwerken voor de hele afdeling. We hebben dus een afdelingskader waarin we heel bewust inzetten op een uniforme inzet van de handhavingsinstrumenten die wij hebben. In dat kader zijn trouwens ook – en ik benadruk dit – de beginselen van behoorlijk bestuur van belang: denk aan het proportionaliteitsbeginsel, denk aan het redelijkheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. In de praktijk betekent dit dat een toezichthouder in zijn eigen dossier, dus op basis van eigen kennis en ervaring, knopen kan doorhakken, maar dat dit gebeurt in een breder afdelingskader waarin een uniforme aanpak wordt gewaarborgd.

Even belangrijk is dat een toezichthouder onafhankelijk kan werken en integer optreedt. Deze onafhankelijkheid is decretaal verankerd, maar ze wordt tegelijkertijd ook heel expliciet in onze eigen afdelingswaarden benoemd en we hechten er veel belang aan. Onze handhavers worden in de praktijk systematisch met verschillende belangen geconfronteerd. We vinden het dan ook belangrijk om hen vanuit structuur en werking te ondersteunen om op een goede manier om te kunnen gaan met de druk die zij ervaren. Wij hebben niet voor niets een specifieke deontologische code voor onze inspecteurs en beboeters. We organiseren dilemmatrainingen, allemaal om hen te sterken in de rol die zij op het terrein vervullen.

Een ander wezenlijk punt dat heel actueel is, is de vraag of wij met Handhaving de juiste keuzes maken. Met andere woorden, zetten we onze mensen en middelen in op de juiste problemen? Het is uiteraard niet haalbaar om alle klasse I-bedrijven volledig en permanent te kunnen controleren. Dat spreekt voor zich, en op dat vlak moeten de verwachtingen ook realistisch blijven.

Natuurlijk is het wel onze verantwoordelijkheid om de juiste keuzes proberen te maken. Dat doen we in de praktijk door risicogebaseerd te handhaven. Dat betekent dat we in eerste instantie inzetten op de bedrijven waarvoor Europese inspectieverplichtingen gelden. Het zijn ook bedrijven met de meest ernstige of grote emissies. Vervolgens zetten we in op die inrichtingen waarvan we weten dat zij een hoge milieu-impact hebben. Ook voor een aantal specifieke milieuthema's gaan we heel gerichte acties ondernemen om voor een stuk aan proactieve handhaving te kunnen doen. Tegelijk is het voor ons ook

belangrijk dat we de klachten die we krijgen van mensen die hinder ondervinden van klasse I-bedrijven, grondig onderzoeken en handhaven als dat nodig is. We merken ook dat de tijdsinzet in klachtenbehandeling de voorbije jaren alsmaar is toegenomen. Alleen al voor 2020 hebben we voor Milieu meer dan 5400 klachten ontvangen.

Uiteraard en logisch – en dat is maar goed ook – spelen de maatschappelijke context en de actualiteit een rol en wordt op verschillende domeinen een verhoogde handhavingsinzet gevraagd van ons. Denk aan de dossiers inzake mestfraude, denk aan de afvaltrafiek in de havens. Ik herinner me ook de bespreking in de commissie over de illegale waterwinning bij de boorbedrijven, het PFAS-dossier. We staan absoluut in de actualiteit.

Elk jaar bundelen we de verschillende handhavingsopdrachten in ons handhavingsplan. Dat is een plan dat uiteraard wordt gedeeld met een brede range aan stakeholders en dat ook heel transparant leesbaar is op onze website.

Ondanks de risicogebaseerde aanpak is het zo dat de capaciteit die we kunnen inzetten voor handhaving, de voorbije jaren onder druk is komen te staan als gevolg van de aanhoudende Vlaamse personeelsbesparingen. Peter Cabus is er vorige week al kort op ingegaan. Ik kan bevestigen dat het ook voor Handhaving speelt. Ik stel ook vast dat we de volgende jaren zullen worden geconfronteerd met heel wat pensioneringen. Er stelt zich dus wel een probleem. Als de Vlaamse Regering echt een krachtige handhaving wil, dan is het belangrijk om duidelijke prioriteiten en verwachtingen weer te geven en om gericht in te zetten op het investeren in mensen en middelen om die handhaving in de praktijk goed te kunnen invullen.

Los van de personeelscontext zien wij zelf ook obstakels die onze werking voor een deel bemoeilijken of die minder efficiënt zijn. We bekijken die problemen uiteraard en proberen voortdurend oplossingen te vinden. Heel recent hebben we, samen met alle inspectiediensten binnen het hele beleidsdomein Omgeving, het initiatief genomen om zelf de verschillende verbetervoorstellen op te lijsten, zowel voor de regelgeving als voor de praktijk.

Wat de samenwerking betreft, wil ik kort opmerken dat ik hoor dat er soms, naar mijn aanvoelen, net iets te kort door de bocht wordt gegaan als men zegt dat de inspectiediensten volledig naast elkaar zouden werken. Dat is iets wat ik vanuit mijn persoonlijke ervaring niet herken. Ik vind dat er heel veel samenwerking bestaat. Vanuit Handhaving hebben we bijvoorbeeld met alle inspectiediensten uit het hele beleidsdomein samenwerkingsafspraken, vaak geformaliseerd in samenwerkingsprotocollen. Het blijft niet bij een vodge papier. Die protocollen worden uitgevoerd en geven aanleiding tot gezamenlijke of gestroomlijnde controles op het terrein. Ze geven aanleiding tot heel veel formeel en informeel overleg en ook tot informatie-uitwisseling.

We hebben niet enkel binnen het eigen beleidsdomein contacten, maar evenzeer met alle mogelijke andere actoren binnen Vlaanderen. Ik denk bijvoorbeeld aan de constructieve samenwerking die we hebben met de parketmagistraten die instaan voor de gerechtelijke milieuhandhaving en waar we het bestuurlijke handhavingsspoor op het gerechtelijke proberen af te stemmen. We hebben bijvoorbeeld in de COL 04/2019 samengewerkt aan het bepalen van welke types van milieumisdrijven op welke manier zullen worden behandeld.

Ondanks dat willen we natuurlijk ook vooruitkijken en kritisch nagaan waar we bijvoorbeeld informatie-uitwisseling kunnen verbeteren. Ik sta dan ook 100 procent achter het initiatief om een procesaudit Handhaving te starten bij Audit Vlaanderen. Ik ben ervan overtuigd dat onze eigen inzichten en onze eigen verbetervoorstellen, gekoppeld aan die externe objectieve blik van Audit Vlaanderen, aanbevelingen kunnen opleveren die de Vlaamse omgevingshandhaving kunnen verbeteren.

Tot zover deze inleiding. We luisteren graag naar uw vragen.

De voorzitter: Ik laat eerst alle vragen van de verschillende fracties komen, en daarna geef ik opnieuw het woord aan de getuigen om te antwoorden. De vorige keer mocht CD&V beginnen. Ik geef nu het woord aan de Open Vld-fractie om te starten.

De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz: Dank u voor de toelichting, die nog verder licht werpt op de werking van de dienst. Ik heb een aantal dingen genoteerd waarmee u een aantal vragen uit de vorige sessie beantwoordt of waarmee u tegemoetkomt aan bezorgdheden die ook in de pers werden gesuggereerd. Ik zal mijn vragen concentreren in vier blokjes: bedrijfscultuur, de relatie met de politiek, zicht op de toekomst naar aanleiding van het PFOS-3M-dossier en ten slotte, meer specifiek, de controle en de prioritering.

De audit van 2016 was behoorlijk scherp, vernietigend. De Panoreportage heeft niet alleen hier maar ook in de huiskamers veel vragen opgeroepen. We hebben van de heer Cabus al vernomen dat er ondertussen heel veel veranderd is. Veel van de pijnpunten die naar boven zijn gekomen, zijn geremedieerd. Maar we hebben eveneens gehoord, mijnheer Cabus, dat het 10 jaar duurt vooraleer een fusie volledig verteerd is, vooraleer de integratie soepel loopt en er een aantal obstakels zijn weggewerkt. Twee bedenkingen daarbij. Ten eerste, als Audit Vlaanderen dergelijke problemen vaststelt in een specifiek segment van een dienst, in dit geval bij Promotie en de Benoemingen, dan maakt de aard van die bedenkingen, en ook wat in de Panoreportage naar voren kwam, en ik verwijs dan naar de 'zwijgen is goud'-cultuur – dat klinkt zeer onmeest – ons wel bezorgd over de vraag of die problemen niet in andere segmenten van de dienst aanwezig zouden zijn. U verwees alvast naar de deontologische code, naar het rollenspel of tenminste naar de dilemmasenario's. Kunt u ons bevestigen dat er zich volgens uw weten geen dergelijke problemen nog voordoen in de dienst?

Er is sprake van een audit die nu loopt. Kunt u aangeven wat de verwachte einddatum van die audit is?

Dan is er het handavingsplan. Uniformiteit: dat begrijp ik. Gelijke zaken, gelijk handhaven: dat lijkt mij een goede zaak. Maar kunt u wat meer details geven bij het handavingsplan? In 2017 werd onder minister Muyters het eerste handavingsplan opgesteld. Hoe wordt dat opgesteld?

We horen dat de prioritering wordt gebaseerd op de risicoprofielen. Maar het lijkt me dat die vooral sectorieel zijn. Worden ze ook bedrijfsspecifiek opgesteld? Of is het: dat type bedrijf verricht dat type van activiteit, dus valt het automatisch in een bepaald risicoprofiel en dus komt het al dan niet in aanmerking voor prioritaire handhaving? Worden er dus naast de sectoriële criteria ook bedrijfsspecifieke risicoprofielen opgemaakt, die worden opgenomen in de handavingsprioriteiten?

Het is evident dat de administratie een relatie heeft met de politiek. Zij moet ministers adviseren. Maar u hebt terecht aangegeven dat er in de maatschappij tal van belangen zijn waarmee de dienst in aanraking komt. Hebt u weet van zaken uit het verleden waar er problemen zijn geweest, waar de politiek of belangenorganisaties te ver zijn gegaan? Hoe reageert de dienst wanneer dergelijke grenzen worden overschreden? Is het met andere woorden voor alle inspecteurs en diensten duidelijk waar de rode lijnen zijn, tot waar het gaat over goede samenwerking en waar de beïnvloeding zou kunnen beginnen?

Dan wat betreft de toekomst. We worden geconfronteerd, zeker in dit dossier, met 'emerging contaminants'. Uiteraard kan de inspectiedienst niet weten welke innovaties er nog zullen ontstaan. Heel specifiek hebben wij in de recente ontwikkelingen vastgesteld dat er een aantal lozingen van PFBSA's zijn geweest bij 3M, waarvan dan koudweg werd gesteld: 'Ja, maar wij hebben daar geen norm voor, dus is er geen probleem. Wij overschrijden geen vergunning.' Dat is wel tof, maar op dat moment worden ze in Amerika al aan de schandpaal genageld, lopen ze tegen de juridische lamp, worden ze veroordeeld tot zware boetes, hebben ze een absolute nullozing opgelegd gekregen. De vraag is al

gesteld met betrekking tot de vergunningen, maar het kan voor handhaving ook nuttig zijn: beschikt u over mogelijkheden om ook overtredingen van bepaalde bedrijven in het buitenland te consulteren? Is er met andere woorden een soort liaison naar een aantal buitenlandse diensten om na te gaan wanneer multinationals in het vizier komen of onder de jurisdictie komen te vallen? Kunt u ook daar nagaan hoe het een en het ander verlopen is? Het sluit een beetje aan bij de vorige vraag over het risicoprofiel. Als we weten dat een bedrijf in het buitenland nogal laks of creatief omspringt met de daar geldende milieunormen, dan is, denk ik, het risicoprofiel van dat bedrijf toch een pak hoger wanneer wij bekijken hoe het hier moet gehandhaafd of gecontroleerd worden.

Ook is aan bod gekomen dat er binnen de Vlaamse administratie niet een volledig uniforme manier van stofkwalificering of stofbenaming is. Ik geef een simpel voorbeeld: PFOS kan ook als C8 worden aangeduid. Dat is nu heel extreem, maar soms zijn er andere, generiekere benamingen van stoffen die in vergunningen kunnen voorkomen. Is er voldoende uniformiteit in de manier waarop andere administraties omgaan met dezelfde producten of bedrijfsprocessen die u moet controleren? U spreekt de verkokering waarnaar al vaak is verwezen enigszins tegen, u vindt ze minder erg dan soms wordt voorgesteld. Maar in dit dossier komen toch wel vaak zaken of documenten aan bod waaruit blijkt dat een brief wordt gestuurd naar de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), waarop er dan geen antwoord komt. Dan is het 6 maanden wachten, en dan wordt er opnieuw een brief gestuurd, en dan wordt er wel gereageerd ... Het lijkt erop dat het weliswaar inderdaad misschien geen vodjes papier zijn die worden uitgewisseld, maar dat de handhavingsprioriteit bij de ene administratie toch niet meteen leidt tot eenzelfde alertheid bij andere administraties. Graag daarbij toch enige toelichting.

Als in het geval van de handhaving de bodem in het vizier komt, moet de OVAM overnemen. Daarom haal ik het aan. Zij zijn dan misschien met heel andere dingen bezig. U herinnert zich misschien de verwikkelingen die zich hebben voorgedaan rond het al dan niet communiceren over de aanwezigheid van verontreiniging in de bodem. Daar hebben we toch een bijzonder onfraai pingpongspel gezien tussen de administraties en de politiek. U kunt uiteraard niet alle bedrijven controleren. Dat begrijp ik. Daarom wordt het handhavingsplan opgesteld en wordt er geprioriteerd. Maar het valt toch op dat tussen 2000 en 2019 duizenden bedrijven niet werden gecontroleerd. Nu is er het actieplan om die achterstand in te lopen. Maar ik ben toch enorm geschrokken dat in een hooggeïndustrialiseerde regio als Vlaanderen, in de haven van Antwerpen die supertechnologisch en zwaar industrieel is met veel klasse I-bedrijven, honderden bedrijven gedurende 20 jaar niet één keer gecontroleerd worden. Hoe kan dat? Hoe zal het inhaalritme in de toekomst worden aangepakt? Momenteel werd 20 procent van de bedrijven nog niet gecontroleerd. Kunt u aangeven wat de plannen zijn om deze achterstand verder in te lopen en tegen wanneer alle bedrijven minstens één bezoekje zullen gehad hebben?

Ik heb nog een aantal heel specifieke vragen over het dossier-3M en de inspectieverslagen, maar die houd ik voor een tweede ronde, wanneer we iets punctueler daarop kunnen ingaan.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord voor de Groenfractie.

Mieke Schauvliege: Hartelijk dank alvast voor jullie interessante toelichting. Ik zal ook proberen mijn vragen aan elkaar te koppelen. Ik wil het eerst hebben over de werking van jullie team binnen het departement, en dan over de vaststellingen die werden gedaan, en over de relatie met 3M en Lantis, de Oosterweelwerken.

Ik heb eerst een aantal algemene vragen. Hoe wordt binnen uw dienst kennis verzameld? Op welke manier worden handhavers geïnformeerd over nieuwe inzichten, maar ook over interne processen in de industrie die ze moeten controleren? Dit sluit aan bij de vraag of u ook het buitenland bekijkt, evoluties in de controles die daar worden uitgevoerd. Hoe komt de hoogtechnologische kennis die er moet zijn om goede controles uit te voeren tot bij

jullie? Hoe wordt binnen jullie team de kennisoverdracht georganiseerd? Wordt iemand die nieuw binnenkomt onmiddellijk voor de haaien gegooid – als ik het zo mag uitdrukken – of is er een leertraject voorzien?

Hoeveel officieren van gerechtelijke politie zitten er in jullie team? Hoe zit dat met die bevoegdheid? Waar zit ze precies? Of moeten jullie daarvoor altijd op anderen een beroep doen?

Geven jullie ook advies bij het verlenen van vergunningen? Hoe zit die wisselwerking precies in elkaar? Hoe werken jullie samen met de cel GOP (gebiedsontwikkeling, omgevingsplanning en omgevingsprojecten) en de andere administraties als het gaat over het delen van jullie bevindingen op het moment dat de vergunning tot stand komt?

Tijdens de hoorzitting met de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) hoorde ik uitspraken over het vergunnen van klasse I-bedrijven en de controle daarop. Ik hoorde dat zij de vergunningen op industriële installaties afleveren en dat zij ook graag die controles zelf zouden organiseren. Wat is jullie visie daarop? Delen jullie die mening? Zijn er nog controles die kunnen worden overgedragen naar andere niveaus? Denken jullie eerder in de omgekeerde richting en vinden jullie het zinvoller om nog meer controles zelf te doen vanuit de Vlaamse overheid en ze niet over te laten aan de lokale besturen?

Ik heb al een aantal vragen gesteld over de samenwerking met de andere diensten. Ik ben zeer geïnteresseerd hoe dat precies verloopt en hoe de relatie tussen vergunningverlener en handhaver precies is. Ik was vooral getriggerd door een aantal antwoorden op schriftelijke vragen waaruit bleek dat de vergunde emissies en lozingen niet worden verzameld in een databank en dat we dus geen volledig zicht hebben op wat er vergund is. Als dat klopt, hoe kunnen we dan een goede handhaving organiseren? Zien jullie daar problemen en oplossingen?

Uit de hoorzitting met milieujuristen kwam naar voren dat Vlaanderen inbreuken begaat op de verplichte transparantie rond inspectieverslagen. Zo zouden niet alle inspectieverslagen op de geëigende termijn online beschikbaar zijn. Klopt dat? Wat is daarvan de reden?

U hebt al een toelichting gegeven bij de personeelsafvloeiing. Mag ik daaruit opmaken dat de besparingen van de afgelopen 10 jaar en deze die nu nog op til zijn, als ze worden doorgevoerd, maken dat u uw opdracht niet meer zorgvuldig kunt uitvoeren? Moeten er dan echt zware keuzes worden gemaakt? Ik meen uit uw uitspraak ook te begrijpen dat als de Vlaamse Regering een krachtige handhaving wil, zij haar verwachtingen zeer scherp moet stellen en dat dat moet vertaald worden in voldoende mensen en middelen. Mag ik daaruit opmaken dat u zegt dat op dit ogenblik die verwachtingen niet duidelijk genoeg zijn, dat u van de Vlaamse Regering stevigere handvatten moet krijgen om dat te kunnen invullen? Mag ik daar ook uit opmaken dat er nu een tekort is aan mensen en middelen om die opdracht op een kwalitatieve manier te kunnen uitvoeren? Hier moet u kijken naar het verleden maar ook naar wat op til is, want er is nog een besparingsopdracht. Dat hoorden we vorige week en dat blijkt ook uit de cijfers.

U zei daarnet dat de controle op klasse I-bedrijven bij de Vlaamse overheid zit en de controle op de klasse II- en klasse III-bedrijven bij de lokale besturen. Die bevoegdheid is overgegaan in 2017. In 2017 zijn een aantal bedrijven van I naar II en III gedeklasseerd, waardoor er heel wat meer bedrijven moeten worden gecontroleerd door de gemeentebesturen. In het Milieuhandavingsrapport van 2019 lees ik dat er gemiddeld 1,13 toezichthouders per gemeente zijn. Er is een gemiddelde tijdsinzet van 2,27 voltijdequivalenten (vte) aan handhavingszaken per gemeente. Bent u van mening dat dat voldoende is? Moet er in bijkomende capaciteit worden voorzien? Hoe kan dat worden georganiseerd? Vindt u dat de taak van de lokale besturen? Of heeft de Vlaamse overheid of de provincie daar ook een rol in te spelen?

Dan zijn er de vragen over de politieke beïnvloeding. We hebben allemaal de Panoreportage gezien en ons daar heel veel vragen bij gesteld. Kunt u, na die Panoreportage te hebben gezien, stellen dat de medewerkers van de afdeling Handhaving de laatste 10 jaar – want ik denk dat die reportage over het verleden ging – bij uw weten opmerkingen van een leidinggevende hebben gekregen om bepaalde bedrijven niet te gaan controleren of om verslagen bij te stellen? Ik stel die vraag aan elk van jullie. Heeft u weet van beïnvloeding op beslissingen door de administrateur-generaal of door het politieke niveau? Dat is de vraag naar de autonomie van de vaststeller. Mijn collega vroeg al naar de deontologische code, maar ik wil ook wel horen of u weet heeft van dergelijke praktijken. Kunt u die Panoreportage bevestigen of helemaal tegenspreken, of is het iets tussenin?

Wij hebben allemaal in de aanloop naar deze commissie een mail gekregen waarin duidelijk wordt gesteld dat de Panoreportage heel wat indruk heeft gemaakt op de medewerkers. Dat kan ik heel goed begrijpen. Ik kan mij voorstellen dat het hard moet zijn aangekomen. Maar het zijn praktijken uit het verleden. Kunt u dat bevestigen of tegenspreken?

U hebt al gealludeerd op de hoeveelheid klasse I-bedrijven. In de Panoreportage werd gesteld dat heel wat klasse I-bedrijven sinds 2000 geen enkele controle hebben gekregen. Er wordt een inhaalbeweging aangekondigd. Hoe wordt dat georganiseerd? Kunt u een cijfer plakken op het aantal klasse I-bedrijven dat sinds 2000 geen enkele controle heeft gekregen? Heeft u een verklaring voor dat cijfer?

Er doen ook geruchten de ronde over het samenvoegen van alle handhavende diensten binnen de Vlaamse overheid. Hebben jullie daar een mening over, een visie op? We hoorden vorige week al uitspraken van de heer Cabus. Ik zou ook graag van de handhavende diensten horen wat hun mening is over de verdere organisatie van de handhavende diensten binnen de Vlaamse overheid. Is het zinvol om dat te bundelen? Of is het zinvoller om dat niet te doen en het bij de inhoud te laten?

In de Panoreportage werd gezegd: "Mocht de parlementaire onderzoekscommissie inzage kunnen krijgen in wat er in de periode tot 2018 is gebeurd bij 3M in Zwijndrecht, er zouden wenkbrauwen gefronst worden." Deze affaire lijkt te suggereren dat er al jaren niets is gebeurd bij 3M en mogelijk ook niet bij andere grote bedrijven in de haven. Wat is uw reactie hierop? Dit sluit aan bij mijn vorige vragen. Ik denk dat iedereen zeer onder de indruk was van deze quote.

Welke verbeteringen zien jullie in het systeem van de boetes? Wij horen en lezen in de verslagen cijfers die toch wel zeer beperkt lijken ten opzichte van de investeringen die zouden kunnen gevraagd worden. Het lijkt er soms op dat een bedrijf er voordeel bij heeft om zich te laten beboeten in de plaats van zijn installaties aan te passen. Wat vinden jullie van de grootteorde van de boetes? Vinden jullie dat er bijstellingen nodig zijn? Hoe gebeurt dat? Er is sprake van boetes van 7200 euro. Als je de omzet van bedrijven als 3M ziet, dan denk ik dat iedereen de wenkbrauwen frons.

Jullie hebben intussen veel bijkomende metingen van PFAS gedaan. Zijn er metingen waarbij geen PFAS werden vastgesteld?

De VMM registreert heel veel lozingsnormen. De bedrijven moeten zelf registraties doen. Worden die gegevens gebruikt wanneer er overtredingen of overschrijdingen van de normen bij lozingen worden vastgesteld? Is dat voor jullie dan een alarmbel die afgaat en een reden om te controleren? Of zitten die gegevens in een register en worden ze niet standaard geraadpleegd om controles te starten?

Dan heb ik een vraag over zelfcontroleprogramma's en meldingen bij overschrijdingen. Hoe gaan jullie daarmee om? Is dat een reden om te gaan controleren? Werkt het systeem van zelfcontroleprogramma's?

Dan een vraag over producten of stoffen die niet genormeerd zijn. Het voorzorgsprincipe geldt. In principe moet elk bedrijf dat een stof loost of uitstoot, dit melden en mag het geen ingrepen doen die het milieu schaden. Hoe gaan jullie daar precies mee om?

Het toezicht op de bodemsaneringsprojecten. Ik heb in de communicatie die wij hebben kunnen inkijken gezien dat er heel veel discussie is tussen de OVAM en de Milieu-inspectie over wie de eindverantwoordelijkheid draagt. Wie moet er toezien op inrichtingen die gebeuren ten gevolge van saneringsprojecten? Kunt u toelichten hoe de afspraken daar precies zijn?

Dan nog een vraag over 3M zelf. Sinds 2007 werden er drie pv's opgemaakt voor 3M toen bepaalde normen niet werden nageleefd. Een ervan was in 2019. Toen werden een aantal maatregelen opgelegd, zoals het bijkomend installeren van een verzadigd actiefkoolfilter. Wordt nadien gecontroleerd wat er met die filter gebeurt? Ook bij het bedrijf dat die actiefkoolfilter verwerkt? Daar zijn heel veel onduidelijkheden over. Hoe verloopt dat op dit moment? Hebben jullie daar gegevens over?

Met betrekking tot de Oosterweelwerken beperk ik mij nu tot één vraag. Ik lees in de stukken veel discussie over de definitie van 'stortplaats', de manier waarop daarmee wordt omgegaan en de keuzes die gemaakt zijn. Op het moment dat de omgevingsvergunningen werden verleend, de dading werd afgesproken en de discussie is voorbereid, zijn jullie daar dan bij betrokken geweest? Hebben jullie daarover advies gegeven? In een aantal mails die wij hebben kunnen inkijken, lees ik alvast dat jullie, in vergelijking met wat er uiteindelijk is gebeurd, een andere interpretatie hebben van hoe die veiligheidsberm er had moeten uitzien en welke vergunningen daar hadden moeten afgeleverd zijn.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese: Bedankt voor de inleiding alvast. Het helpt ons zeker om een klein beetje zicht te krijgen op alweer een nieuwe dienst die hier de revue passeert.

Ik heb eerst een aantal vragen over de handhaving bij 3M zelf. Sinds 2006 werd door de VMM op verschillende momenten een overschrijding door 3M vastgesteld van de lozingsnorm, die in 2008 in de omgevingsvergunning werd vastgesteld. Met piekwaarden tot 500 microgram PFOS per liter. We lezen daarover dat de VMM die metingen tot 2016 nooit doorgaf aan de Milieu-inspectie. Kunnen jullie dat bevestigen? Heeft de VMM inderdaad metingen gedaan die dan niet bij de inspectie zijn geraakt? Hoe komt het dat daar geen procedures voor bestonden? Bestaan die procedures ondertussen wel?

Het heeft dan inderdaad tot 2019 geduurd vooraleer er een proces-verbaal kwam, dat dan in 2020 de aanleiding vormde tot die boete van 7200 euro. Hoe komt het dat het zo lang duurt, als er al zo lang inbreuken gebeuren? Zijn er sindsdien nog overtredingen vastgesteld? Zijn er nog sancties voor gegeven? Hoe komen jullie tot dat bedrag van 7200 euro? Is dat in verhouding tot de overtreding? Is dat iets wat de overtreder moet aanzetten tot het nemen van maatregelen?

Ik hoor hier dat de samenwerking met de parketten zeer goed is. Ik ben blij dat te vernemen. De bevoegde minister verschilt daarover van mening en noemt die samenwerking dramatisch. Kunnen jullie daar verder op ingaan? Verschuift de minister dit naar de parketten zonder reden? Of zijn jullie daar te positief over?

Dan over de recente inval, zoals ik het dan maar zal noemen, bij 3M. In augustus kwam naar buiten dat zij zonder vergunning FBSA loosden in de Schelde. Dan zijn er metingen gebeurd waarin uiteindelijk weinig werd gevonden. Ik heb ook begrepen dat 3M via journalisten al een tijdje op de hoogte was dat dit naar buiten zou komen en dus maatregelen kon nemen voordat jullie konden langskomen, en dat er zelfs een aantal PFAS die we verwachtten in hun afvalwater niet meer konden worden teruggevonden. Men had de zuivering zo hard opgedreven dat er nog weinig terug te vinden was in die lozingen. Kunnen jullie bevestigen dat dat op die manier is gebeurd? Wat hebben jullie daar

vastgesteld bij jullie controles op dat moment? Hebben jullie niet alleen aan de lozingspijp gecontroleerd maar ook wat verderop in het water, om te zien of er effectief FBSA is geloosd? Ik weet dat dit net iets breder gaat dan de bevoegdheden die jullie hebben.

Vorige week hadden we het met de heer Cabus al uitgebreid over de personeelstekorten. Wat er bij het Departement Omgeving is verdwenen, is redelijk drastisch. Mevrouw Raedschelders, u had het in mei over een daling in het aantal controles bij bedrijven. Dat was volgens u het gevolg van het feit dat er door de Vlaamse personeelsbesparingen de voorbije jaren minder vte's hebben kunnen werken. Zou u kunnen verduidelijken hoe die evolutie de afgelopen jaren juist verlopen is? Waar komen jullie vandaan, bijvoorbeeld bij de fusie in 2017? Wat moet er de komende jaren nog gebeuren? Men sprak over pensionering. Dat is over het algemeen geen probleem als die mensen kunnen vervangen worden. Is er sprake van niet-vervanging van gepensioneerd de komende jaren? En dan vooral, naast de cijfertjes: wat is de impact daarvan op uw afdeling? We hadden het er vorige week uitgebreid over: dat er door de krappere personeelsbezetting prioriteiten moeten worden gesteld, dat een aantal zaken niet meer kunnen worden gedaan zoals het decretaal is vastgelegd. Hoe zit dat bij jullie? U had het zelf over duidelijke prioriteiten en duidelijke verwachtingen. Stellen jullie intern al prioriteiten? Vallen er nu al zaken af? Zijn er zaken die op een andere manier gebeuren? Kunt u meer uitleg geven over wat daarvan de impact is? Ik beeld mij in dat de mensen die er nu niet meer zijn vroeger niet met hun vingers zaten te draaien. Ofwel gebeurt dat werk op een andere manier ofwel niet meer.

Ik begrijp dat het niet gemakkelijk zal zijn om vandaag veel duidelijkheid te krijgen over de beïnvloeding. Mevrouw Schauvliege haalde net het citaat aan van de getuige in de Panoreportage die zei: "Als we inzicht zouden kunnen krijgen in wat in de periode tot 2018 wel of niet is gebeurd in Zwijndrecht, dan zouden er wenkbrauwen worden gefronst." De heer Cabus stelde vorige week dat die getuigenis in Pano ging over de voormalige chef, van voor de fusie van de departementen in 2017. Uit het citaat blijkt dat het ook over toestanden van daarna gaat. Dat is toch wel een belangrijk verschil met de bespreking die we hier vorige week hadden. Waar heeft die persoon het volgens jullie over? Kunnen jullie daar meer duiding over geven? Hebben jullie een idee wat hij bedoelt? Wat is er gebeurd op 1 juni 2018? Wat is er dan veranderd dat er daarvoor wel mistoestanden waren of zouden zijn geweest – dat is uiteraard allemaal hypothetisch, we kunnen dat hier niet bevestigen – en daarna niet meer? Is er ooit tussen jullie en de kabinetten van de ministers Schauvliege en Weyts communicatie geweest over de PFOS-vervuiling bij 3M? Wat is er dan eventueel gezegd?

Dan meer in het algemeen over PFAS. Ik ga wat verder terug in de tijd, tot voor 2017, maar het is ook relevant voor de werkzaamheden die we hier verrichten. De Duitse milieuadministraties spraken bij de milieu-inspectie in 2006 al over een milieuschandaal in Nordrhein-Westfalen, met hoge concentraties van geperfluoreerde verbindingen in de Rijn. Zij stelden vast dat die verontreiniging uitspoelde in afvalslibs en dat een deel van die slibs waren ingevoerd vanuit – en nu komen we er – het Vlaamse Gewest. Naar aanleiding daarvan hebben in 2007 milieu-inspecteurs alle PFAS-bronnen in Vlaanderen in kaart gebracht en maximumwaarden voor PFAS opgelegd aan een 180-tal bedrijven. De jaren daarna zijn daar controles op gebeurd. In de rapporten daarover wordt steeds een onderscheid gemaakt tussen metingen onder of boven de 20 microgram per liter. Waar komt die waarde vandaan? Ik wil dit goed begrijpen, vooral omdat we in 2008 de 30 microgram PFOS per liter krijgen bij 3M. Dat ligt nog een pak hoger. In de meetcampagnes van 2007, 2008 en 2010 zien we dat die 20 microgram stelselmatig overschreden wordt in heel wat metingen: 33 in 2007, 11 in 2008 en 12 in 2010. Toch zijn er sinds 2007 maar drie processen-verbaal opgemaakt voor niet-nageleefde waarden, waarvan dan eentje in 2019 bij 3M. Hoe zit het juist? Welk belang wordt er gehecht aan die 20 microgram? Welk statuut heeft die 20 microgram? Hoe komt het dat er zo weinig gevolg aan lijkt te zijn gegeven, toch in elk geval op het vlak van handhaving en van het opmaken van pv's? Hebben jullie een zicht op hoe vaak er sinds 2007 controles zijn uitgevoerd bij die 180 bedrijven met betrekking tot de lozing van PFAS?

Ik zal het hierbij laten. We hebben al genoeg stof. Dan kunnen we er na de middag op voortgaan.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Dank u voor de toelichting. Ik wil enkele vragen stellen die ik als burger heb. Dat zal misschien raar overkomen, vergeef me dat ik ze op die manier formuleer.

Kan de handhaving – bij wijze van spreken – nu in de auto stappen, naar 3M rijden en daar alles onderzoeken? Kan zij vragen: u rijdt naar de lozingspijp aan de Schelde, hangt daar een emmer onder? Kan zij onderzoeken wat er allemaal in dat water zit? Een onaangekondigde controle dus.

Het klinkt wellicht simpel, maar er zit wat in. Doet u onaangekondigde controles? Hebt u daarvoor de machtiging? Hebt u die van de officier van de gerechtelijke politie? De vraag is net gesteld. Kunt u zeggen: "Hier zijn we, u moet ons toegang geven"?

In mijn vraag zit ook: doet u actief controle op stoffen niet vergund zijn? Men heeft bijvoorbeeld een vergunning voor bepaalde lozingsnormen, controleert u dan alleen daarop? Of controleert u ook op andere stoffen waarvan u vermoedt, denkt, analyseert dat die er ook zouden insteken? Dat is mijn eerste vraag rond uw werking.

Mijn tweede vraag betreft de handhaving rond zaken die uitdrukkelijk niet vergund zijn. Er zijn aanvragen voor vergunningen die geweigerd worden. Er is dus geen vergunning. Het zit niet in het vergunningsregister. Het zit ook niet bij de stoffen die mogen geloosd worden. Wordt er actief nagegaan of men het dan toch doet? Ik kan me inbeelden dat een bedrijf met een bepaald productieproces dat die vergunning niet krijgt, al dat onderzoek heeft gedaan, het erop waagt en dan wel zal zien.

Derde vraag, er is al over de bestuurlijke boetes gesproken en de bepaling ervan. Ik kijk naar de sevesobedrijven die onder Europese regelgeving vallen en gecontroleerd worden. Dat zijn klasse I-bedrijven. Bij andere Europese overtredingen is de boete een percentage van de omzet en niet van de winst. Ik stel vast dat concerns als Google, Apple en Microsoft als er zoiets dreigt aan te komen, wel bereid zijn om iets te doen. 7200 euro voor 3M kan zelfs door een lokale bediende worden overgeschreven. Dat zit zelfs niet in de hogere regionen. Zijn de bestuurlijke boetes voldoende hoog om impact te hebben? Is een percentage op de omzet al onderzocht of niet?

In uw organogram staat dat u per provincie werkt. Op welke wijze is er een uniforme handhavingspraktijk in de verschillende provincies? Aangezien u een cel hebt per provincie, vraag ik me af op welke manier er voldoende onafhankelijkheid wordt gegarandeerd bij de handhaving. Het kan zijn dat men na een tijd belandt in een 'we kennen elkaar'. Dat een handhaver en een bedrijf die al een tijd aan de slag zijn, elkaar kennen. Dat ontstaat gaandeweg, dat moet niet per definitie negatief zijn, maar er ontstaat een band. Is de onafhankelijkheid voldoende aanwezig?

Indien er een overtreding wordt vastgesteld, hoe verloopt dan de handhaving? Veel burgers in het Waasland stellen mij de vraag: hoe komt het dat 3M nog steeds draait? Ze gaan daar langs, ze stellen vast dat er producten worden geloosd zonder vergunning, hoe komt het dat het bedrijf nog open is? Waarom wordt dat niet verzegeld? Wanneer besluit u in uw bestuurlijk proces dat het niet meer kan? Wanneer wordt het een manifeste inbreuk? Wanneer gaat u kort op de bal spelen? Ik stel de vraag nog anders zodat u erop kunt ingaan. Wat is eigenlijk het proces? Wanneer besluit u dat u iets vaststelt en wanneer grijpt u in? Ik kan me inbeelden dat er in een productieproces iets misgaat. Er volgt een lozing die boven de normen zit. Dat kan. Er kan op dat moment toevallig een meting zijn, en daar is een uitleg voor. Dat is natuurlijk iets anders dan een bedrijf dat permanent loost.

Bij ons in het Waasland wordt al eens lacherig gezegd: "Als de milieu-inspectiediensten naar huis zijn, gaan de sluizen open, het stinkt hier harder van vrijdagavond tot

zondagavond". Kan dat? Is het inderdaad zo dat de handhaving van 9 tot 5 loopt in de week of wordt dat 24/7 voortgezet?

Collega D'Haese zei het al, we hebben hier al verschillende administraties gezien: de VMM, de OVAM, Handhaving en dergelijke. Ik probeer voor mezelf in kaart te brengen wie waarmee bezig is, wie naar wie belt om wat te melden. De VMM onderzoekt de lucht, als die lucht neerslaat op de bodem en het komt in het grondwater, dan is het aan de OVAM. Grond valt onder de OVAM. Het grondwater valt onder de OVAM of de VMM. Dat is ook milieu. Maar dat is niet altijd rechtstreeks op het bedrijf, dat kan ook buiten het bedrijf zijn. Zijn jullie van al die zaken op de hoogte? Ik herformuleer mijn vraag. Hoe worden jullie daarvan op de hoogte gebracht? Als een bodemdeskundige in zijn rapport schrijft 'ik heb dat daar gevonden', komt dat dan bij jullie terecht? 3M heeft hier na 34 keer vragen toegegeven dat ze slib hebben uitgereden uit hun vroegere waterzuivering op hun buitenterreinen. Er zijn bodemstalen van, komt dat bij jullie terecht? Als dat bij jullie komt, zeggen jullie dan "Dat is raar, die hebben geen vergunning, we gaan daar eens langs"? Of komt dat niet bij jullie? Moeten jullie dat in de krant lezen?

We hadden het net over de parketten. Het werkt in twee richtingen. Er zijn parketten die doorsturen naar jullie, depenaliseren, bestuurlijke maatregel. Dat kan allerlei redenen hebben. Een parket kan te veel werk hebben en op jullie een beroep doen. Dat zou een optie kunnen zijn. Een parket zou ook te weinig expertise kunnen hebben en jullie laten doen. U gaf aan dat de samenwerking goed verloopt. Betekent dit dat de dossiers die jullie wel penaliseren, allemaal worden opgepikt door de parketten? Of wordt er ook geseponeerd? Hoeveel van de dossiers die jullie aanhangig maken bij de parketten worden geseponeerd?

Een gemeentelijke of provinciale overheid krijgt een vergunningsaanvraag binnen. Kan die overheid ergens gemakkelijk terugvinden welke inbreuken, vaststellingen en sancties er in het verleden geweest zijn voor een bepaald bedrijf of site? Ik zeg heel bewust de twee: bedrijf en/of site. Ondernemingen durven wel eens van ondernemingsnummer te veranderen. Kunnen zij dat gemakkelijk terugvinden? Is er een databank voor ambtenaren of zelfs burgers? Is er een register van vaststellingen, inspecties, verslagen en dergelijke?

Dan een vraag in verband met de periodiciteit van inspectie. In jullie Omgevingshandavingsplan – zo heet het stuk – staat er een soort frequentie. Bij sevesobedrijven varieert de inspectie van één keer per jaar tot één keer per drie jaar. Is dat dan aangekondigd? Laat u weten dat u komt voor een periodieke controle? Of is dat niet aangekondigd? Er staat ook dat de basisfrequentie kan worden verlaagd voor bedrijven zonder productie en exploitanten met een goed naleefgedrag en eenvoudige inrichting. 3M valt daar niet onder. Ze moesten in 2008 een filter zetten, maar hebben dat niet gedaan. Ik neem dan aan dat ze op uw lijst van 'niet goed naleefgedrag' staan. Staat 3M op uw lijst van 'niet goed naleefgedrag' of zitten ze in de categorie 'ça va'?

Ik lees nog dat de exploitant na een controle passende preventieve of mitigerende maatregelen moet kunnen aantonen. Hij moet verder kunnen aantonen dat het veiligheidsrapport de situatie in de inrichting getrouw weergeeft. Dat lijkt me een zelfrapportage die ze aan jullie overhandigen. Moet ik dat zo begrijpen of niet? Gaan jullie wel degelijk op de werkvloer testen? Het lijkt dat ze een aantal zaken moeten aantonen, en een veiligheidsrapport moeten hebben dat de situatie weergeeft. Hoe moet ik dat zien binnen de handavingsinspectie op de werkvloer?

De voorzitter: Het is in principe aan de Vlaams Belangfractie, maar ik geef het woord aan CD&V.

Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts: Dank voor de toelichting en duiding rond de werking van de handhavingsdiensten.

Ik start met twee hamvragen waarvan ik denk dat mensen die deze zitting, of een voorgaande, zouden volgen, mee zitten. Hoe is het mogelijk dat bedrijven ongemoeid, of zo lijkt het toch, stoffen kunnen lozen die niet vergund zijn? Hoe kan een bedrijf stoffen blijven produceren terwijl de wetenschappelijke inzichten aangeven dat die stoffen niet oké zijn voor onze gezondheid en omgeving?

Het zijn twee vragen waar de mensen mee zitten. Ze verwachten op zijn minst dat de overheid hen hiertegen beschermt. Om dit waar te maken, hebben we de milieuwetgeving en de handhaving. Er werd al aangegeven in de inleiding dat we de handhaving als het sluitstuk moeten zien van het hele beleid. Onze handhavingsprogramma's – en die gaan al een tijd terug, tot 2006 – hebben al verschillende jaren aandacht voor per- en polygefluoreerde verbindingen. Zo kunnen we in het milieu-inspectieplan van 2017 al lezen dat er aandacht is voor perfluortensiden (PFT) en dat men er goed en regelmatig naar op zoek gaat in bedrijfsafvalwater.

In het Milieu-inspectieplan (MIP) van 2016-2017 en het Omgevingsplan van 2019 staat: "De controles op het geloosde afvalwater die de afdeling uitvoert, zijn een van de middelen om na te gaan of het waterproces van het bedrijf goed zit. De afdeling neemt bij de controle van het geloosde afvalwater niet alleen de stoffen in beschouwing die zijn opgenomen in de algemene sectorale en bijzondere lozingsvoorwaarden, maar controleert het afvalwater ook op andere gevaarlijke stoffen. Gevaarlijke stoffen zoals pcb's, dioxinen, fluranen, brandvertragers en perfluortensiden krijgen nog altijd onze bijzondere aandacht en worden verder opgevolgd via routinecontroles. Een andere vorm van controle kan erin bestaan onze eigen analysegegevens te vergelijken met de resultaten van de zelfcontrole uitgevoerd door de bedrijven waarbij eveneens aandacht is voor kwaliteit, volledigheid en correctheid ervan."

Dat is op zich heel duidelijk. Er is ook in de plannen aandacht voor de perfluortensiden. Een eerder bijzondere vaststelling – althans in het licht van vandaag – is dat in het Omgevingshandhavingsplan van 2020 en 2021 deze verwijzing specifiek naar de perfluortensiden niet meer terug te vinden is. Wat is hiervoor de reden?

Er zou meegedeeld worden hoe zo'n MIP, ondertussen Omgevingshandhavingsplan, wordt opgesteld. In welke mate is de politiek hierin sturend of net niet?

Vervolgens is het natuurlijk een zaak om dat handhavingsplan correct en volledig uit te voeren. Het handhavingsplan en de handhavingsrapportage zijn hier al vele malen besproken. In het verleden is altijd duidelijk gesteld dat onafhankelijkheid een belangrijk element is. Ik wil daarvoor verwijzen naar het verslag van een van de vele besprekingen van het handhavingsrapport van toenmalig minister Schauvliege. "Handhaving is het sluitstuk van milieuregelgeving. Dat moet degelijk en integer gebeuren in volle deskundigheid en onafhankelijkheid. Ik ben ervan overtuigd dat de diensten dat zo aanpakken en dat de diensthoofden er voldoende aandacht aan besteden."

Voor alle duidelijkheid, ook voor ons is die onafhankelijkheid bijzonder belangrijk. Op die manier kunnen de inspectiediensten hun handhavingstaak goed uitvoeren. Maar natuurlijk, met een aantal gegevens, en ik denk weer aan de Panoreportage waar al naar verwezen werd, en dat deed ons de wenkbrauwen fronsen, brengt dat een andere sfeer naar boven. Ik heb begrepen dat er ondertussen een aanmelding is en dat Audit Vlaanderen een onderzoek zal voeren. Ik kan alleen maar alle getuigen oproepen om zich te melden, zodat er een degelijk onderzoek naar de specifieke feiten kan gebeuren om na te gaan wat wel en wat niet gebeurd is. Ik wil ook hier aan de aanwezigen van de dienst Handhaving de vraag stellen: hebt u ooit politieke druk gevoeld bij de uitvoering van uw taak? Hebt u zelf ooit druk uitgeoefend op medewerkers vanuit politiek oogpunt? Hebt u ooit ervaren of

melding gekregen dat medewerkers verhinderd werden hun taak naar behoren uit te voeren omdat ze politiek onder druk werden gezet? Ik wil die vragen specifiek aan u stellen.

Om uw handhavingstaak goed te kunnen uitvoeren, lijken mij drie zaken belangrijk: personeelszaken, meetmethode en normering. Wat personeel betreft, er is al naar verwezen, wordt nogal snel aangenomen dat de afbouw van personeel er in het verleden voor gezorgd heeft dat grote bedrijven niet meer gecontroleerd worden en dat de handhaving niet meer naar behoren kon worden uitgevoerd. Dat is een conclusie die leeft, die hier alleszins de sfeer bepaalt. Ik wil daar even dieper op ingaan. Het is geen geheim dat de vorige regering, de regering-Bourgeois, besparingen heeft doorgevoerd, onder andere op personeel, ook binnen dit beleidsdomein. Hoe is er met zo'n besparing omgegaan? Hoe is daar vorm aan gegeven? Hoe is men verder aan de slag gegaan om toch de kerntaken naar behoren uit te voeren? Ik verwijs naar een uitspraak van vorige week van de heer Cabus. Hij was zelf de eerste om te zeggen dat men in staat is om efficiëntiewinsten te boeken, zeker in de eerste besparingsperiodes is gezorgd voor de taakafbakening enerzijds en de afstemming van mensen en middelen om die taken anderzijds beter te maken. Zo kan er volgens de heer Cabus efficiënter gewerkt worden. Daarnaast werd van de laatste besparingsronde gezegd dat het er één te veel was. Zou het kunnen dat men door de efficiëntiewinst van de eerste periode net tot een strengere en betere controle kwam?

Ik baseer me daarvoor op een aantal cijfers en grafieken uit het handhavingsrapport. De grafieken van de personeelsinzet in het rapport van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM) van 2009-2010 – ik neem aan dat u de grafieken kent – geven het aantal toezichthouders bij de Omgevingsinspectie versus het totaal aantal vte besteed aan milieuhandhavingstaken bij de Omgevingsinspectie weer. Het aantal toezichthouders daalt over de jaren heen. In de periode 2014-2015 is er een stijging, waarna het aantal toezichthouders eerder terug op het peil van 2013 teruggebracht is. Aan de andere kant lezen we in het rapport van de VHRM dat het aantal vte besteed aan handhaving in stijgende lijn zit sinds 2013. Dat is de onderste grafiek. Ik leid daaruit af dat dit het aantal vte is, effectief de uren die besteed zijn aan milieuhandhaving. Vorige week is er gezegd dat het aantal koppen niet altijd overeenkomt met de uren en vte. Is mijn conclusie correct als ik de twee grafieken op die wijze lees?

Ik kom even terug op de grafiek van het aantal uitgevoerde controles ter plaatse en de gecontroleerde inrichtingen in de periode 2013-2019. Ook dat is een figuur in het handhavingsrapport. Het rapport stelt: "Controles op het terrein vormen de basis van het toezicht. Naast routinecontroles voert de Omgevingsinspectie een groot deel van de controles uit in het kader van een gecoördineerd handhavingsinitiatief na klachten of als voortgangscontrole van eerder optreden. Een deel van de controles voert de Omgevingsinspectie uit tijdens de normale werkuren, maar aanvullend controleert zij ook 's avonds, 's nachts en in het weekend aangezien milieuvervuiling geen nine-to-five-aangelegenheid is. Het aantal uitgevoerde controles ter plaatse in gecontroleerde inrichtingen blijft de afgelopen jaren nagenoeg constant."

De laatste grafiek uit het rapport geeft een stijging weer van het aantal pv's ten opzichte van het aanvankelijke aantal. Er is dus een stijging van het aantal overtredingen vastgesteld van 9 tot 14 en zelfs 16 procent. Wil dit zeggen dat de controles gericht en efficiënter gebeuren? Of moet ik ervan uitgaan dat de bedrijven steeds lakser worden en massaal meer overtredingen begaan? Welke stelling moet ik hier aannemen?

Ik heb eerder het gevoel – vanuit mijn geloof in de goedheid – dat onze bedrijven toch attenter zijn. Ik hoop althans dat ik niet de tweede stelling moet aannemen. Ik heb het gevoel dat de controles gericht en efficiënter gebeuren, dat er meer vaststellingen zijn. Als er controles gebeuren waar geen inbreuken worden vastgesteld, ga ik ervan uit dat de controletaak van die inrichting sneller afgehandeld is dan wanneer er wel inbreuken zijn. Dan moet immers een opvolging gebeuren. Als men efficiënter gaat werken om de vaststellingen te vinden, trekt men meer werk naar zich toe en zal men misschien langer

bij die inrichting moeten stilstaan, dan zal men met andere woorden mogelijks minder inrichtingen kunnen controleren. Is deze conclusie correct? Is dat een feit op de werkvloer of heb ik het mis?

Ik wil nog even stilstaan bij de taakverdeling van de handhaving. Wie moet waarop focussen? Ik herinner me dat Vlaanderen vooral de focus wil leggen op de grotere risico's, grotere bedrijven en bedrijven met risico's. Voor de kleinere bedrijven is een rol weggelegd voor gemeenten en provincies. Ik vind daarvan geen grafieken in het handhavingsplan. De rapportering van de andere niveaus is niet altijd even sluitend. Dat moeten we misschien meenemen in de toekomst. Legt Vlaanderen effectief de focus op de grotere, risicovollere bedrijven? Kan dat worden waargemaakt of niet?

Dan zijn er de meetmethode en de normering. We hebben intussen geleerd dat alle parameters van alle bedrijven controleren onmogelijk is. Daarom wordt gewerkt met een risicoanalyse. Daar is al naar verwezen. Hoe wordt die risicoanalyse opgesteld? We hebben al parameters doorgekregen. De collega's hebben gevraagd naar andere elementen. Wordt er alleen naar de vergunde stoffen gekeken, of ook naar afgeleide producten van de stoffen die in het bedrijf worden geproduceerd? Wordt daar ook rekening mee gehouden of niet? Het zou goed zijn om ons iets meer duiding te geven over de risicoanalyse. Is het politieke niveau hierin betrokken? Of wordt dit louter door de handhavingsdiensten opgesteld?

Vorige week is aangestipt dat er momenteel wordt gewerkt aan gestandaardiseerde meetmethodes inzake PFAS. We weten dat daar bijzonder veel stoffen toe behoren en dat er naar gestandaardiseerde methodes wordt gezocht, maar men daar nog niet in slaagt voor alle stoffen. De voortgang in de wetenschap is aangehaald als belangrijk element. Er wordt gevraagd naar gestandaardiseerde meetmethodes. Er is aangehaald dat Vlaanderen zelfs pionierswerk levert op dat vlak, ook voor Europa en onze buurlanden. Is er in het verleden bewust verhinderd dat bepaalde meetmethodieken werden uitgewerkt om een efficiënte controle uit te oefenen? Of wordt daar nu inderdaad rond gewerkt op basis van wetenschappelijke vooruitgang, die initiatieven mogelijk maakt? Ik verwacht dat jullie als eersten geconfronteerd worden met het feit dat er al dan niet een bepaalde meetmethode is. Ik heb mijn vraag vorige week al gesteld, maar het lijkt me interessant om die ook aan u te stellen. Moeten we vaststellen dat er soms zaken worden vergund waarop de overheid nog niet zelf controle kan uitoefenen? Als dat zo is, hoe kunnen we dat vermijden? Of werden hiervoor al initiatieven genomen in het verleden? Jullie zitten aan de handhavingskant en kunnen zaken vaststellen, hoe gaan jullie daarmee om? Is dat onderwerp van gesprek als jullie met het departement samenzitten? Zijn daar ooit initiatieven of voorstellen rond gebeurd? Hoe moet ik dat kaderen? Wat zou voor de toekomst interessant kunnen zijn?

Een laatste element is de controle met eventuele vaststellingen. Er zijn heel wat controles uitgevoerd. Het zijn controles allerhande, zelfcontroles en controles vanuit handhaving. In de documenten, onder andere de handhavingsinstructies, staat dat 3M zeker een bedrijf is waar met enige regelmaat controles werden uitgevoerd. Er werden soms inbreuken vastgesteld. Er werden acties opgelegd. Uit de verslaggeving blijkt dat de maatregelen die opgelegd werden, stevast correct werden uitgevoerd. Ik grijp even terug naar de EMAS-erkenning (Eco-Management and Audit Scheme) die dit jaar werd toegekend aan 3M. De inspectie heeft daar dit jaar nog een positief advies voor afgeleverd aan het departement. Ik lees dat er inbreuken zijn geweest, maar die zijn positief beoordeeld. Werd dat vanuit jullie vaststellingen en activiteiten inderdaad positief beoordeeld ten aanzien van 3M? Zijn dit bedrijf en zijn activiteiten dan niet bijzonder verschillend tegenover andere bedrijven die worden aangepakt en beoordeeld? Is er nooit een signaal naar boven gekomen dat er bijzondere problemen waren rond 3M?

De voorzitter: Zijn er nog collega's die willen aanvullen? Collega De Vroe?

Gweny De Vroe: Vooreerst bedankt voor de toelichting en opnieuw voor jullie aanwezigheid. Ik had vorige week al een aantal vragen gesteld die jullie toekwamen. Dus ik denk niet dat ik die in detail moet herhalen. Maar het gaat vooral over de achterstand, de algemeenheid in de achterstand, waar ook de collega's daarnet al naar verwezen hebben. En er is ook de samenwerking met de administraties, waarvan u daarnet zei dat die goed verliep.

Als er handhaving gebeurt bij multinationals, dan meen ik vorige week begrepen te hebben dat men dan niet automatisch ook kijkt naar handhaving bij bedrijven van dezelfde multinational in het buitenland. Ik vond dat een vreemd antwoord. Het lijkt me logisch dat dat wel zou gebeuren. Ik wens daar dus wat dieper op in te gaan, en de vraag te stellen of jullie dat toekomstgericht gaan veranderen. Want bij een multinational lijkt het mij toch heel belangrijk dat dat toekomstgericht wel zou gebeuren.

Ik heb nog een tweede vraag. U hebt daarnet gesteld dat de samenwerking met andere administraties en inspecties goed verloopt. Wij horen inderdaad andere zaken. Daarnet heeft collega D'Haese daar ook al naar verwezen. Ik ben dus ook wel benieuwd naar de reactie wat dat betreft. Ik had vorige week ook al kort even gesteld dat het mij toch wel frappeert dat Zorg en Gezondheid pas laat bij het dossier van 3M betrokken geweest is. Ik had graag van jullie willen horen of jullie dat nu anders zouden aanpakken, wat jullie daaruit leren en hoe het eigenlijk komt dat dat zo laat is gebeurd. Want in mijn ogen had dat hier toch veel sneller dienen te gebeuren. Ik kijk uit naar jullie reactie.

De voorzitter: Bedankt, collega De Vroe. Als er geen collega's meer willen aansluiten, ga ik zelf nog een aantal vragen stellen. Maar ik denk dat de meeste vragen al wel gesteld zijn, uiteraard, aangezien er heel wat vragen gesteld zijn.

Hannes Anaf: Jullie gaven tijdens het openingsstatement zelf al aan dat die besparingen toch wel een serieuze impact hebben gehad op jullie capaciteiten om aan handhaving te kunnen doen. Als je ook kijkt naar de Panoreportage die we allemaal gezien hebben, wat heeft dan de meeste impact op het feit dat jullie bijvoorbeeld bij 3M te weinig handhaving kunnen doen? Is dat dan inderdaad dat capaciteitsprobleem, of gaat het over prioriteiten die anders zijn gesteld? Hoe zien jullie dat? Misschien kunnen jullie daar toch iets dieper op ingaan.

Over die besparingen heb ik een specifieke vraag aan het afdelingshoofd. De heer Cabus zei hier vorige week dat er minstens 32 koppen bespaard zouden moeten worden deze legislatuur. We hebben hier tijdens de Septemberverklaring minister Demir gehoord, die toen aangaf dat we niet gaan besparen op de inspectie, integendeel. Dat waren bijna de letterlijke woorden van de minister hier bij de Septemberverklaring. Als er dan een oefening wordt gemaakt en er wordt gekeken naar extra koppen en verschuivingen richting de Milieu-inspectie, dan zal zij er niet voor terugdeinzen om dat te doen, gaf ze aan. Bent u op de hoogte van dat engagement van de minister? Is dat iets wat jullie ook als boodschap hebben gekregen? Zijn jullie ervan overtuigd dat er effectief niet verder zal worden bespaard op de inspectiediensten, of is dat intern anders gecommuniceerd? Ik denk wel dat dat een belangrijke vraag is.

Wat de Panoreportage betreft: ik denk dat heel veel collega's daar al vragen over hebben gesteld. Ik ga er nog even heel specifiek op in. We hebben allemaal een mail gekregen van de collega's van de Omgevingsinspectie Antwerpen. Een aantal dingen daarin waren voor mij toch heel belangrijk. Ze gaven aan dat er zeker de laatste jaren geen aanmoediging van zachte handhaving en obstructie meer ervaren wordt, en dat de huidige directe hiërarchische lijn niet de oorzaak is van het probleem, maar eerder een deel van de oplossing. Dat pleit voor de huidige hiërarchische lijn. Maar goed, daar schemert wel enorm in door dat dat vroeger duidelijk wel een probleem was. Zijn jullie op de hoogte van dat

probleem? Waar zat dat probleem, of waar zit volgens jullie dat probleem? Dat lijkt me toch een belangrijk aspect van onze onderzoekscommissie om dat na te gaan.

De voorzitter: Voor de rest zijn er heel wat vragen gesteld. Ik geef graag aan jullie het woord. Ik zou zeggen: probeer op zoveel mogelijk vragen te antwoorden. Anders zullen ze ongetwijfeld nog wel eens gesteld worden door de collega's.

Peter Cabus: Bedankt, voorzitter, en ook bedankt voor de vragen die zijn gesteld. Nu, dat zijn allemaal vragen die het best door de afdeling zelf worden beantwoord, op één na. En dat is de vraag die door de heer Schiltz is gesteld rond de audit die is afgesproken met Audit Vlaanderen, en wanneer die resultaten zou opleveren.

We zijn nu nog in gesprek met Audit Vlaanderen, maar wij hebben als deadline januari 2022 gesteld, niet toevallig omdat deze commissie ook op dat moment de conclusies wil bereiken. Maar we willen zeker ook klaarstaan om de verbeteringen die hieruit voortvloeien te kunnen implementeren. Er is ons ook verzekerd dat, zodra de opdracht zeer concreet is vastgelegd ... We zijn nog in gesprek met Audit Vlaanderen om de opdracht zoals die door het managementcomité is overgemaakt aan Audit Vlaanderen te verfijnen tot een behapbare opdracht, want het is een zeer omvangrijke taak. Zoals gezegd gaan we alle handavingsaspecten van heel het domein bekijken. Dat is niet alleen de milieu-inspectie. Het gaat over veel, veel meer andere aspecten.

Er situeren zich heel wat handavingsaspecten binnen het domein. Dat werd vandaag al geschetst rond het milieuhinderrecht. Het gaat over de mestproblematiek, over ruimtelijke ordening, zoals mevrouw Raedschelders al aangaf. Het gaat over onroerend erfgoed en het milieubeheerrecht, dus jacht en bos. Ook de leegstandsinspectie van bedrijven zit bij ons, evenals de controle op ontginningen, de woninginspectie en ook dierenwelzijn. Dat zijn dus in totaal negen grote facetten, en daarvan hebben we gezegd dat we in een eerste prioriteit onze focus willen leggen op de eerste drie: milieuhinderrecht, mest en ruimte. Waarom? Omdat dat duidelijk met elkaar verwante aspecten zijn.

We hebben net nog een e-mailuitwisseling gehad met Audit Vlaanderen om onze delegatie samen te stellen om deze opdracht zeer fijn te gaan definiëren. Er is ons verzekerd dat er voor januari ook al tussentijdse conclusies zouden kunnen worden geformuleerd, waardoor wij ook al sneller aan de slag gaan.

Wij noemen het liever een systeemaudit; mevrouw Raedschelders sprak daarstraks van een procesaudit. Het gaat in feite over de afstemming tussen de handavingstaken binnen het domein. Hoe zijn die functioneel gedefinieerd, en hoe zijn die organisatorisch geïmplementeerd? Zo kan het hele systeem van functionele opdracht, systeembenadering en organisatorische benadering tegen het licht worden gehouden. Het zal gebeuren met auditoren van Audit Vlaanderen zelf, maar ook met de auditoren die vanuit het raamcontract worden ingehuurd om dat te kunnen doen.

Dat is de vraag die ik kan beantwoorden. Alle andere vragen zijn, als ik het goed heb genoteerd, heel specifiek gesteld aan de afdeling. Dus ik zou voorstellen dat de afdeling dan ook de regie overneemt, en de opeenvolgende vragen beantwoordt.

Sigrid Raedschelders: Goed, ik denk dat het misschien handig is om even de tijdlijn te schetsen van wat Handhaving heeft gedaan, heel specifiek rond die PFAS in het algemeen. Want daar gaan meerdere vragen concreet over, doorheen de voorbije jaren. Dus ik zal het kort toelichten, want ik denk dat daarmee al een aantal vragen worden beantwoord.

Het begint inderdaad in 2006. De toenmalige afdeling Milieu-inspectie krijgt kennis van een Duits onderzoek en start met een handavingsinitiatief waarbij men dus meerdere bedrijven uit verschillende sectoren in heel Vlaanderen gaat controleren op perfluortenside in het geloosde afvalwater in de slib.

In 2007 heeft de Milieu-inspectie dus een eerste set data, analysedata, met dien verstande dat er op dat ogenblik natuurlijk nog geen normeringskader bestond voor die stoffen. Ze hebben toen gebruikgemaakt van een soort actiegrenswaarde die door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) werd aangereikt. En die hebben ze dan gebruikt om te bekijken wanneer een bedrijf over die actiegrens zat. Zodra dat gebeurde, ging men over tot handhaving. Handhaving op dat ogenblik betekende dat men aanmaningen stuurde, aanmaningen die eigenlijk trapsgewijs werden behandeld. De exploitant werd in eerste instantie verplicht om te gaan zoeken hoe de lozing van die specifieke stoffen kon worden vermeden – sanering dus, via de beste beschikbare technieken. Als die lozing niet volledig kon worden voorkomen, dan was het de bedoeling dat ze die lozing zouden reduceren, bijvoorbeeld door aangepaste zuiveringsinstallaties, door het gebruik van alternatieve producten. Als dan uiteindelijk het volledig vermijden van stoffen in het water niet mogelijk was, had de exploitant de mogelijkheid om bij de vergunningverlening aan te kloppen en specifieke normen in de eigen milieuvergunning te vragen voor die stoffen.

Naar aanleiding van het handhavingsinitiatief van de Milieu-inspectie werden er in 2008-2010 heel wat bedrijven gecontroleerd, werd er ook heel wat gesaneerd en werden er ook in heel wat milieuvergunningen bijzondere voorwaarden opgenomen. Dat gold toen heel concreet voor 12 PFAS-stoffen, waaronder ook PFOS, die op dat moment ook werden opgenomen in het compendium voor de monsterneming, het zogenaamde WAC. Die worden dan toegepast door alle erkende labo's. Daarmee zat die meting van die 12 PFAS'en op dat ogenblik helder.

Ik zei net dat er op dat ogenblik nog geen duidelijke normen waren. Dat is veranderd in 2009, minstens wat de textielsector betreft. Voor textielbedrijven hebben ze rond PFOS, PFOA en de som van de PFT's op dat ogenblik een norm ingevoerd. Dat was dus enkel voor die textielbedrijven. Voor alle andere bedrijven is de Milieu-inspectie verder gegaan met de controles, en men heeft daar eigenlijk een actiegrenswaarde gehanteerd afgeleid van die norm, die 2,5 microgram per liter bedroeg. Dus ook daar gold dat, als men daarover zat, er werd aangemaand en er werd aangezet tot sanering.

Het is eigenlijk in 2016 dat er dan heel specifiek een indelingscriterium gevaarlijke stoffen is opgenomen voor een van de PFAS, namelijk de PFOS. Dus vanaf dat ogenblik kon Milieu-inspectie heel gericht de PFOS-norm van 0,1 microgram per liter gaan handhaven, naast natuurlijk die bedrijven die in hun eigen vergunning eventueel een andere norm hadden. Ik wil daarbij toch benadrukken dat Milieu-inspectie gedurende die hele periode tussen 2006 en nu de lozing van die perfluortenside effectief is blijven opvolgen doorheen de verschillende jaren. In de beginperiode, tot 2013, ging dat via heel gerichte handhavingscampagnes. Na 2013 werden die metingen en monsternames opgenomen in het reguliere monsternamprogramma van de inspectie.

Er was de vraag naar de aantallen. In die periode heeft Milieu-inspectie meer dan 700 keer het geloosde afvalwater laten analyseren naar de aanwezigheid van onder andere PFOS in verschillende sectoren, uiteraard ook wel toegespitst op die sectoren waarvan we vermoedden dat die problematiek zich daar kon stellen. Denk aan afvalwater, afvalverwerkingsbedrijven maar ook metaaloppervlaktebehandeling, textiel-, papier- en verfproducenten, brandbestrijding enzovoort.

Zoals gezegd was er dus telkens toetsing aan de op dat ogenblik bestaande normen, met daaraan gekoppeld handhavingsacties, waarbij dus met aanmaningen werd aangezet tot actie, en waarbij de dossiers werden opgevolgd tot de aanmaning het gewenste resultaat gaf.

Deze zomer is naar aanleiding van 3M duidelijk geworden dat er natuurlijk ook andere stoffen in dat afvalwater blijken te zitten, andere PFT's geloosd worden. En daarvoor bestaan er dit ogenblik inderdaad geen normen, en bestaan er zelfs voor een groot deel van de stoffen geen meetmethodes. Dat maakt dan ook dat het voor Milieu-inspectie

moeilijk is om dat type van stoffen te gaan vermoeden en daar dan ook actief op te kunnen controleren.

Ik wil wel benadrukken dat – op het moment dat we deze zomer vaststelden dat daar andere PFT's zijn – wij onmiddellijk in actie zijn geschoten, dat we informatie hebben opgevraagd, en dat we zelf onmiddellijk extra monsternames hebben gedaan. We hebben een pv opgesteld en veiligheidsmaatregelen opgelegd. De heer Van den Acker kan daar straks voor 3M eventueel meer in detail op ingaan. Maar daar hebben we dus zeker gereageerd.

We weten natuurlijk ook dat die problematiek zich niet beperkt tot 3M. Er zijn andere bedrijven die PFT's lozen, en daarom hebben we naast de reguliere controles die we ten aanzien van de bedrijven doen, ook actie ondernomen om extra controles te gaan uitvoeren, in eerste instantie eigenlijk op basis van de monitoringinformatie die de VMM ons heeft aangereikt. Daarbij hebben we de voorbije weken de 26 bedrijven die lozen in de Schelde in Antwerpen gecontroleerd op een aantal extra PFT's, onder andere ook diegene die we hebben vastgesteld bij 3M. Die monsternames lopen, dus die analyseresultaten verwachten we. Stellen we vast dat zich daar problemen stellen, dan gaan we inderdaad ook aanmanen om bronnenonderzoek te doen, en waar mogelijk tot sanering over te gaan.

Nu, het zijn natuurlijk niet enkel die bedrijven in het Antwerpse waar die problematiek kan spelen. Monitoringinformatie, opnieuw van de VMM, geeft aan dat er een 500-tal bedrijven in heel Vlaanderen zijn waar ze PFOS'en meten of hebben gemeten, en waar dus ook de problematiek rond de andere PFT's zich kan stellen. We zijn zelf met die lijst aan de slag gegaan. We hebben die naast onze eigen handhavingsdata gelegd, van de bedrijven waarvan we weet hebben dat daar in het verleden ook bij ons problemen zijn vastgesteld. We hebben die ook gekoppeld aan de informatie die we bij GOP hebben gekregen – hoe zit het met de recentste stand van zaken rond de vergunningverlening, welke normen spelen daar? En dat heeft ertoe geleid dat wij nu in eerste instantie 168 bedrijven extra gaan controleren de komende maanden. Zoals gezegd komen er extra monsternames, extra analyses en waar nodig een handhavingstraject. Dat is heel kort wat onze globale aanpak betreft, ook in de komende maanden, rond die PFT's.

Misschien is het goed dat de heer Van den Acker heel specifiek voor 3M even de chronologie schetst en ook inpikt op de vragen die daarrond zijn gesteld?

Wilfried Van den Acker: Geachte commissieleden, ik ga kort proberen een tijdlijn te geven van hoe Handhaving te werk is gegaan in het dossier 3M. Algemeen kan ik zeggen dat de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving toezicht uitoefent op de naleving van de milieuregeling, dat weten jullie intussen allemaal wel. Maar dit houdt ook in dat er controles gebeuren op de voorwaarden en regels die van toepassing zijn op de activiteiten van 3M.

In de loop van de voorbije jaren zijn de lozingsnormen van 3M meermaals gewijzigd geweest. Dat heeft GOP ook vorige week al verteld. Maar de huidige normen gelden eigenlijk sinds de vergunning die afgeleverd is op 17 september 2020. Daarnaast is 3M ook gevat door de Richtlijn Industriële Emissies (RIE). Het is met andere woorden een GPBV-bedrijf (Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging), hetgeen impliceert dat het conform die RIE-richtlijn ook onderworpen moeten worden aan controles. En voor 3M is dat specifiek met een inspectiefrequentie van een keer in de 2 jaar, dus specifieke controles op de RIE-richtlijn. Daarbij worden dan ook wel telkens een of meerdere milieuthema's dieper gecontroleerd.

Daarbovenop is 3M ook een sevesobedrijf, vanwege de aanwezigheid van giftige stoffen en milieugevaarlijke stoffen. Dat impliceert dat een bedrijf ook een keer per jaar minstens onderworpen wordt aan een controle van het veiligheidsbeheersysteem. Ik zal daar zo meteen misschien wat meer uitleg over geven, ook over hoe dat veiligheidsbeheersysteem

in elkaar zit en hoe die controles daarop gebeuren. Maar dat is dan algemeen, ik wil het nu even hebben over 3M.

Milieu-inspectie heeft eigenlijk sinds 2006 tot eind vorige maand 147 controles uitgevoerd bij 3M. Dat zijn dan ook sevesocontroles, GPBV-controles, staalnames en korte verificaties. Voor de controle op de naleving van de lozingsnormen hebben wij regelmatig een monster genomen van het afvalwater aan het emissiepunt van het bedrijf. Dat geloosde afvalwater is bedrijfsafvalwater, potentieel verontreinigd regenwater en bemalingswater afkomstig van de bodemsanering. Meer concreet hebben we in de jaren 2006-2020 75 monsternemingen gedaan bij 3M, waaronder 64 monsternames van het afvalwater. Bij die monsternames van het afvalwater werd 31 keer gecontroleerd op de aanwezigheid van bepaalde perfluortensiden, waaronder PFOS, PFOA en het totaal opgelost organisch fluoride.

Milieu-inspectie heeft ook altijd die analyseresultaten van die monsters getoetst aan de normen die op het moment van de staalname van toepassing waren. Vanaf eind 2006 en in de loop van 2007 hebben wij verschillende staalnames uitgevoerd voor dat onderzoek naar de aanwezigheid van PFOS en PFOA. Dat was in het kader van die algemene campagne waar mevrouw Raedschelders het daarjuist ook over had. We hebben toen naar aanleiding van vaststellingen van de aanwezigheid in dat bedrijfsafvalwater aanmaningen opgesteld om de lozing van die stoffen PFOS en PFOA in kaart te brengen, te verminderen en te reguleren. Begin 2008 heeft 3M dan een lozingsnorm gekregen voor de stoffen PFOS en PFOA in de vergunning. En vanaf dan tot heden hebben wij wel degelijk altijd minstens twee keer per jaar een controle gedaan op de naleving van de lozingsnormen van 3M. Daarbij werd minstens een keer per jaar een analyse gevraagd naar de aanwezigheid en de toetsing van de lozingsnorm voor PFOS, PFOA en het totaal opgelost organisch fluoride.

We hebben in de periode van 2008 tot heden nooit overschrijdingen vastgesteld van de lozingsnorm van deze stoffen in het afvalwater. 3M heeft in die periode wel melding gedaan – dat zijn ze ook verplicht te doen – aan onze toezichthouders, wanneer ze zelf overschrijdingen hebben vastgesteld van de norm van PFOS. Dat gebeurt dan in het kader van hun verplichting om zelfcontrole te doen. Ze zijn dus wel een paar keer binnengekomen bij ons, en wat doen wij dan? Dan gaan we controleren ter plekke of er een structureel probleem is. We hebben daarvoor vanaf 2011 verschillende inspecties uitgevoerd om dat te controleren, en dan heeft 3M onder begeleiding van verschillende studie bureaus aanpassingen uitgevoerd aan de waterzuiveringsinstallatie om een meer stabiele werking te garanderen.

Tijdens een controle in november 2018 hebben we echter ook vastgesteld dat er via de regenwaterriolering hemelwater werd geloosd dat met PFOS verontreinigd was. En de oorzaak daarvan was een contaminatie van dat regenwater met vervuild grondwater, dat via lekken in die riolering en verbindingen met grondwaterdrains in die riolering, gecontamineerd was. We hebben daarom ook nog extra staalnames gedaan op de lozing van regenwater, om vast te stellen hoe zwaar die vervuiling is van dat regenwater. We hebben dan op 19 december 2019 een proces-verbaal opgesteld wegens het ongezuiverd lozen van met PFOS vervuild hemelwater. Je kunt dat wel vaststellen in processen-verbaal, en dan gaat dat naar het parket, maar daarnaast passen wij ook onze bestuursmogelijkheden toe om aan handhaving te doen. Wij hebben aangemaand om tegen 30 maart 2020 een geschikte zuiveringstechniek toe te passen, zodat dat vervuild regenwater ook kon voldoen aan de lozingsnormen.

Het bedrijf heeft dan in januari 2020 extra actiefkoolfilters geïnstalleerd en een intensieve staalnamecampagne van het vervuild regenwater uitgevoerd. Aanvankelijk werden door het bedrijf in die waterstroom dus nog wel PFOS-overschrijdingen gemeten, maar ze hebben bijkomende aanpassingen gedaan in 2020, zodat er vanaf eind 2020 geen overschrijdingen meer werden gemeld door hen.

Een staalname op 24 augustus 2020 toonde een significante daling van de PFOS-concentratie naar een gehalte van 63 microgram per liter aan. Maar zelfs met de toepassing van de meetcorrectie van 50 procent is dat nog altijd een overschrijding van de toenmalige norm van 30 microgram per liter. Het bedrijf heeft dan, naar aanleiding van onze vaststelling, nog extra maatregelen genomen door de regenwaterriolering nog eens extra te reinigen, het toevoegen van een zandfilter aan de zuiveringsinstallatie, en het vervangen van de actiefkoolfilter. Die moet regelmatig vervangen worden als die verzadigd raakt. Nadien hebben wij geen overschrijdingen van de PFOS-norm meer vastgesteld.

Bij nazicht van de meetgegevens van het bedrijf, bleek dat er nog een aantal parameters vermeld werden in hun rapporten, die niet verplicht te meten waren, waaronder PFBSA. En die waren ook niet aangemeld in de aanvraag van de hervergunning van 2020.

Behalve PFBSA werden ook nog detecteerbare gehalten gemeten van methylperfluorbutaansulfonamide, met een jaarlijks gemiddelde van 226 microgram per liter in 2020, en perfluorbutaansulfonamidemethylacetaat, met een jaarlijks gemiddelde in 2020 van 683 microgram per liter. En ondanks die kennis heeft het bedrijf dus nagelaten om deze relevante gevaarlijke stoffen te melden bij de vergunningsaanvraag voor de op 17 september 2020 door de deputatie verleende omgevingsvergunning.

Door de vaststelling dat 3M deze informatie niet vermeld had bij de vergunningsaanvraag, werd op 27 augustus dit jaar een proces-verbaal opgesteld wegens het niet naleven van de milieuvoorzorgverplichting, de preventieplicht, de informatieplicht en het lozen van bedrijfsafvalwater met stoffen met een gehalte dat schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de mens, de flora en de fauna. Dit pv hebben we overgemaakt aan het parket voor verder gevolg.

Op 19 augustus hebben wij nog een staalname gedaan van het bedrijfsafvalwater, om het onder andere op de genoemde stoffen te laten analyseren. En tegelijkertijd werd naar aanleiding van die vaststelling van de aanwezigheid van onder meer die FBSA in het bedrijfsafvalwater van 3M, aan professor Greet Schoeters gevraagd om een advies, met de vraag of er een aanzienlijk risico is voor mens en milieu ten gevolge van deze lozing.

Op 20 augustus hebben wij bij 3M een controle gedaan om meer duidelijkheid te kunnen bekomen over het productieproces van PFBS en het ontstaan of de eventuele rol van FBSA in het proces, en bij welke productiestappen er nu juist afvalwater ontstaat, en wat er dan mee gebeurt. Diezelfde dag bezorgden wij aan het bedrijf een intentie tot het nemen van een veiligheidsmaatregel, met als voorwerp het staken van de lozing tot aangetoond is dat het risico voor mens of milieu uitgeschakeld is of tot een aanvaardbaar niveau is ingeperkt. Verder werd het bedrijf aangemaand om voor 23 augustus alle informatie te bezorgen over alle mogelijke stoffen en de risico's daarvan, die aanwezig zijn op het terrein van 3M, geproduceerd door 3M of geloosd in het afvalwater door 3M. Hierbij moet op zijn minst aangegeven worden welke stoffen er geloosd worden, maar waarvoor er geen algemene, sectorale of bijzondere lozingsnorm is verleend, en in welke concentraties en jaarvrachten. Van deze stoffen moest 3M alle meetgegevens en beschikbare informatie over de schadelijkheid en de risico's voor mens en milieu bezorgen.

In de procedure tot het opleggen van de veiligheidsmaatregel vond dan op 24 augustus een hoorzitting plaats waar het bedrijf mondeling haar verweer kon toelichten. Dat is iets wat wij sowieso moeten doen in het kader van behoorlijk bestuur: horen wat de bedrijven, waar wij een intentie hebben tot het nemen van bestuurlijke maatregelen of veiligheidsmaatregelen, kunnen inbrengen voor hun verweer.

Op 25 augustus gingen de toezichthouders van Milieu-inspectie, bijgestaan door experts van de OVAM, de VMM en een toezichthouder van het agentschap Zorg en Gezondheid, ter plaatse voor een bijkomende controle. Daarbij werden verschillende processen en processchema's doorgelicht. Op basis daarvan werden twee bedrijfsprocessen

geïdentificeerd die grotendeels verantwoordelijk zijn voor het aanwezig zijn van de eerder genoemde stoffen.

Op 27 augustus kregen we het advies van professor Schoeters. Daar gaf zij duidelijk aan dat er voldoende redenen zijn om te stellen dat de lozing van die stoffen een aanzienlijk risico heeft voor mens en milieu. En op basis van de vaststellingen die we eerder gedaan hebben, en het advies van die expert, hebben we op 27 augustus een veiligheidsmaatregel opgelegd ten aanzien van 3M.

Ondertussen volgen wij de uitvoering van die veiligheidsmaatregel verder op. We hebben daarvoor extra monsters genomen van het afvalwater, op 2, 21 en 25 september. En verder heeft 3M zelf ook monsters genomen van het afvalwater en van het effluent dat uit de bedrijfsprocessen komt. Zij hebben ons die analysegegevens bezorgd op 23 september en 4 en 11 oktober. Ondertussen loopt dat nog verder, dus wij krijgen de komende weken nog wel meer informatie, conform de veiligheidsmaatregel.

Hierbij moet ik zeggen dat er op basis van de gegevens die wij tot nu toe verkregen hebben, zowel die van ons als van 3M, geen overschrijdingen van vergunde parameters meer zijn. Maar naast de drie parameters uit de veiligheidsmaatregel hebben wij nog drie nieuwe parameters gevonden die boven de rapportagegrens zitten. De VMM en VITO onderzoeken dit nu nog verder en in functie daarvan zullen wij verder handhaven.

Op 28 oktober zal 3M de eerder besproken batchprocessen waaruit die drie stoffen voortkomen, terug opstarten. Wij zullen in het kader daarvan op die dag ter plekke controleren of het bedrijfsafvalwater dat uit die processen komt wel degelijk niet geloosd wordt, conform de veiligheidsmaatregelen.

De specifieke vragen over luchtemissies zullen we later behandelen.

Sigrid Raedschelders: Het klopt dat er handhavingsacties zijn toegespitst op enerzijds de problematiek van de grondhopen die als afval aanwezig zijn op de site van 3M en anderzijds, zeer recent, de problematiek van de emissies. Ik stel voor dat we dat nu niet bespreken omdat daar nog niet meteen concrete vragen over zijn gesteld.

Ik grijp terug naar de eerste set van vragen.

De eerste vraag over de audit is door de heer Cabus behandeld. U stelt de vraag over het handhavingsplan. Daar worden prioriteiten in gesteld. In welke mate worden er naast sectorale criteria ook bedrijfsspecifieke zaken meegenomen? In de praktijk zijn de bedrijven waarin we handhaven en waar we vaststellen dat zich daar ernstige tekortkomingen voordoen, sowieso in onze systematische opvolging opgenomen. Naargelang van het milieuthema waarover het gaat, zullen we in onze verschillende werkgroepen die reeksen van bedrijven apart bespreken en bekijken hoe we ze kunnen aanpakken. De informatie over bedrijfsspecifieke problemen wordt via de werkgroepen ook meegenomen naar ons handhavingsplan. In die zin is er bij de prioritering die we maken inderdaad een combinatie tussen de sectorale criteria, problemen die we in specifieke sectoren ontwaren, en bedrijfsspecifieke informatie. Sowieso loopt er op dit ogenblik binnen ons departement ook een studie om die risicogebaseerde handhaving, die zo cruciaal is om de juiste keuzes te kunnen maken om de risicoanalyses te kunnen uitvoeren, enerzijds een stukje te verfijnen, maar anderzijds ook naar een meer overkoepelend niveau te brengen. Er bestaan, zoals gezegd, al heel wat risicoanalyses in de verschillende milieuthema's: water, afval enzovoort. De studie die nu loopt wil dat op een bredere manier onderzoeken, zodanig dat de overkoepelende prioriteiten die in een programma moeten gemaakt worden ook risicogebaseerd kunnen worden aangepakt.

Een tweede vraag had betrekking op de relatie met de politiek. Die vraag is een aantal keren aan bod gekomen. In het licht van de verklaringen die wij allemaal hebben gehoord in de Panoreportage is dat een logische vraag. U vraagt of men in het verleden te ver is gegaan, of daar grenzen zijn overschreden. Ik kan natuurlijk zelf geen oordeel vellen over

wat er voor 2017 aan beïnvloeding zou zijn gebeurd ten aanzien van de milieu-inspectie. Dat is een vraag die u aan de toenmalige leidinggevende moet stellen. Ik kan enkel uitspraken doen over de periode na april 2017, toen ik zelf afdelingshoofd ben geworden. Daar heb ik geen weet van politieke beïnvloeding in concrete dossiers. We zitten in een normale politiek-ambtelijke samenwerking met het kabinet. Er is frequent overleg. We merken dat de lijn die de minister trekt inzake het belang van een strenge en kordate handhaving met pv's en maatregelen wordt doorgetrokken in de gesprekken die we hebben met kabinetsmedewerkers. Dit vormt de rode draad in de manier waarop de concrete dossiers worden behandeld. Binnen de Omgevingsinspectie waarin we werken, hechten wij er enorm veel belang aan om alle mogelijke belangen en elke mogelijke druk, vanwaar die ook moge komen, af te blokken, om daar op een correcte manier mee om te gaan. Hoe doen wij dat in de praktijk? Als het gaat om heel complexe of gevoelige dossiers laten wij dat niet over aan het oordeel van de ene toezichthouder, met dan risico's op een verkeerde inschatting van mogelijke belangen die spelen, maar wij bespreken dat bewust in groep, waarbij de betrokken toezichthouder een beroep doet op de specialisten en de leidinggevende. Zo komen wij tot goed doordachte, onderbouwde beslissingen, waarbij we bekijken of het proportioneel is wat we zullen doen, of het conform de aanpak is van andere bedrijven in vergelijkbare omstandigheden. Bij het afwegen van de verschillende belangen die spelen is het realiseren van een kwalitatieve leefomgeving voor ons finaal doorslaggevend.

Peter Cabus: Er was ook een specifieke vraag over die datum, 1 juni 2018. Ik denk dat die daar ook aan kan worden gekoppeld. Het enige wat ik daarover kan zeggen is dat de fusie inderdaad is gebeurd in april 2017. We hebben daar enorm veel werk aan besteed, zowel vooraf alsook nadien. We hebben nog een klein jaar nodig gehad om alles op orde te zetten: de nieuwe structuren; hoeveel leidinggevende lagen moeten er zijn; hoe definiëren we de teamverantwoordelijkheden in generieke termen; hoe organiseren we de horizontale en de verticale lijnen. Op 1 juni 2018 was er binnen de afdeling Handhaving ook een volledig nieuw plaatje van leidinggevende structuren.

Sigrid Raedschelders: De fusie startte in april 2017. De eerste maanden werden de departementale contexten scherpgesteld. Begin 2020 hadden we binnen de nieuwe afdeling Handhaving een nieuw organogram. Voor de verschillende functies binnen dat organogram werden selectieprocedures uitgeschreven. Eenmaal die volledig doorlopen waren, waren we 1 juni 2018. Dat is het moment waarop de nieuwe structuur binnen de afdeling Handhaving ten volle uitwerking heeft gekregen en waarop alle nieuwe rollen werden ingevuld. Op dat ogenblik betekende dat concreet voor de Omgevingsinspectie Antwerpen dat er een nieuwe handhavingsmanager werd aangesteld.

De volgende vraag had betrekking op de overtredingen in het buitenland. Hebben wij daar kennis van?

Wilfried Van den Acker: Onze afdeling is betrokken in een aantal specifieke internationale netwerken. Het IMPEL-netwerk is voor milieu-inspecteurs in Europa (IMPEL: Implementation and Enforcement of Environmental Law). Voor de seveso-inspecteurs is er ook zo'n netwerk. Ook daar gebeuren regelmatig uitwisselingen. Daarbij worden dossiers besproken. Dat is niet in functie van grote overtredingen.

Daarnaast zijn er ad-hocoverlegmomenten, vooral met onze Nederlandse collega's omdat wij dicht bij de Nederlandse grens zitten.

Voor de rest zijn er niet echt specifieke structuren waarin wij overleg hebben.

Sigrid Raedschelders: Mevrouw De Vroe, u vraagt of wij dat in de toekomst anders willen aanpakken, in het bijzonder ten aanzien van multinationals, bedrijven die in Vlaanderen maar ook in heel veel andere landen actief zijn. Is het mogelijk om zicht te krijgen op handhaving in die andere landen? Dat is een goede vraag. Op dit ogenblik hebben we een dergelijke screening niet. Het is meer afhankelijk van de ad-hoccontacten die we hebben

in onze internationale fora. Er is geen systematische screening om van alle dossiers met internationale connecties te checken wat er in het buitenland gebeurt. Een aantal multinationals kennende die in Vlaanderen actief zijn, is dat ook een heel stevige opdracht. Het is nuttig om verder te onderzoeken of er daar ergens alarmbelletjes kunnen afgaan voor echt problematische zaken uit het buitenland, zodat we die mee kunnen nemen in ons eigen handhavingstraject. Maar dat is iets wat we eigenlijk nog moeten uitbouwen.

Er is gevraagd naar de niet-uniforme benaming: PFOS, C8 enzovoort. Geeft dat voldoende zicht op het gebruik van die stoffen tussen de verschillende diensten?

Rita Van Ham: Het klopt dat er enorm veel verschillende benamingen zijn, soms van dezelfde stof. Dat is gaandeweg gegroeid in de milieuwetgeving. Het komt op verschillende plaatsen voor: Europees, Vlaams ... Recent zie je dat men in veel van die richtlijnen de CAS-nummers begint te gebruiken (CAS: Chemical Abstracts Service). Voor zover ik weet, is dat eigenlijk de beste manier om de stoffen eenduidig te identificeren. Per stof zijn er daarnaast ook MSDS-fiches (Material Safety Data Sheet). Bij het opmaken van nieuwe handhaving benadrukken wij telkens vanuit onze afdeling om voor de handhaafbaarheid een duidelijk juridisch kader te hebben en om de stoffen eenduidig te kunnen identificeren.

Sigrid Raedschelders: Een volgende vraag ging over de informatie-uitwisseling. Zijn de prioriteiten van bepaalde diensten voldoende gekend bij de andere diensten? In hoeverre spelen wij op dat vlak op elkaar in? Op dit ogenblik hebben we een overleg met alle inspectiediensten binnen het beleidsdomein. Daar nemen we inderdaad kennis van elkaars prioriteiten en jaarplannen waarin die prioriteiten zijn opgenomen. We proberen actief te zoeken naar raakvlakken, naar situaties waarin we eventueel niet enkel samen op controle zouden kunnen gaan, maar evenzeer waarin het nuttig zou zijn om informatie uit te wisselen. Dat gebeurt binnen de werkgroep Omgevingshandhaving in ons beleidsdomein. Daarnaast is er een structurelere aanpak voorzien, in die zin dat het handhavingsprogramma dat in opmaak is precies beoogt om overkoepelend prioriteiten te bepalen, om dan vervolgens ook naar de verschillende inspectiediensten te gaan die die prioriteiten kunnen uitvoeren, maar ook de linken tussen elkaar kunnen leggen. Ik ga er dus van uit dat het programma dat in opmaak is ons nog een stuk verder zal helpen dan nu het geval is om elkaars prioriteiten beter te kennen, sneller de linken te zien, en de informatie op dat vlak beter te kunnen uitwisselen.

De vraag over de nog niet gecontroleerde inrichtingen is vorige week al even aangehaald en wordt hier herhaald. Het klopt dat er op dit ogenblik nog een goede 20 procent klasse I-bedrijven zijn die nog nooit een controle blijken te hebben gehad. Over de situatie voor 2017 en waarom men daar toen al dan niet iets mee gedaan heeft, kan ik zelf niets zeggen. Maar ik kan wel zeggen wat er vanaf 2017 is gebeurd. Ik heb, toen ik mij begon in te werken in alles wat er bij milieu-inspectie speelde, vastgesteld dat er nog een stevige lijst aan ongecontroleerde inrichtingen bestond. We hebben op dat ogenblik heel duidelijk gezegd dat daar iets mee moest gebeuren. We hebben die lijst in eerste instantie gescreend om te zien of er toch geen inrichtingen tussen zaten waar er echt een stevige impact op het milieu kon bestaan. Die hebben we onmiddellijk aangepakt in onze handhaving. Het waren er wel niet veel. Die lijst bestond vooral uit inrichtingen met een duidelijk lage milieu-impact. Denk aan een massa gasontspanningstallaties, denk aan windturbines waarover nog nooit iemand een klacht had geformuleerd, bepaalde rioolwaterzuiveringsinstallaties die eigenlijk in andere programma's van handhaving werden opgenomen ... Dat was het type van bedrijven waarmee we werden geconfronteerd. Op dit ogenblik zitten we op nog ongeveer 2500 inrichtingen. Dat aantal verandert voortdurend. De volledig nieuwe klasse I-inrichtingen die daar steeds bijkomen maken dat cijfer evolutief. We hebben daar een actieplan aan gekoppeld. Sedert 2019 laten we dat aantal gestaag verminderen. Het gaat om een gemiddelde van een 500-tal bedrijven die we op die manier bijkomend controleren. Heel veel sneller gaat dat op dit ogenblik niet omdat we prioriteit moeten geven aan de andere klasse I's waarvan we weten dat de milieu-impact een heel pak groter is. Met de huidige bezetting en prioritering zullen gemiddeld ongeveer een 500 dossiers per jaar kunnen aangepakt worden.

Mevrouw Schauvliege, u vroeg hoe wij binnen de afdeling kennis verzamelen en overdragen. Daarvoor hebben wij uiteraard verschillende kanalen. We hebben heel wat overleg met de beleidsmakers, niet alleen binnen ons departement, maar ook met de andere entiteiten. Daar sijpelt op een heel systematische manier informatie door over beleidsinzichten, over onderzoek dat binnen die andere afdelingen gebeurt. Dat nemen we mee in onze handhavingspraktijk. Binnen de eigen afdeling wordt dat verder uitgewerkt binnen de werkgroepwerking. Er zijn verschillende milieuthema's waarvoor telkens specialisten in werkgroepen samenkomen. Ook daar probeert men heel gericht om zo goed mogelijk bij te blijven met alle kennis die relevant is voor het eigen thema. Dat gebeurt een stukje via individuele opleiding en vorming, maar evenzeer door regelmatig groepsopleidingen te organiseren waar we experts van buiten ons domein aan het woord laten.

U vroeg wat er gebeurt met de milieu-inspecteur die start. Wordt hij onmiddellijk voor de leeuwen gegooid? Neen. Daarvoor is het een materie die te veel specialisatie en kennis vraagt om met gelijke wapens op terrein te komen, om bedrijven met een vergelijkbaar kennisniveau te kunnen aanspreken. Daarom voorzien we voor elke nieuwe inspecteur een opleidingstraject dat gemiddeld een jaar in beslag neemt. In een eerste fase loopt men mee met de andere inspecteurs, om op die manier ervaring op te doen en om de eigen kennis op te bouwen. Daarna krijgt men eigen dossiers toegewezen.

U vraagt hoeveel officieren van gerechtelijke politie (OGP) we binnen onze afdeling hebben. Omgevingsinspectie is de clustering van Milieu-, MOW- en Erfgoedinspectie. De stedenbouwkundige en de RO-inspecteurs hadden automatisch al van vroeger de OGP-bevoegdheid. De milieu-inspecteurs hebben op dit ogenblik geen OGP-bevoegdheid. We hebben die alleszins niet aan hen toegekend, vanuit de filosofie dat zij in essentie milieutoezichthouders zijn waarvan de kernopdracht is toegespitst op het realiseren van herstel. Hun hoofdpdracht is ervoor te zorgen dat bedrijven normconform exploiteren, en zich opnieuw in regel stellen als er effectief schendingen zijn. Dus hebben zij een heel arsenaal aan toezichtrechten en instrumenten, die allemaal vervat liggen in het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid, om op die manier bestuurlijk te kunnen handhaven. Uiteraard kunnen zij ook pv's opstellen en alle mogelijke bestuurlijke maatregelen treffen om dat herstel te realiseren. Zij hebben heel uitgebreide toezichtsrechten. Daardoor is er nu niet direct een noodzaak om de OGP-bevoegdheid toe te kennen aan de milieutoezichthouders.

Verlenen wij advies bij het verlenen van vergunningen? In de regelgeving is er geen algemene regel voorzien die dat soort van informatie-uitwisseling voorziet. Wel is voorzien, als ik mij niet vergis, dat diegenen die vergunningen toekennen of adviseren informatie kunnen opvragen bij de handhavers. In die zin is het afhankelijk van de adviesverlener of de vergunningverlener zelf om al dan niet informatie bij ons op te vragen. Dat gebeurt effectief. In een aantal gevallen gebeurt dat, bij mijn weten niet systematisch. En omgekeerd: als wij vanuit Handhaving informatie hebben over bepaalde bedrijven waarvan we weten dat er zich een vergunning aandient, zullen wij in een aantal gevallen ook proberen om die informatie aan de vergunningverlener te geven. Als wij bijvoorbeeld in ons handhavingstraject vaststellen dat een bijstelling van de voorwaarden noodzakelijk is, kunnen wij zelf het initiatief nemen om dat voor te stellen aan de vergunningverlener.

Wat is de rol van de lokale besturen, in het bijzonder van de provincies? VVP zou hebben aangegeven dat zij zelf eventueel ook wel klasse I-bedrijven zou willen controleren. Het debat is mij niet onbekend. Een paar jaar geleden is het ook al in de VHRM-context aan bod gekomen. Dat was toen vanuit de vaststelling dat de provinciale toezichtbevoegdheden in het verleden maar mondjesmaat werden opgenomen. Men heeft vele jaren lang zelfs formeel geen provinciale toezichthouders aangesteld. Op het puur provinciale niveau is de milieuhandhaving eerder beperkt gebleven. Dat blijkt ook uit de VHRM-rapporten. Daarom ben ik geneigd te zeggen dat we via de gewestelijke Omgevingsinspectie voor uniforme handhaving ten aanzien van klasse I's kunnen zorgen en dat een versnippering over vijf provincies uitdagingen kan stellen voor een uniform optreden. Bovendien denk ik dat de

uitdagingen rond handhaving met betrekking tot het toezicht op klasse II's en III's door de lokale en gemeentelijke overheden groot zijn. Een deel van de ondersteuning wordt sowieso geboden vanuit onze gewestelijke Omgevingsinspectie. Waar we kunnen begeleiden en ondersteunen, doen we dat effectief. We zien ook heel wat intergemeentelijke samenwerking ontstaan om de steden en gemeenten die dat wensen te ondersteunen in hun handhavingstaak. Als er vanuit de provincies extra zou worden ingezet op handhaving, dan lijkt het mij zinvol om te onderzoeken of dat tot een grotere ondersteuning van de lokale besturen kan leiden.

Peter Cabus: Er waren twee vragen over de beschikbaarheid van de inspectieverslagen en de impact van de personeelsbesparing, die trouwens ook samengaat met de vraag van mevrouw Rombouts.

Sigrid Raedschelders: Er geldt in het algemeen geen actieve vorm van openbaarmaking. Met andere woorden, als wij een inspectieverslag opstellen, zullen we dat niet onmiddellijk online plaatsen. Maar natuurlijk kan iedereen die vragen heeft bij de inspecties die wij doen, die informatie bij ons vragen. Wij zullen die informatie geven, met respect voor het decreet Openbaarheid van Bestuur en de uitzonderingsgronden die daar eventueel voorzien zijn met betrekking tot de bescherming van industriële informatie bij bepaalde bedrijfsprocessen. Daar is soms enige voorzichtigheid geboden. Daarnaast gelden er specifiek voor de RIE-installaties verplichtingen die voortvloeien uit de Europese RIE-richtlijn. Daarin is voorzien dat bij elke inspectie binnen de 4 maanden een inspectierapport moet worden opgesteld, dat ter beschikking moet worden gesteld. Wij vangen dat op door die rapporten te verzamelen. Op onze website staat een link om die rapporten op te vragen. Ze zijn dus beschikbaar. Dat is geen vorm van actieve openbaarmaking. Wij blijven conform de Europese richtlijn werken. In de vorige legislatuur werd expliciet bevestigd dat die vorm van openbaarmaking de juiste manier werd geacht. Er loopt op dit ogenblik wel een herziening van de RIE-richtlijn.

Begin dit jaar hebben we een Vlaams standpunt kenbaar gemaakt aan de Europese Commissie. Daarin dringen we aan op een duidelijk en gebruiksvriendelijk rapporteringsformat. Wij vragen de Commissie ook om duidelijkheid te scheppen over de soort van rapportering of openbaarmaking die zij zelf voor ogen hebben voor de verschillende lidstaten. Dat is een Europese evolutie die wij samen met de afdeling GOP opvolgen.

De brede context van de personeelsbesparing is geschetst. Ik heb aangegeven dat we op dat vlak ook voor Handhaving de druk ervaren. Sinds 2016 worden we met een uitstroom van 33 medewerkers geconfronteerd. Ook in de komende 5 jaar zullen we met een behoorlijke golf van pensioneringen te maken krijgen. Die druk is er inderdaad. Dat betekent dat we nog beter moeten prioriteren. Maar er is een grens aan de keuzes die je kunt maken. Op een bepaald ogenblik kun je een aantal zaken niet meer doen als voorheen. Bijvoorbeeld in het kader van de controle op RIE-installaties hebben wij een vaste inspectiefrequentie. We stellen vast dat we die onder invloed van personeelstekort niet altijd volledig kunnen uitvoeren zoals het zou horen. We stellen ook vast dat we in onze proactieve handhaving voor de verschillende milieuthema's wel degelijk mogelijkheden zien om extra controles uit te voeren, maar daar logischerwijze botsen op de limieten van het aantal mensen dat we hebben.

Dat belet zeker niet dat we de voorbije jaren heel systematisch hebben gezocht naar efficiëntiewinsten in onze werking, om die personeelskrapte op te vangen zonder dat dat ten koste van controles of van kwaliteit gaat. De kwaliteit van wat we doen blijft goed. Het vertaalt zich vooral in een stukje minder kunnen doen dan voorheen het geval was.

Peter Cabus: Daar sluit de vraag van de voorzitter bij aan of de uitspraken van onze minister door ons op dezelfde wijze werden geapprecieerd of geïnterpreteerd.

Sigrid Raedschelders: Dat waren de uitspraken die verwezen naar het feit dat zij geen besparingen meer zou doen op inspectie? Ik heb daarover geen rechtstreekse contacten met de minister. Maar wij hebben wel op het moment dat zij die verklaring heeft gedaan heel bewust vanuit Handhaving een nota opgesteld waarin wij aangeven welke prioriteiten voor ons belangrijk zijn, waar het belangrijk is dat daar voldoende mensen op worden ingezet. We zijn op dat vlak in dialoog met het kabinet.

Peter Cabus: In ons overleg met het kabinet hebben we wel degelijk over dat punt gesproken. We hebben kunnen aantonen dat de behoeften zijn wat ze zijn, zoals ze zijn geschetst. We kunnen wel degelijk op de steun van de minister rekenen. Hoe dat dan precies moet gebeuren? Ik heb gezegd dat interne verschuivingen nu al onmogelijk zijn omdat alle processen onder druk staan door de besparingen.

Sigrid Raedschelders: U verwees naar het feit dat de lokale besturen extra opdrachten hebben gekregen ingevolge de deklassering van een aantal bedrijven van klasse I naar klasse II en III, die de voorbije jaren werd doorgevoerd. U verwijst ook naar de cijfers van het rapport van 2019 en naar de vraag of de tijdinzet daar lokaal voldoende is. Daar kan ik enkel met u vaststellen dat als u de cijfers bekijkt over de vte die effectief kunnen ingezet worden op het lokale handnavingsniveau, dat dat beperkt blijkt te zijn. Ik stel wel vast dat het gros van de gemeenten ondertussen het vereiste aantal milieutoezichthouders heeft vastgesteld. De effectieve inzet op het terrein kan allicht variëren. Ik merk zeker ook dat er heel wat steden zijn die wel heel actief werk maken van een eigen milieu- en omgevingshandhaving, en dat op dat vlak ook interlokale samenwerkingsverbanden de voorbije jaren meer en meer een rol opnemen.

Ook wij proberen dat vanuit de Vlaamse Omgevingsinspectie te ondersteunen. Die ondersteuning doet zich op verschillende vlakken voor. Wij geven mee opleiding aan lokale milieutoezichthouders. Wij proberen checklists en sjablonen ter beschikking te stellen. We geven advies in concrete dossiers. We hebben recent ook een bestek uitgeschreven, een studie om draaiboeken op te stellen voor lokale handhavers. We werken zelf met interne draaiboeken in functie van een uniforme inzet. Dat leek ons nuttig – en de lokale besturen bevestigen in het forum Omgevingshandhaving dat zij daar nood aan hebben. Daarom proberen wij die draaiboeken ook uit te rollen voor de lokale handhavers.

De vraag over de gecontroleerde inrichtingen is, denk ik, beantwoord.

U maakt gewag van ideeën om de inspectiediensten samen te voegen. U vraagt naar onze mening daarover. Die idee leeft omwille van het feit dat men de indruk heeft dat de inspectiediensten versnipperde bevoegdheden hebben. Volgens sommigen werken ze onvoldoende samen. Als men dat vaststelt en vindt dat het beter moet, dan is het logisch dat men verschillende scenario's bekijkt over wat in zo'n geval een goede oplossing kan zijn. Een scenario kan zijn dat we bekijken hoe we de bestaande samenwerking kunnen optimaliseren. Dat zal nu lopen met Audit Vlaanderen en met onze eigen verbetervoorstellen. Het is zeker niet onbelangrijk om te bekijken in hoeverre die versnippering van bevoegdheden kan worden aangepakt en of we op dat vlak tot een verruiming kunnen komen, waardoor er minder overlappingen zijn of waardoor men meer vaststellingen kan doen in een breder palet van thema's.

De optimalisatie van samenwerking is zeker een piste die kan worden onderzocht om tegemoet te komen aan die vragen. Een stap verder is dat je organisatorisch bekijkt of het samenvoegen van alle inspectiediensten effectief meerwaarde kan hebben. Het is goed dat dat op een grondige manier wordt onderzocht, dat we de voor- en nadelen van een dergelijk scenario goed bekijken, alvorens tot een ingrijpende organisatorische transformatie te komen. Persoonlijk meen ik dat er altijd een voldoende grote link moet bestaan tussen de handhaving en het beleid. De handhaving als sluitstuk van het beleid, dat is niet zomaar een cliché. Dat veronderstelt effectief een goede wisselwerking met de mensen die de regels maken, die het beleid uittekenen. Zo kun je op dat vlak met de handhaving inspelen op wat er in het beleid belangrijk wordt geacht. Dus is de nabijheid

tussen handhavers en beleid of regelgeving belangrijk voor het onderzoek naar die scenario's.

U verwijst naar een anonieme getuige in de Panoreportage die zegt: "Als men zou weten wat er voor 2018 gebeurd of niet gebeurd is bij 3M, zou men de wenkbrauwen fronsen." Wilfried Van den Acker heeft net geschetst welke stappen er ten aanzien van 3M door de inspectie zijn gezet in de periode voorafgaand aan 2018. Het lijkt mij dus niet zo te zijn dat er niets is gebeurd. Veel meer kan ik daar vanuit mijn rol als afdelingshoofd sedert 2017 niet over zeggen.

Verschillende vragen gingen over de bestuurlijke boete die werd opgelegd aan 3M. De algemene teneur van de vraag was: '7200 euro voor een multinational is natuurlijk peanuts. Waar bent u eigenlijk mee bezig?' Dat snap ik. We moeten die boete in de juiste context plaatsen, in die zin dat het uiteraard niet de boete is voor de hele PFOS-problematiek bij 3M. Het is een boete enkel voor de feiten die zijn opgenomen in het pv van december 2019. Daarin staat dat de Omgevingsinspectie twee monsternames heeft gedaan van het verontreinigd regenwater dat in de Schelde werd geloosd en waarbij de PFOS-norm overschreden werd. Dat zijn de feiten. Alleen maar dat zijn de feiten, dus niet dat er de jaren voordien mogelijk ook PFAS- of PFOS-verontreiniging is gebeurd en geloosd en in het grondwater of in de bodem is terechtgekomen. Het gaat enkel om die twee apart vastgestelde monsternames. Ik stel vast dat het pv, zoals gebruikelijk, altijd eerst bij het parket terechtkomt, dat men ook daar in eerste instantie geoordeeld heeft dat de feiten uit dat pv op zich niet voldoende ernstig bleken om strafrechtelijk te handhaven of om te dagvaarden of wat dan ook. Ook zij hebben dus een inschatting gemaakt. Zij hebben het pv, voor beboeting, doorgestuurd naar de gewestelijke entiteit. Daar is het effectief beboet, met de criteria die decretaal voorzien zijn. Betekent dat per definitie dat, zoals ik dan in de pers lees, 3M er vanaf komt met die boete? Neen, uiteraard niet. Er loopt een gerechtelijk onderzoek, waarbij het hele plaatje beoordeeld wordt en waaruit mogelijk de nodige gevolgen op strafrechtelijk vlak kunnen voortvloeien. De bestuurlijke entiteit kan enkel die pv's beboeten die door het parket naar haar worden doorgestuurd. In het dossier-3M is het dat ene pv geweest, dat effectief tot een boete aanleiding heeft gegeven.

Dat voor wat betreft de specifieke boete voor 3M. U vraagt of het breder kader dan wel goed zit, meer in het bijzonder: is de bestuurlijke beboeting voldoende afschrikwekkend voor de verschillende milieumisdrijven? De bestuurlijke beboeting is geënt op wat in het decreet is voorzien: de hoogte van de boete wordt bepaald in functie van de ernst van de feiten, de frequentie waarmee en de omstandigheden waarin de feiten worden gepleegd. Op basis van die criteria zijn er de voorbije jaren boete- en beslissingskaders ontwikkeld en, op basis van de dossiers die er kwamen, verfijnd. We hebben voor de verschillende milieuthema's criteria ontwikkeld en verfijnd om een gepast boetebedrag te kunnen bepalen. De boetes die op die manier worden opgesteld, staan heel transparant op onze website. Er zijn een goede twintig pagina's per thema: welke boetevorken we gebruiken, waarom, en welke factoren een invloed hebben op de bepaling van de boete. Dat kader zit consistent in elkaar. Het is gericht op de uniforme aanpak van overtreders in heel Vlaanderen.

Je kunt dan ook de vraag stellen of die boetevorken hoog genoeg zijn. Dan moet je kijken wat er gebeurt in de strafrechtelijke beboeting. We zien dat op grote lijnen de strafrechtelijke uitspraken of lagere boetes opleggen of vaak ook boetes geven met uitstel of opschorting. Met een bestuurlijke beboeting verlenen wij zelden uitstel. Dat betekent ook dat als je het systeem van bestuurlijke beboeting substantieel zou verhogen, er een onevenwicht kan ontstaan met de boetes die in een strafrechtelijk spoor worden uitgesproken. Dat kan niet de bedoeling zijn want in principe komen de ernstigere milieumisdrijven bij de strafrechter terecht.

We moeten ook over het muurtje kijken, naar de collega's van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en in Nederland. Daar stel ik vast dat de bedragen die zij hanteren voor bestuurlijke boetes gemiddeld in lijn liggen met wat wij in de bestuurlijke beboeting

doen. Dus daar zijn er ook geen grote discrepanties, wat toch ook iets zegt over de proportionaliteit van onze boetes.

De overtreders die niet tevreden zijn met hun boete, kunnen in beroep gaan bij het college. Dat beoordeelt ook de hoogte van de boete. Het kan die boete zelfs verhogen als het oordeelt dat de boete te laag is. Ik stel vast dat het college nog nooit een boete heeft verhoogd, integendeel, een aantal boetes die wij hadden opgelegd, werden verlaagd. Ook daar is er een extra objectieve toets van de juistheid van de bestuurlijke beboeting.

Bij onze bestuurlijke beboeting hebben wij van in het begin telkens de boetebeslissing bezorgd aan de verbalisant, de opsteller van het pv. Wij koppelen daar expliciet de vraag aan om feedback te geven. Als de verbalisant vindt dat de boete niet klopt, kan hij dat signaleren. Dat is de voorbije jaren een paar keer gebeurd. Wij hebben met die feedback rekening gehouden, en hebben het bedrag aangepast om zo het gepaste signaal aan de overtreder te geven. De meer algemene teneur in de feedback van de verbalisanten is dat ze wel tevreden zijn over de hoogte van de boetes en dat ze op het terrein vaststellen dat de beboeting haar effect niet mist.

Dat lijken mij allemaal elementen in de discussie over de juistheid van de hoogte van de boete.

Rita Van Ham: Er zijn gelukkig metingen waarbij we geen PFAS vaststellen. In de jaren 2007-2008 hebben we een brede, sectorgerichte screening gedaan. Als je ruimer gaat kijken, zijn er toch wel bedrijven waar we geen PFAS vaststellen.

Ook in de data van de VMM zie je bedrijven in de lijst staan waar geen PFAS gemeten zijn. Dat zijn de bedrijven die wij in onze verdere campagne niet specifiek verder onderzoeken. We spitsen de extra bemonsteringen toe op waar het wel gemeten is. Zelfs als het maar één op de drie of vijf keer is.

De bedrijven hebben geen zelfcontroleverplichtingen. Zodra zij in hun zelfcontrole overschrijdingen detecteren, zijn ze verplicht om dat aan ons te melden. Wanneer wij zo'n melding ontvangen, zullen wij een controle ter plaatse doen of een administratieve controle om de middelen die het bedrijf daar inzet te corrigeren en om daar toezicht op uit te oefenen. Daarnaast vragen we wel de zelfcontroleverplichtingen van de bedrijven op of we ontvangen ze van hen. We bekijken ze dan administratief om te weten of er normoverschrijdingen zijn vastgesteld, of het controleprogramma wordt uitgevoerd en of het onder erkenning wordt uitgevoerd. Dat is ook een van de belangrijke zaken. Die gegevens uit het zelfcontroleprogramma leggen we naast onze eigen analysegegevens. Klopt het wat een bedrijf aan ons rapporteert, en wat detecteren we zelf tijdens onze staalnames? Bij onze staalnames gaan we breder dan het zelfcontroleprogramma van de bedrijven, en breder dan de vergunde parameter van de bedrijven. We kunnen alle beschikbare erkende analysetechnieken inzetten. We doen dat niet halsoverkop maar gericht. We bekijken heel specifiek wat er in het proces kan voorkomen, of de analyse nuttig is. We moeten namelijk rekening houden met mensen en middelen.

Volgens mij werkt het systeem van de zelfcontroleprogramma's. Een bedrijf moet dat sowieso doen om een goed product af te leveren. Als het systeem correct en volledig wordt uitgewerkt, werkt het. Het enige wat je er niet zult zien, zijn de parameters die niet in de vergunning zijn aangevraagd.

Peter Cabus: De volgende vraag ging over het omgaan met de niet-genormeerde stoffen.

Sigrid Raedschelders: We worden hier in het bijzonder maar ook in het algemeen geconfronteerd met de vaststelling dat we in onze handhavingstrajecten af en toe niet-genormeerde parameters tegenkomen. Dan is de vraag in welke mate het voorzorgsprincipe speelt en hoe wij daar bij Handhaving mee omgaan. Dat is niet evident. In se is de kern van onze opdracht handhaving: wij controleren wat er in de regelgeving of in de vergunning is voorzien. Met die niet-genormeerde parameters hebben wij noch in

regelgeving noch in vergunning een stevige basis om te kunnen handhaven. Dat belet natuurlijk niet dat er wel degelijk stoffen kunnen opduiken die schadelijk kunnen zijn. Dan rijst de vraag hoe wij kunnen proberen een inschatting te maken van de schadelijkheid of het gevaar van die stoffen, om te bepalen wat er dan verder mee mag gebeuren. In het concrete geval van 3M hebben wij gezegd dat wij daarover deskundig advies moesten inwinnen. Dat was de reden waarom wij professor Schoeters hebben ingeschakeld om haar mening te kennen of er risico's bestonden voor mens en milieu. Zij heeft dat bevestigd. Dat was voor ons de juiste basis om de nodige veiligheidsmaatregelen te nemen waarbij we het gebruik of de lozing van die stof tijdelijk stopzetten. Natuurlijk is dat geen evidente manier van werken in andere situaties. Je kunt niet systematisch voor alle verschillende parameters apart advies inwinnen. Het is dan onze bedoeling om te kijken naar de andere entiteiten die op dat vlak de regels maken of daar onderzoek rond doen. Voor wat waterlozingen betreft, is het onze bedoeling om in overleg te gaan met de VMM en te vragen welke informatie zij hebben over die stoffen en in welke mate dat moet meespelen in ons handhavingstraject. Zij moeten ons adviseren of daarop een risicoanalyse organiseren.

Een volgende vraag had betrekking op het toezicht op bodemsaneringsprojecten. De bevoegdheid ligt hier exclusief bij de OVAM, niet bij onze omgevingsinspectie. Wij zijn wel bevoegd voor alles wat met afval te maken heeft, vandaar het belang van het scherp krijgen van het onderscheid tussen wat bodem en wat afval is, minstens met betrekking tot de toezichtsbevoegdheid. Dat betekent ook dat voor de verschillende projecten die door de OVAM worden opgevolgd een systematische terugkoppeling gebeurt naar Handhaving.

Wat gebeurt er met de actiefkoolfilters, onder andere deze die bij 3M worden ingezet en op een zeker ogenblik verzadigd zijn en moeten worden vervangen? Wilfried Van den Acker zal dat technisch verduidelijken.

Wilfried Van den Acker: De actiefkoolfilters van 3M worden opgehaald door de West-Vlaamse firma DESOTEC. Wij hebben daar controle uitgevoerd op de registraties van de afvaltransporten. 3M heeft van 2012 tot nu 114 dergelijke registraties bij DESOTEC. Daaruit blijkt dat 112 van de filters die werden gebruikt in de waterzuiveringsinstallatie van 3M niet bij DESOTEC werden verwerkt, maar werden afgevoerd voor verbranding in de cementindustrie in Wallonië. Dat is een correcte manier om zo iets te verwerken. Eén filter afkomstig van 3M was, volgens de ingangsanalyse van die filter, van een niet-fluorhoudende toepassing. Die werd in mei 2020 bij DESOTEC geregenereerd. In mei 2019 werd één filter van een fluorhoudende toepassing bij 3M in de installatie bij DESOTEC geregenereerd. Bij DESOTEC hebben ze vier ovens. De eerste drie mogen geen fluorhoudende producten verwerken. De vierde oven is sinds het voorjaar van 2020 in exploitatie. Daar geldt een acceptatiecriterium van maximum 5000 ppm als bijzondere voorwaarde. Recent werd een pv met aanmaning opgesteld voor het niet respecteren van dat acceptatiecriterium voor fluor bij de verwerking van die filter. Dat was dus 1 van de 114 filters. De controle van het respecteren van die acceptatiecriteria is trouwens ook een onderdeel van de controles in het kader van de RIE-richtlijn die wij periodiek doen bij zo'n bedrijf. Als zij actiefkoolstoffilters binnenkrijgen met mogelijk PFAS-houdende componenten worden deze afgevoerd naar de cementovens. Die hebben heel hoge temperaturen. Bij verbranding in die cementovens worden de perfluoriden quasi volledig vernietigd.

Sigrid Raedschelders: Waren wij betrokken bij de dading? Dat was niet het geval.

Wilfried Van den Acker: Ik kan in het algemeen een tijdlijn van de handhaving bij Oosterweel geven. Dat is bij ons een vrij recent dossier omdat die vergunning nog niet zo lang is afgeleverd. Het grootste thema in het kader van de Oosterweelwerking is het grondverzet. Daarop hebben wij geen handhavingsbevoegdheid. Wat wij wel doen, is handhaving van de vergunningsvoorwaarden. Niet voor wat betreft de zaken die met het Bodemdecreet te maken hebben.

Op 3 december 2020 hebben wij een eerste controle uitgevoerd op de werfzone zelf. Daar waren zowel Lantis als de bouwheer als Rinkonien, het consortium van aannemers, aanwezig. Daar hebben we onder andere de werking van de waterzuivering voor de met PFOS verontreinigde zone en de bijzondere voorwaarden met betrekking tot PFOS besproken. Daarna hebben wij die waterzuiveringsinstallatie gecontroleerd. Die waterzuivering beschikt ook over verschillende actiefkoolfilters als zuiveringsstap voor PFOS.

Wij hebben op 4 februari 2021 een verzegeling uitgevoerd op een bypass op die waterzuivering. De uitbater gaf aan dat hij die toch niet ging gebruiken. Wij hebben die bypass voor alle zekerheid verzegeld.

Op 3 juni 2021 hebben wij een gezamenlijke inspectie uitgevoerd samen met de milieudiensten van Zwijndrecht en Antwerpen en een medewerker van de OVAM. Dat maakte deel uit van het onderzoek van de bemaling en het grondverzet, vooral gericht op de met PFOS verontreinigde zones.

Sinds eind 2020 hebben wij verschillende meldingen van incidenten met betrekking tot lozingen van mogelijk met PFOS vervuild water in het oppervlaktewater ontvangen. Die incidenten werden besproken, samen met de corrigerende maatregelen die de exploitant heeft uitgevoerd.

Op 2 september 2021 hebben wij drie waterstalen genomen aan drie lozingspunten, waaronder ook aan de tijdelijke waterzuiveringsinstallatie op het terrein van 3M. De stalen werden geanalyseerd, onder andere op de aanwezigheid van PFAS. Er werden geen meetbare concentraties PFAS vastgesteld. Er waren ook geen overschrijdingen van andere parameters.

De expertengroep Grondverzet van Karl Vrancken bracht een advies uit. Het probleem voor de handhaving is dat een dergelijk advies geen wettelijke grond heeft om te handhaven. Alle mogelijke toezichthoudende diensten kwamen samen: de OVAM, de VMM, de gemeente Zwijndrecht, de stad Antwerpen en de milieu-inspectie. We hebben afgesproken om een regelmatig overleg te organiseren en om op elkaar af te stemmen, natuurlijk met respect voor ieders bevoegdheden. Er zijn een aantal handhavingsacties gezamenlijk geïnitieerd. Vanuit Handhaving wilden wij een duidelijk signaal geven dat het advies van die expertengroep niet vrijblijvend is. Daarom hebben wij, omdat het geen wettelijk handhaafbare bepaling is, Lantis aangeraden om wel degelijk rekening te houden met alle aanbevelingen uit het rapport van Karl Vrancken. We hebben Lantis gevraagd om een duidelijk actieplan met betrekking tot dat advies aan ons te bezorgen. Dat is ook gebeurd. Lantis heeft zich wel degelijk ertoe verbonden om bij de uitvoering van de Oosterweelwerken rekening te houden met dat advies. Dat is een eerste zaak.

Ten tweede willen wij dat advies zoveel mogelijk juridisch verankeren. Wij hebben een bijstelling van alle voorwaarden gevraagd. Het plan was om een bijstelling te vragen in het kader van dat advies aan de vergunningverlenende overheid, maar wij hebben dat plan voorgelegd aan Lantis. Lantis heeft aangegeven dat zelf te zullen doen. Lantis zou vanuit het eigen initiatief de bijstelling van de voorwaarden vragen, om dat advies te verankeren in haar vergunning. Dat wordt dus ook mee opgevolgd. Die aanvraag tot bijstelling zou ten laatste vandaag moeten ingediend zijn.

Met de verschillende handhavingsinstanties hebben wij een gezamenlijk handhavingsplan opgesteld. Dat is op dit moment nog in ruwe vorm. We zullen afspraken maken om gezamenlijk afstappingen te doen ter plekke. De grondhopen behandelen we straks.

Sigrid Raedschelders: Dan komen we bij de volgende reeks vragen in verband met uw vaststelling dat de VMM al geruime tijd overschrijdingen van de lozingsnormen heeft vastgesteld bij hun monitoring. Die informatie zou niet systematisch worden doorgegeven aan onze omgevingsinspectie.

Rita Van Ham: Ik denk dat er in de pers inderdaad één waarde is verschenen die niet aan ons is doorgegeven. In het kader van ons handhavingsprogramma, vroeger het milieu-inspectieprogramma, werden de resultaten van de VMM van overschrijdingen systematisch aan ons doorgegeven. Ook andere overschrijdingen die zij analyseren voor andere parameters, werden aan ons doorgegeven. We legden ze naast onze eigen analysegegevens en op die manier werd ons handhavingsprogramma en ons staalnameprogramma aangepast. Het is eenmalig gebeurd dat het niet is doorgegeven.

Sigrid Raedschelders: De volgende vraag heeft betrekking op de boete. Ik meen dat ik hierop heb geantwoord.

U verwijst naar de samenwerking die we hebben met het parket waarbij de minister zou hebben aangegeven dat zij niet tevreden is. Ik kan enkel vaststellen dat in de concrete interactie die wij vanuit de Omgevingsinspectie hebben met het parket en met de milieumagistraten die daar actief zijn, er wel een goede samenwerking is. We komen enkele keren per jaar samen om die afstemming te bespreken, om gemeenschappelijke pijnpunten aan te pakken. Zoals gezegd, heeft dat geleid tot een duidelijke lijst van welke milieumisdrijven er strafrechtelijk worden aangepakt, welke bestuurlijk worden aangepakt. Ook structureel wordt er op een goede manier overlegd. Ik stel ook vast dat, als er gerechtelijke onderzoeken zijn waarin de techniciteit speelt of waarin de problemen complex zijn, men heel regelmatig een beroep doet op onze inspecteurs om hun ervaring mee in te schakelen. Ze worden dan niet ingeschakeld in hun hoedanigheid van toezichthouder maar wel van externe deskundige. Ook in die trajecten hebben we positieve ervaringen met de samenwerking.

Een volgende vraag is: heeft 3M op een bepaald moment die zuivering zo hard kunnen opdrijven dat er, als het ware, niets meer vast te stellen zou zijn? Wat hebben wij dan vastgesteld? Ik denk dat deze vraag voor een deel is beantwoord door de chronologie van wat we hebben vastgesteld naar aanleiding van de verschillende stappen in 3M-dossier.

Ook de vragen in verband met personeelstekorten, personeelsevolutie en de manier waarop we dan intern prioriteren, zijn aan bod gekomen.

Een volgende vraag heeft betrekking op de politieke beïnvloeding. De datum van 1 juni 2018 is ook beantwoord.

U stelde een vraag over communicatie tussen inspectie en kabinet rond 3M. Uiteraard is er communicatie rond geweest. Het kabinet vraagt regelmatig naar de stand van zaken, informeert naar de stappen die worden gezet. Die communicatie is er dus inderdaad.

U hebt vervolgens teruggespreken naar 2006, het Duitse dossier, en het feit dat er in 2007 een overschrijding van 20 microgram per liter gold. Mevrouw Van Ham, kunt u inpikken op de precieze verschillen in norm?

Rita Van Ham: In de beginfase waren er eigenlijk geen normen en was er ook geen erkende analysemethode. We hebben een beroep gedaan op VITO als referentielabo en als technologische instelling om die analyses voor ons te doen en om een signaalwaarde te bepalen. Uit rapporten van toen bleek dat die vooral analytisch-technisch was gebaseerd en niet zozeer milieugebaseerd. Vanaf we de zekerheid hadden dat men boven die waarde zat en dat die stoffen erin zaten, hebben wij verschillende aanmaningen gestuurd naar bedrijven. Het is daarstraks al aan bod gekomen hoe we daarmee om zijn gegaan. Dat is dus eigenlijk het statuut van die 20.

Hoe vaak zijn er dan sinds 2007 controles gebeurd bij die 180 bedrijven? Ook dat kwam in de uiteenzetting aan bod: meer dan 700 keer. Recent dikte het aantal nog aan. Waren er evenveel controles bij al die bedrijven? Neen, dat is niet zo. 3M is van de 718 keer 31 keer gecontroleerd. In de uiteenzetting is ook gezegd uit welke sectoren die 180 bedrijven kwamen: textiel, oppervlaktebehandeling enzovoort. Dat is de hele range van bedrijven die we hebben bemonsterd. Afhankelijk van wel een norm, geen norm, de waarde die we

aantreffen, wel of geen PFOS, hebben we ze meer of minder gecontroleerd. Maar die aantallen hebben we.

Sigrid Raedschelders: We stappen dan over naar de volgende reeks van vragen.

In eerste instantie is er de vraag of wij ook onaangekondigd controles kunnen uitvoeren? Dat is op zich een gemakkelijke vraag. Ja, uiteraard kunnen wij dat ook onaangekondigd doen. Ik denk zelfs dat het gros van onze controles op die manier doorgaat. We gaan ter plekke, gaan binnen en gaan, als het nodig is, ook meteen naar bepaalde emissiepunten om stalen te nemen. We mogen dat, omdat we toezichtrechten hebben die in het nieuwe Handhavingsdecreet zijn opgenomen en die ons toelaten om alle bedrijfsterreinen te betreden zonder dat we een aparte machtiging nodig hebben. Het is zelfs zo, als men ons die toegang zou weigeren, dat een vorm van weigering van toezicht is die op zich strafbaar is en waarvoor we een proces-verbaal kunnen opstellen.

Doen we ook actief controles op stoffen die niet zijn vergund?

Rita Van Ham: Ja, dat doen wij zeker. De toezichthouder gaat heel goed na wat het productieproces is, wat er wordt geproduceerd en welke mogelijke andere stoffen er eventueel uit de gekende lijsten van Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM) in zitten.

Sigrid Raedschelders: De volgende vraag heeft betrekking op wat er gebeurt als vergunningen worden geweigerd en bepaalde zaken niet worden toegelaten door de vergunningverlening. Gaat Handhaving dat ook effectief controleren? Ja, dat is zo. Wij volgen uiteraard ook op voor wat men precies is vergund. Bij de controles die we uitvoeren, bekijken we ook telkens de actuele vergunningssituatie voor we op controle gaan. Op die manier kunnen we ook rekening houden met de laatste stand van zaken en daarnaar handhaven. Als er toch een voortzetting zou zijn van een exploitatie die intussen niet meer is vergund, kunnen we handhaven.

Het aspect van de bestuurlijke beboeting hebben we besproken. De vraag is of deze voldoende hoog is om voldoende impact te hebben. U verwees naar andere types van bestuurlijke beboeting en haalde nog een extra element aan, namelijk de omzet. Ik denk dat dat vooral het geval is in bijvoorbeeld mededingingszaken waar men heel gericht gaat kijken om een gepaste sanctie te bepalen. Bij onze bestuurlijke beboeting gaan we kijken naar de ernst van de feiten en is dat het doorslaggevend criterium. Wat is de effectieve impact op het milieu? Een prioritair gevaarlijke stof waarvan de norm wordt overschreden, gaan we duidelijk hoger beboeten dan een gewone gevaarlijke stof. Dat is een ernstbeoordeling. Wat we wel doen, is als we de overtreder identificeren en het bedrijf heeft een grote omzet – en we kijken daarvoor naar de jaarrekening – verhogen we effectief het boetebedrag. Zo maken we toch ergens een differentiatie tussen kleinere bedrijven met beperkte omzet en grotere bedrijven met grotere omzet. Dat element wordt dus voor een deel meegenomen.

Naast bestuurlijke beboeting kunnen we een vermogensvoordeelontneming opleggen. Als we vaststellen dat men geld heeft uitgespaard door het milieumisdrijf te plegen en als we dat kunnen begroten, dan kunnen we dat naast de boete opleggen. Een voorbeeld. Bij een illegale grondwaterwinning wordt meer opgepompt dan wat is vergund. We kijken dan hoeveel kubieke meter er illegaal is opgepompt. A rato van 1 of 2 euro per kubieke meter, wordt er dan een vermogensvoordeelontneming opgelegd naast de boete. We kunnen dus rekening houden met een aantal winsten die men uit het plegen van het milieumisdrijf haalt.

De volgende vraag gaat over hoe we de uniformiteit in onze handhavingspraktijk kunnen garanderen of minstens proberen te garanderen, wetende dat we in elke provincie inspecties hebben. Dat is natuurlijk een uitdaging op zich. In het verleden gebeurde het soms dat er toch wel wat verschillen in aanpak bestonden, al naargelang de provincie. Dat is ook de reden waarom we, zeker bij de start van de afdeling Handhaving, extra aandacht

hebben besteed aan uniformiteit. Dat doen we voor een deel door onze structuur erop af te stemmen. Ik heb al gezegd dat we, naast de werking in de vijf provincies, ook twee teamverantwoordelijken hebben die bewust instaan voor uniformiteit en kwaliteitsbewaking voor alle milieuthema's over heel de afdeling. Dat is een rol die Rita Van Ham de voorbije jaren heeft opgenomen. Tegelijkertijd zijn er binnen de milieuthema's werkgroepen met specialisten en mensen uit elke provincie. Ze komen rond hun milieuthema samen om richtlijnen te maken voor bijvoorbeeld afval. Hoe gaan we er in de verschillende provincies mee om? In die werkgroep kunnen ook de probleemdossiers naar boven komen en twijfelgevallen kunnen worden besproken om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

De volgende vraag is eerder algemeen geformuleerd. Hoe verloopt concreet de handhaving wanneer er een overtreding is vastgesteld? Op het moment dat we vaststellen dat er een milieumisdrijf is gepleegd, gaan we in eerste instantie na hoe ernstig het is. Als het zeer ernstige feiten zijn, wordt er in principe een proces-verbaal opgesteld en wordt er een hersteltraject gestart. Voor zaken die we beoordelen als zijnde minder ernstig, gaan we in eerste instantie in principe een aanmaning geven die erop gericht is dat de exploitant bepaalde maatregelen moet treffen om een einde te stellen aan dat milieumisdrijf en om opnieuw conform de vergunning of de regels te werken. Die aanmaning wordt door ons opgevolgd. Als het goed wordt opgevolgd en het herstel wordt gerealiseerd, dan stopt het traject. Als we vaststellen dat die aanmaning niet wordt opgevolgd en als er een zekere onwil kan worden vastgesteld, gaan we een stap verder en gaan we in principe opnieuw een proces-verbaal opstellen. Los van de vraag of er al dan niet een proces-verbaal wordt opgesteld, is het belangrijk dat we sowieso altijd een traject starten, hetzij via aanmaning, hetzij in een verdere fase via bestuurlijke maatregelen, om tot herstel te komen. Dat is ook het scenario dat u hebt gezien in onze recente handhavingsacties bij 3M waar we ook op die manier hebben gewerkt: een ernstige schending, opstellen van een pv en dan, in functie van de risico's die we zagen na het advies van professor Schoeters, het opleggen van veiligheidsmaatregelen.

Ik ga nog even kort in op de handhaving van '9 to 5'. Dat is inderdaad niet het geval. Het zou voor de bedrijven al te gemakkelijk zijn om op die manier van alles te doen wat niet mag buiten die uren. Zoals gezegd, is er de permanentie- en responsdienst waardoor we, als er incidenten of zeer dringende klachten zijn, zelf kunnen optreden. Daarnaast is er een systeem van bijzondere opdrachten waarbij alle toezichthouders een vast aantal opdrachten uitvoeren buiten de klassieke uren – 's nachts, 's morgens vroeg, in het weekend, op feestdagen – net met de bedoeling om de pakkans te verhogen en bij de bedrijven niet de indruk te creëren dat ze alles zouden kunnen doen buiten de klassieke uren.

De vraag rond de informatie van de OVAM en de VVM over bodemsanering is beantwoord.

Er is een vraag over het parket. Worden er veel pv's geseponneerd? Ik kan enkel vaststellen dat er de voorbije jaren een stijging is vast te stellen van het aantal dossiers dat niet meer wordt geseponneerd, maar wordt doorgestuurd voor bestuurlijke beboeting. Een groot deel van die pv's ...

Koen Daniëls: Ik had het over de andere richting: dat jullie een pv opstellen en aan het parket doorgeven.

Sigrid Raedschelders: Alle pv's die wij met de Omgevingsinspectie opstellen, vertrekken per definitie naar het parket. Zij zijn de spelverdeler, om het zo te zeggen. Zij kunnen oordelen of ze deze zelf strafrechtelijk behandelen – en daar geldt die COL van 2019 om dat onderscheid te maken – dan wel de zaken waarvoor ze niks doen, naar onze bestuurlijke beboetingsentiteit sturen. Voor alle duidelijkheid, men stuurt het niet terug naar de inspecteur zelf, maar naar de aparte entiteit die voor een bestuurlijke beboeting zorgt. Momenteel komen op die manier meer dan de helft van de dossiers voor bestuurlijke milieubeboeting bij ons terecht.

Er is een vraag of de overheid of iemand anders ergens specifieke informatie kan terugvinden over inbreuken of sancties die zijn vastgesteld bij een bepaald bedrijf of eventueel op een site. Op dit ogenblik bestaat er geen algemeen register waarin alle mogelijke data rond vaststellingen zijn opgenomen. We hebben uiteraard ons eigen intern dossieropvolgingssysteem waarin voor alle bedrijven waar wij controles doen, alle relevante informatie wordt bijgehouden. Als wij daar vragen over krijgen, kunnen wij daar ook informatie over verstrekken. Ik kan ook verwijzen naar het initiatief voor het sanctieregister, dat hier ook al een paar keer aan bod is gekomen, en dat als doel heeft om alle relevante informatie rond bestuurlijke handhaving in één databank op te nemen. Wij werken mee aan het initiatief, maar het wordt niet door ons getrokken.

Er was een vraag over de periodiciteit van inspecties en de link met onze planning. Als het gaat om bijvoorbeeld RIE-installaties, geldt de inspectiefrequentie van één keer om het jaar of om de 2 of 3 jaar. Hetzelfde geldt voor de seveso-installaties waar een vast inspectieritme is. Voor de rest is het afhankelijk van de prioritering die we in ons plan maken om te zien hoe frequent de andere inrichtingen worden gecontroleerd.

Er is ook verwezen naar de veiligheidsrapporten. Het is een specifieke problematiek die vooral op seveso is toegespitst. De heer Van den Acker zal hierop antwoorden.

Wilfried Van den Acker: Ik zal eerst wat meer uitleg geven over het seveso-handavingsprogramma. Het is gebaseerd op de Sevesorichtlijn die is omgezet in een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gewesten omdat veiligheid een gedeelde bevoegdheid is. Interne veiligheid of arbeidsveiligheid zit vooral bij de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO), terwijl omgevingsveiligheid een bevoegdheid is voor de gewesten. Toezicht zit dus ook bij onze afdeling.

We hebben een inspectieprogramma opgesteld waarbij inspectiefrequenties zijn bepaald om de sevesobedrijven te controleren. Het is gebaseerd op drie indexen: een index gebaseerd op het risico op explosies en branden, een index gebaseerd op milieu en een index gebaseerd op giftigheid van de producten. Men kijkt dus eigenlijk naar de gevaren die aanwezig zijn in de bedrijven. Op basis daarvan bepaalt men wat de minimale inspectiefrequentie is. Het kan gaan van één keer per jaar tot drie keer per jaar¹.

Die inspectiefrequentie is voor het uitvoeren van wat men noemt 'initiële controles'. Een initiële controle is eigenlijk een doorgedreven controle van het veiligheidsbeheersysteem. In de Sevesorichtlijn is bepaald wat dat eigenlijk is. Het gaat over de manier waarop het bedrijf bijvoorbeeld inspectie en onderhoud moet doen, of hoe de werknemers moeten worden opgeleid, of hoe men installaties moet ontwerpen en onderhouden. Een initiële controle betekent dat een van die aspecten doorgedreven wordt gecontroleerd. Het gebeurt niet alleen theoretisch maar ook met een rondgang op het bedrijf om steekproefgewijs hier en daar dingen te controleren om na te gaan of ze wel degelijk volgens het veiligheidsbeheersysteem worden uitgevoerd. Die initiële controles moeten worden opgevolgd. Als er opmerkingen zijn, moet een bedrijf zich in de regel stellen en aanpassen. Die voortgangscontroles gebeuren bij de meeste bedrijven jaarlijks. De sevesobedrijven worden in de praktijk dus minstens jaarlijks bezocht. Voor de initiële controle gaat de inspectiefrequentie van één keer per jaar tot één keer om de drie jaar.

Het veiligheidsrapport is een document dat wordt opgemaakt vooraleer een installatie in dienst gaat. Het wordt door de inspectiediensten gebruikt als input en als informatie om na te gaan of de realiteit in overeenstemming is met het veiligheidsrapport dat op voorhand werd opgemaakt. Vaak staan er in die veiligheidsrapporten ook een aantal voorwaarden om bepaalde risico's te aanvaarden. Als het heel grote risico's zijn, worden die prioritair ook meegenomen bij inspecties.

¹ één keer per jaar tot één keer per drie jaren (i.p.v. één keer per jaar tot drie keer per jaar).

Sigrid Raedschelders: Dat brengt ons bij de vraag van mevrouw Rombouts. U vraagt hoe het mogelijk is dat bedrijven stoffen kunnen lozen die niet vergund zijn.

Rita Van Ham: Het begint eigenlijk bij de vergunningsaanvraag. Als het bedrijf daar niet alle parameters aangeeft die in het afvalwater terechtkomen, dan zien we die ook niet in de vergunning en kunnen we niet handhaven of we moeten echt op zoek gaan. Hoe kan dat? Dat komt omdat er zo'n complexiteit aan stoffen en zo'n grote hoeveelheid aan stoffen is dat er continu op moet worden toegekeken. Dus ja, het kan. Is het mogelijk? Ja, dat is proceskennis.

Sigrid Raedschelders: De volgende vraag sluit daarbij aan. Hoe kan een bedrijf stoffen produceren als er wetenschappelijke informatie bestaat dat die stoffen gevaarlijk of mogelijk gevaarlijk zijn voor mens en milieu?

Rita Van Ham: Ik denk dat het vorige keer ook al is gezegd. De wetgeving loopt altijd een beetje achter op wat de bedrijven produceren. De wetgeving moet het voortschrijdend inzicht wel volgen. Productkwaliteiten gaan erop vooruit, er worden verschillende stoffen geproduceerd. Het is een kwestie om dat via de wetgeving proberen op te vangen.

Sigrid Raedschelders: Er is een vraag over de aandacht voor PFAS in de handhavingsplannen uit het verleden. In de meer recente plannen van 2021 wordt er niet meer expliciet naar verwezen. Waarom niet?

Rita Van Ham: In de beginjaren voerden we daar expliciet aparte campagnes rond en rapporteerden we nadien in de handhavingsrapporten. Sinds 2013-2014 is dit opgenomen in de reguliere werking in ons monsternamprogramma. We gaan er niet meer expliciet over rapporteren. Dat is de reden waarom we het na x-aantal jaren ook niet meer expliciet hebben vernoemd omdat het een van de gekende parameters is bij veel bedrijven in de vergunning, bij sommige niet, maar bij heel veel wel.

Sigrid Raedschelders: Een volgende vraag gaat over hoe we een omgevingsinspectieplan opmaken en de vraag of de politiek daar sturend in is.

De opmaak van een plan start meestal met een uitgebreide bevraging van andere actoren binnen ons breder beleidsdomein. Hebben ze zelf aandachtspunten? Zijn er zaken waarvan ze zouden willen dat de omgevingsinspectie er volgend jaar extra op inzet? Op die manier proberen we de belangrijkste pijnpunten uit meerdere milieuthema's, vanuit de OVAM, vanuit de VVM, vanuit de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), te weten te komen en effectief mee te betrekken in onze eigen planning. De inbreng van die externe stakeholders brengen we dan samen met de input die we in onze eigen werkgroepen hebben verzameld in de loop van het jaar. Dat is voor een stuk sectoraal bepaald, maar ook de informatie rond individuele bedrijven die problematisch zijn, wordt daarin verwerkt. Volgens kijken we dan welke vte er ter beschikking zijn, welke middelen er zijn, en ruwweg gezegd, vloeien er dan een aantal specifieke acties uit voort, naast de reguliere werking.

Op dat niveau heeft de politiek eigenlijk geen sturing. We brengen het ontwerp wel ter kennis van het kabinet, maar finaal zijn wij degene die het zelf afronden.

Dat is natuurlijk anders bij het bredere meerjarenprogramma dat momenteel in opmaak is en waar een heel breed proces actief is. Verschillende stakeholders worden bevroegd naar hun meerjarenplanning. Van dat meerjarenprogramma is het natuurlijk wel de bedoeling dat het finaal door de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd. Dat is een traject dat door de collega's van Beleidsontwikkeling wordt getrokken met wie wij vanuit Handhaving nauw samenwerken. Het is dus een ander traject.

U hebt vervolgens heel specifieke vragen gesteld over de onafhankelijkheid van de inspectiediensten. U stelt onder meer de vraag of wij zelf ooit druk hebben uitgeoefend op de medewerkers. Ik kan er voor mezelf althans 'nee' op antwoorden. Wat in de praktijk natuurlijk wel heel vaak gebeurt, is dat er dossiers zijn waar het te volgen traject niet per

se zwart-wit is of voor de hand liggend is. Ik ga dan in overleg met mijn collega's, met de toezichthouders, met de leidinggevendenden om samen na te gaan welke de juiste gepaste lijn kan zijn. Ik waak er daarbij over dat het afdelingskader wordt toegepast, dat de beginselen van behoorlijk bestuur worden gerespecteerd in de beslissing die we nemen. Het is mijn rol als afdelingshoofd, maar het is voor mij zeker geen vorm van beïnvloeding.

Hebt u ooit melding gekregen dat andere medewerkers politiek onder druk werden gezet? Ik heb daar geen weet van. Ik heb alleszins van mijn medewerkers geen actief bericht gekregen dat ze politiek onder druk zouden zijn gezet.

Er waren vragen over het personeel. Hoe omgaan met besparingen? Kunnen we onze kerntaken nog naar behoren uitoefenen? Ik denk dat die vraag al grotendeels beantwoord is.

Dat brengt ons dan bij de meer concrete vragen over de cijfers die u las in de VHRM-rapportering. U geeft aan dat het aantal vte dat aan handhaving doet, sinds 2013 in stijgende lijn zit. Dat is voor een deel te wijten aan het feit dat men in die periode 2013-2014 een heel deel extra aanwervingen heeft kunnen doen. Het was destijds gekoppeld aan de RIE-richtlijn die een bepaalde inzet vergde waardoor men op dat ogenblik extra inspecteurs heeft kunnen werven. Dat biedt voor een deel een verklaring voor die cijfers. Alleen is het zo dat door de besparingen het aantal in de daaropvolgende jaren opnieuw is gezakt, minstens met een aantal koppen.

Vervolgens zegt u dat de controles op het terrein min of meer constant blijven. Dat is voor een langere periode het geval en is het gevolg van het feit dat er dan met efficiëntiewinsten en nog gerichter inzetten, geprobeerd is om het aantal controles op peil te houden, maar de laatste jaren zien we het aantal pure controles toch wel dalen. Dat zijn ook de cijfers die ik in de hoorzitting Handhaving in de commissie Leefmilieu heb gegeven.

Verder wijst u terecht op het feit dat het aantal pv's de laatste jaren is gestegen. Dat is wel een duidelijke vertaling van het feit dat we meer en meer naar een hardere handhaving evolueren. In het verleden werd heel sterk de focus gelegd op het instrument van de aanmaning om milieuschendingen en milieuproblemen aan te pakken, gericht op herstel. De laatste jaren willen we meer en meer inzetten op het sneller opmaken van een proces-verbaal zodat er via gerechtelijke of bestuurlijke beboeting nog een extra signaal aan de overtreder wordt gegeven.

Dan is er een vraag over de taakverdeling tussen het gewestelijke niveau en het lokale niveau. U vraagt of de focus die we vanuit Vlaanderen leggen op de grote risicovolle bedrijven, in het bijzonder op de klasse I-bedrijven, kan worden waargemaakt? Ik denk dat we nog altijd kunnen zeggen dat we voor de belangrijkste klasse I-bedrijven op een goede manier aan handhaving kunnen doen en de RIE-installaties gericht kunnen blijven controleren, zij het misschien niet altijd even frequent als dat in het verleden mogelijk was. Dus ja, in grote lijnen wel, maar ook daar botsen we natuurlijk op de limieten van de mensen die we hebben.

Een volgende vraag gaat over het gebruik van de gestandaardiseerde meetmethode.

Rita Van Ham: Hoe wordt de risicoanalyse van een bedrijf vastgesteld? Kijken we enkel naar de vergunde stoffen? Neen, zoals ik daarstraks al zei, is dat niet zo.

Hoe wordt bepaald welke stoffen er worden gecontroleerd? Enerzijds wordt dat dossier per dossier bepaald, maar anderzijds wordt er ook in de werkgroepen over gesproken welke er relevant kunnen zijn. Er worden soms afspraken gemaakt over screenings over alle bedrijven heen.

Is het politieke niveau hierbij betrokken? Neen, het is zeer technisch. Het wordt intern binnen de afdeling tussen de experts afgesproken.

Sigrid Raedschelders: In hoeverre wordt er iets vergund waarop wij niet zouden kunnen controleren?

Rita Van Ham: Het ging ook over de meetmethode. Is er bewust verhinderd om een bepaalde meetmethode uit te werken? Een meetmethode wordt uitgewerkt in opdracht van het Departement Omgeving in het kader van de referentietaken die VITO oppikt. Het is een samenwerkingsovereenkomst waarin een bepaald budget beschikbaar is. De uitvoering en de invulling die aan het budget wordt gekoppeld, gebeurt in samenspraak met de verschillende afdelingen binnen het departement. Ook de afdeling Handhaving is betrokken. Wij kunnen voorstellen doen, wij kunnen prioriteiten aangeven die vanuit de praktijk komen en waarvan wij de nood voelen om analysemethodes te ontwikkelen. Dat gebeurt ook zo. De enige beperking die geldt, is eigenlijk het budget. Het zijn ook weer zeer technische werkgroepen waarin enkel de administratie is vertegenwoordigd, samen met de erkende labo's en het referentielabo VITO.

Sigrid Raedschelders: Zijn er ook dingen die worden vergund waarop we vervolgens niet kunnen controleren?

Rita Van Ham: Het kan sporadisch voorvallen dat er zaken worden vergund waarop we niet kunnen controleren. Er zijn parameters in VLAREM waarvoor er nog geen goede analysetechnieken zijn. Dat is er. Dus ja, het bestaat. De achtergrond is puur wetenschappelijk-technisch en is helemaal niet gebaseerd op afspraken. Het is puur wetenschappelijk-technisch niet mogelijk om alle parameters in afvalwater te gaan onderzoeken en kwantitatieve analyses te doen.

Sigrid Raedschelders: Meer algemeen, zijn we voor een deel afhankelijk van hoe helder en hoe duidelijk vergunningen en bijzondere voorwaarden worden geformuleerd. We stellen in de praktijk soms wel vast dat de formulering zoveel interpretatie toelaat dat de handhaving op het terrein niet altijd even evident is. Vandaar ook dat we dat soort situaties actief signaleren aan de vergunningverlener of in extremis ook een bijstellingsvoorwaarde vragen om dan te komen tot beter handhaafbare vergunningen.

Rita Van Ham: Ik wil nog een aanvulling doen. Het lijkt misschien dramatisch, maar in de algemene voorwaarden van VLAREM waaraan iedereen moet voldoen, staat een norm voor detergenten. Voor een aantal detergenten is er een goede meetmethode, maar niet voor allemaal. Het is een voorbeeld dat iedereen kent.

Sigrid Raedschelders: Uw laatste vraag gaat over het advies dat Handhaving heeft gegeven bij het EMAS-systeem. En er is de vraag in hoeverre 3M al dan niet verschilt van een reeks andere bedrijven.

Wilfried Van den Acker: Toen 3M het EMAS-certificaat heeft aangevraagd, heeft GOP aan ons gevraagd of er overtredingen waren bij 3M. Wij hebben toen gezegd dat er wel degelijk overtredingen waren, maar dat die ook waren weggewerkt. Het ging over de lozing van vervuild regenwater. 3M heeft toen een actiefkoolfilter gezet en aanpassingen gedaan waardoor die lozing in orde was. Mede op basis daarvan is het certificaat afgeleverd.

Nu zijn er natuurlijk nieuwe vaststellingen en nieuwe pv's opgesteld. Het is zo dat GOP nu een procedure tot schorsing van het EMAS-certificaat heeft ingezet. We zullen hierover ook worden bevraagd en onze input geven.

We hebben aan GOP dus wel degelijk laten weten dat we nieuwe overtredingen hebben vastgesteld. Het is aan GOP om het EMAS-certificaat in te trekken of niet.

Sigrid Raedschelders: Mevrouw De Vroe heeft een vraag gesteld over de multinationals en de praktijken in het buitenland. Die vraag is beantwoord.

Ze had ook nog een bedenking bij de samenwerking met het agentschap Zorg en Gezondheid en de tijdigheid daarvan. Ik kan enkel vaststellen dat, op het moment dat Karl

Vrancken als opdrachthouder is aangesteld, hij heel actief alle instanties rond 3M heeft verzameld. Ook het agentschap Zorg en Gezondheid was daarbij betrokken. In het dossier 3M werken wij zeer nauw samen met hen, onder andere nog zeer recent naar aanleiding van de problematiek rond emissies in de lucht. Er is een aanmaning vertrokken, samen met de collega's van het agentschap Zorg en Gezondheid.

Dan zijn er de laatste reeks vragen van de voorzitter. De vraag over besparingen werd beantwoord. Ook de vraag over interne communicatie van de minister daarover, werd beantwoord.

De vragen die gerelateerd zijn aan de Panoreportage, aan de anonieme getuigenissen, zijn intussen ook beantwoord.

De voorzitter: Collega's, ik stel voor dat we starten met de namiddagsessie. De parlementsleden stellen een voor een hun vragen en er worden onmiddellijk antwoorden gegeven. We starten met collega Schiltz.

Willem-Frederik Schiltz: Mijnheer Cabus, ik heb begrepen dat u in het managementcomité onder andere samen zit met het hoofd van de VMM. Dat klopt? (*Instemming*)

We hebben gehoord dat de samenwerking tussen de verschillende diensten van de Vlaamse overheid beter verloopt. Ik heb genoteerd dat er een programma in opmaak is en dat ook de samenwerking tussen de verschillende diensten nog zal verbeteren. Kunt u daar wat toelichting bij geven? Welk programma is dat? Hoe ziet dat eruit?

Peter Cabus: In het kader van de efficiëntieverbetering en de samenwerking zijn we zelf een aantal quick wins in beeld aan het brengen om te kijken hoe er – zowel praktisch op het terrein als in het kader van regelgeving en data-uitwisseling – snelle verbeteringen kunnen worden gemaakt. De inventaris is gemaakt. We zijn volop bezig om die verder te concretiseren om te kijken waar we zelf mee aan de slag kunnen en waar eventueel regelgevend mee aan de slag moet worden gegaan, hetzij op het niveau van een besluit van de Vlaamse Regering, hetzij op het niveau van het parlement. Dat is wat we quick wins noemen. We hopen dat er een aantal goede dingen uitkomen. Ik kan nu nog niet zeggen welke dat juist zijn. We hebben wel een hele inventaris gemaakt. Het gaat bij wijze van spreken van goeiedag zeggen tegen elkaar tot samen dingen aanpakken op het terrein en beter samenwerken dan vandaag het geval is.

Willem-Frederik Schiltz: Dus die betere samenwerking is er niet alleen bij het managementcomité maar ook operationeel?

Peter Cabus: Ja, dat is vooral operationeel bedoeld.

Willem-Frederik Schiltz: U spreekt over data-uitwisseling. Daarover heb ik een hele rist vragen. Hoe is de stand van zaken van de digitale omgeving van het departement? Is die voldoende adequaat volgens u? Is die verouderd? Is die up-to-date?

Peter Cabus: Wij investeren continu in verbeteringen in heel ons systeem. We hebben ook een datastrategie zoals dat heet, waarbij structureel wordt gewerkt rond zeven actielijnen. We hebben eergisteren met de directieraad nog een grondige discussie gehad of die dingen op schema zitten en of we eventueel nog meer moeten prioriteren en nog andere zaken toevoegen. Ik denk wel te kunnen zeggen dat wij globaal gezien – ik spreek niet over andere entiteiten – erkend worden als een entiteit die echt wel zwaar investeert in digitalisering en ondersteuning. Op basis van enerzijds de middelen die men heeft en anderzijds de prioriteiten die men moet stellen, moeten we natuurlijk altijd keuzes maken en is niet alles mogelijk. Vanmorgen zijn bijvoorbeeld de gegevens met betrekking tot de vraag of we weten wat vandaag overal vergund is, aan bod gekomen. We stellen vast dat het een zeer moeilijke oefening is om daar een echt volledig zicht op te krijgen en zelfs om het in een digitaal systeem te kunnen steken.

Willem-Frederik Schiltz: Dat begrijp ik natuurlijk, maar we horen vandaag dat er een blijvende druk is op het departement om haar taken te kunnen uitvoeren, gelet op de besparingen die hebben plaatsgevonden. Er zijn een aantal vte's minder. Dan lijkt het mij dat een heel aantal processen geautomatiseerd zou moeten worden, zoals het op vele plaatsen het geval is. Als er zo een databank ter beschikking zou zijn – Vlaanderen stelt zijn OSLO-strategie op punt, gelinkte organisaties gebruiken dezelfde protocollen en standaarden om informatie uit te wisselen – lijkt het mij cruciaal om net een deel van het werk over te nemen (OSLO: Open Standaarden voor Linkende Organisaties). Ik neem aan dat het veel sneller werkt wanneer men een trefwoord of een bedrijf kan intypen en daarmee van alle gelinkte overheidsorganisaties meteen de relevante vergunningen krijgt.

Peter Cabus: Dat klopt. Als dat een gestandaardiseerd digitaal systeem zou zijn in al zijn breedheid, klopt wat u zegt. Maar zoals mevrouw Raedschelders al gezegd heeft, hebben we intern een volledig overzicht van de handhavende activiteiten die gebeuren. Vanuit dat perspectief kunnen we dat dus doen, maar ik zal zeker niet ontkennen dat daar nog meer investeringen in moeten gebeuren om dat verder op punt te stellen. Dat is de vorige keer ook al aangekaart.

Willem-Frederik Schiltz: Daar is het managementcomité een goed platform voor?

Peter Cabus: Je hebt aan de ene kant binnen het domein iedere entiteit die een aantal eigen prioriteiten heeft in het kader van digitalisering. Aan de andere kant is er wat we het OIS (OmgevingsInformatieSamenwerking) noemen, het platform waar entiteit-overschrijdende prioriteiten worden samen gelegd en waar middelen worden gepoold om zaken sneller te doen vooruitgaan of de prioriteiten sneller tot resultaat te doen leiden. Dat werkt goed. Ik heb dat ook sterk gestimuleerd. Als iedereen in zijn eigen entiteit middelen heeft zitten, kan dat op zich goed zijn, maar het is nog veel beter om die middelen te poolen omdat je uiteindelijk toch over IT-investeringen spreekt en dat kost enorm veel geld. Dan is het beter dat dat op een goede manier samen wordt gelegd dan dat ieder apart in zijn eigen huis de zaken afzonderlijk doet.

Willem-Frederik Schiltz: Hebt u de indruk dat er momenteel voldoende middelen vrijgemaakt zijn? Of is uw departement geremd in wat er ter beschikking is?

Peter Cabus: Er zijn vandaag redelijk wat middelen ter beschikking. We zouden nog liever meer middelen hebben. Tegelijkertijd mogen we zeggen – en dat is trouwens eergisteren aan bod gekomen in de directieraad – dat ook de markt overbevraagd wordt en dat je soms wel middelen hebt, maar je ze bij wijze van spreken niet kwijtgeraakt omdat je geen specialisten vindt om het werk op te nemen. Dat is stilaan een probleem aan het worden. Ik denk wel globaal te kunnen stellen dat onze datastrategie goed in elkaar zit. Als u dat wil, kan ik u de strategie bezorgen die we hebben ontwikkeld. Er zijn telkens projectleiders aangesteld om die dingen te trekken. We willen natuurlijk ook regelmatig rapportering over de voortgang van het verhaal om te zien of de resultaten worden bereikt en of er eventueel moet worden bijgestuurd als blijkt dat sommige zaken niet zouden opleveren wat mogelijk is.

Willem-Frederik Schiltz: We hebben het vanmorgen al gehad over het opstellen van de prioriteiten in het handavingsplan, waarbij ook bedrijfsspecifieke risico's in kaart worden gebracht, en dan zeker ook bedrijven die recidive vertonen of in het verleden al overtredingen hebben begaan. Die stijgen dan in de prioriteitenlijst. Het lijkt me fundamenteel om het bedrijfsspecifiek risicoprofiel op te kunnen maken zodat er voldoende kennis van het bedrijfsproces is. U hebt daarnet aangehaald dat bij het bezoek over een veiligheidskwestie er inzicht komt in een specifiek proces waardoor dat verder gehandhaafd en opgevolgd kan worden. Maar je kunt niet elk bedrijf gaan bezoeken en vragen om het proces eens uit te leggen. Ik neem aan dat bij digitalisering ook het inbrengen van een aantal bedrijfsprocessen zou kunnen horen. Uiteraard spreken we enkel over klasse I en processen die risico dragen. Zijn er mogelijkheden of worden die verder onderzocht om meer informatie ter beschikking te krijgen over de bedrijfsprocessen?

Sigrid Raedschelders: We hebben enerzijds de informatie die in het Omgevingsloket zit. Alle omgevingsvergunningen sedert 2018 zitten daarin en dus eigenlijk ook de aanvraagdossiers. Vaak is het zo dat in dat aanvraagdossier heel veel informatie wordt aangereikt over de bedrijfsprocessen. Zodra de vergunning verleend is, kunnen wij vanuit ons toezicht als toezichthouder die documenten raadplegen en op die manier een beter zicht krijgen op de verschillende processen. Aanvullend, als wij op controle gaan, bestaat in de praktijk een heel deel van de controle wel uit het in overleg gaan met de exploitanten en de milieucoördinator van het bedrijf, om ook daar een nog beter zicht te krijgen op de processen zelf, los van de vaststellingen die de toezichthouders zelf kunnen doen.

Willem-Frederik Schiltz: We hebben het ook al gehad over het kunnen weten wat een bedrijf uitspookt. Ze vragen een vergunning aan. Voor sommige dingen is er nog geen norm en daar moeten ze geen vergunning voor aanvragen. Dat is een heikel punt. We hebben dat spanningsveld of die paradox al in verschillende administraties zien passeren. Wat mij toch wel verontrust, is dat het tot nu toe vaak zo is geweest dat er nadien bij bijkomende inspecties wordt vastgesteld dat er toch nog een andere stof in de emissies aangetroffen wordt en dat die dan al jarenlang is geloosd. Dan zit je met een historische verontreiniging. Dan zegt de OVAM dat het de onmiddellijke causaliteit van de historische verontreiniging niet kan vaststellen. Op die manier blijf je natuurlijk altijd achter de feiten aanhollen. Als je niet onmiddellijk paal en perk kunt stellen aan emissies, dan wordt het een historische vervuiling. Dan is het veel complexer en moet je al via het Bodemdecreet gaan. Wie weet zijn er luchtemissies geweest. Vandaag was er ook weer een artikel over de luchtemissies van PFAS die blijkbaar onbekend waren. Klopt het dat de administratie moeite heeft gehad om data of informatie te verkrijgen van 3M over haar schouw, over haar luchtemissies?

Sigrid Raedschelders: Dat klopt, kort gezegd, in die zin dat wij sedert enkele weken in overleg zijn met de VMM die zelf heel wat informatie bij 3M heeft opgevraagd over de luchtemissies, gelet op het feit dat de luchtkwaliteit de bevoegdheid is van de VMM. Ze hebben vervolgens ons ter kennis gebracht dat zij te weinig informatie ontvangen van 3M. Wij zijn vervolgens met hen samen gaan zitten. We hebben daar ook de collega's van het agentschap Zorg en Gezondheid bij betrokken om te zien of zij meer informatie hadden. Dat bleek niet het geval te zijn. Dat is ook de reden waarom we zeer recent, op 1 oktober, een heel specifieke aanmaning hebben verstuurd naar 3M waarin we niet enkel vragen om zo snel mogelijk alle relevante informatie in verband met emissies naar de lucht te geven, maar waarin we hen ook aanzetten tot het aanstellen van een expertenpanel dat moet toelaten om alle informatie, en eventueel ook de ontbrekende informatie, zo snel mogelijk te verzamelen. De heer Van den Acker kan verder ingaan op waar wij op dat vlak momenteel staan.

Wilfried Van den Acker: De aanmaning die opgesteld is samen met het agentschap Zorg en Gezondheid en de VMM hield in dat wij de informatie vorige week vrijdag moesten hebben. Wij hebben een brief gekregen van 3M waarin zij aangeven dat die termijn veel te kort was en dat de informatie die zij hebben en die door de overheden wordt opgevraagd, nogal decentraal wordt opgevraagd en dat ze na een tijd geen zicht meer hebben op wat door wie gevraagd is. We hebben er daarom voor gekozen om een aanmaning te maken met insteek van de VMM en het agentschap Zorg en Gezondheid zodat dat toch één document was. Wij hebben gisteren samengezeten met de collega's om te kijken hoe we hier verder mee omgaan. In de loop van volgende week zal verder worden uitgeklaard wat we daarmee gaan doen.

Daarstraks heeft mevrouw Raedschelders het ook gehad over toezichtrechten die wij hebben als toezichthouder. Een van die toezichtrechten is dat als wij informatie opvragen van een bedrijf, zij dat ook aan ons moeten geven. Als zij dat niet geven, zitten ze sowieso al met een milieumisdrijf omdat ze de informatieplicht niet naleven.

Willem-Frederik Schiltz: U vraagt nu veel meer informatie op. U komt niet alleen even checken of de emissies wel voldoen aan de vergunningen, maar u vraagt al hun emissies op. Het is toch opmerkelijk dat dat in het verleden nooit gebeurde en dat men rekende op de goede trouw van de bedrijven om dat zelf te communiceren.

Wilfried Van den Acker: Je kunt alleen maar handhaven op de informatie die je hebt. Die informatie bekom je door vaststellingen te doen. Als je tijdens die vaststellingen niet vaststelt dat er bepaalde parameters worden geëmitteerd omdat het bedrijf dat niet vertelt of omdat wij dat niet meten, dan is het logisch dat je daar ook niet op handhaaft.

Sigrid Raedschelders: Daarbij is nog aan te vullen dat in het geval van de emissies naar de lucht, wij van de VMM te weten zijn gekomen dat op dit ogenblik ook bij hen nog geen meetmethode bestaat om het te kunnen meten. Dat maakt het extra moeilijk. Het is dan ook de bedoeling om dat expertenpanel mee in te schakelen om te zien op welke wijze er correct kan worden gemeten. We zitten nog niet echt in de fase van een handhavingstraject, maar in een voorgaande fase van monitoring en onderzoek waarbij moet worden uitgemaakt hoe die stoffen überhaupt kunnen worden gemeten.

Willem-Frederik Schiltz: Daar heb ik alle begrip voor. In die zin stelt zich de vraag of er aan de regelgeving ook iets moet veranderen om bedrijven meer aanspreekbaar te maken om spontaan alle informatie te geven en niet alleen wat de Vlaamse overheid kan kennen. Want dan kom je in het dilemma dat de overheid als het ware zelf super innovatief moet zijn, straffer dan de markt en straffer dan de universiteiten, om alles te voorspellen. Dat kan natuurlijk niet. Als ik het zo hoor, is een constante bij 3M toch wel dat ze traag zijn, dat ze terughoudend zijn in het verstrekken van informatie en dat de transparantie ook een extreem problematisch gegeven is. Misschien kan het bedrijf zich beter omdopen naar 3T in plaats van 3M, maar dat is een persoonlijke observatie.

Ik heb nog een aantal punctuele vragen bij de voorgeschiedenis van de inspectieverslagen. U hebt de tijdlijn al goed aangevuld. We zien in 2003 dat men bij het inspecteren van de 'elektroperfluorinatie-installatie' vaststelde dat daar allicht perfluorverbindingen tot stand worden gebracht. In 2006 is er een inspectieverslag waarbij men een lijst met alle fluorhoudende afvalstoffen heeft gekregen. Men was verbaasd dat het er ongeveer dertig waren. Toen zijn er vanuit het toenmalige kabinet, ik denk dat van Kris Peeters, klaarblijkelijk vragen gesteld over het gebruik van PFOS en PFOA in slib. Collega Daniëls heeft daar aan de OVAM ook al vragen over gesteld. Die zouden dan uitgereden of verwerkt worden. Het is natuurlijk lang geleden, maar ik ben zeer geïnteresseerd welk gevolg er aan dat inspectieverslag werd gegeven. We zijn vandaag natuurlijk niet alleen met 3M bezig, maar met PFOS en PFAS in het algemeen. Het kunnen traceren waar al die gronden naartoe zijn gegaan, is natuurlijk interessant. Wordt de OVAM onmiddellijk ingelicht wanneer vastgesteld wordt dat er ook een bodemverontreiniging zou kunnen zijn opgetreden? (*Instemming*)

Dat gebeurt systematisch.

Sigrid Raedschelders: Wat uw vraag betreft wat er destijds in 2006 overlegd is en verder opgevolgd via het beleid, is voor mij moeilijk om in te schatten. Dat is zeer lang voor de periode waarin ikzelf afdelingshoofd ben geworden. De informatie die we daarover hebben, is degene die we zelf hebben opgezocht toen in juli die vraag vanuit de pers werd gesteld. Toen heeft onze perswoordvoerder met iedereen contact opgenomen om daarvan de voorgeschiedenis te traceren. Zoals ik het had begrepen, zijn op het moment dat het Duitse dossiers en het Duitse onderzoek naar boven kwamen, er meerdere vragen gesteld vanuit het toenmalige kabinet richting Milieu-inspectie en is daar ook overleg rond geweest met alle bevoegde instanties, dus niet enkel de inspectie maar ook de OVAM, de VMM en anderen en is dat de basis geweest voor de uitrol van dat handavingsinitiatief. Vervolgens is men intern bij de Milieu-inspectie aan de slag gegaan met de vragen die zijn gesteld.

Rita Van Ham: Zoals gezegd dateert die nota van een periode voor ik bij de Milieu-inspectie werkte. Ik kan ook maar lezen wat er in die nota staat. Ik denk dat daar alle betrokken partijen instaan. De OVAM staat ook op die lijst van instanties die betrokken zijn bij dat overleg. Ik denk dat er verder in die nota ook staat dat daar grondstofverklaringen en dergelijke werden ingetrokken of geschrapt van de lijst. Dat houdt eigenlijk in dat daar een wisselwerking is geweest tussen handhaving bij de Milieu-inspectie en handhaving door de OVAM.

Willem-Frederik Schiltz: Ik heb nog een aantal vragen over de verslagen van april 2018. Er zijn vergunde lozingsnormen en normen worden overschreden. De vraag stelt zich dan hoe het komt dat na de vaststellingen in 2006 van overduidelijke aanwezigheid van hoge concentraties, er weinig terug te vinden is in inspectieverslagen. Dat zijn natuurlijk allemaal vragen over het verleden, toen u nog niet op post zat.

Voorzitter, misschien kunnen we straks eens kijken of we ook mensen van de inspectie van vroeger kunnen horen om na te gaan hoe die inspectieverslagen tot stand zijn gekomen.

We maken een sprongetje naar 2014. Dat komt al iets dichterbij. Dan merk je dat er soms gaten inzitten, dat er een aanmaning wordt gestuurd en dat er meer dan 4 jaar tussen zit voor er een nieuwe inspectie komt of de opgelegde maatregelen effectief zijn nageleefd. Er is een erkend bodemdeskundige van 3M die vindt dat er toch geen actiefkoolfilter geplaatst moet worden, maar daar gaan altijd jaren over vooraleer daar verder op doorgecontroleerd wordt. Ik neem aan dat deze praktijk vandaag niet meer bestaat en dat wanneer u een aanmaning stuurt, ook onmiddellijk wordt gecontroleerd?

Sigrid Raedschelders: Dat klopt. Als wij een aanmaning sturen, voorzien we een concrete uitvoeringstermijn waaraan de exploitant moet voldoen. Naargelang de maatregelen die we vragen, kan die termijn variëren. Het is wel degelijk zo dat na het verstrijken van die termijn we actief gaan controleren en opvolgen of die aanmaning werd uitgevoerd.

Wat de controles bij 3M betreft, zei de heer Van den Acker daarstraks ook al dat er sowieso de controles vanuit het RIE-perspectief waren, een om de twee jaar, en werd ook elk jaar sowieso twee keer afvalwater bemonsterd, waarvan minstens één rond de PFT's. In die zin zat er wat onze bevoegdheid rond inspectie betreft nooit zo heel veel tijd tussen een vaststelling van bepaalde schendingen en aanmaningen. U sprak natuurlijk wel van de erkende bodemsaneringsdeskundige, maar die opvolging valt onder het Bodemdecreet en onder de OVAM.

Willem-Frederik Schiltz: Dan verwijs ik naar een document van december 2018 waarin een inspectieemail is gestuurd naar de OVAM om te melden dat binnen het opgelegde bodemsaneringsproject (BSP) toch nog grote concentraties gevonden worden en dat het te maken heeft met het verontreinigd regenwater. U hebt de case aangehaald. Dat is exact waar ik het over had. Pas 4 jaar nadat die filters geplaatst hadden moeten worden, is vastgesteld dat dat niet is gebeurd, 4 jaar lang wordt er dan vlotjes geloosd zonder enige rem. Dat is wel erg stuitend, zeker als het gaat over stoffen die persistent en accumulatief zijn. Maar u stelt mij gerust dat die praktijken zich vandaag niet meer voordoen. Ik stel het vast. Het is opvallend dat de communicatie enigszins stroef verloopt omdat er op dat moment van de OVAM blijkbaar geen antwoord is gekomen op de opmerkingen die de diensten gemaakt hebben en dat pas 6 maanden later, wanneer u een nieuwe mail hebt gestuurd naar de OVAM, er wel opmerkingen zijn gekomen, die uiteindelijk geleid hebben tot het opstellen van een pv. Ik denk dat de zaak in december 2019 bij de Procureur des Konings is terechtgekomen. Maar goed, we zullen dus nog moeten graven in het verleden.

Ik heb ook een vraag over de veiligheidsberm die nu wordt aangelegd bij 3M. We weten uit de hoorzitting dat het belangrijk is om in dergelijke dossiers de saneringsplicht van de historische vervuiler niet in het gedrang te brengen. Lantis heeft ons verteld dat dat ook de reden is waarom een aantal stappen zijn gezet, namelijk om de saneringsplicht te

vrijwaren en die niet over te nemen. Heeft het departement voldoende pv's opgemaakt om een juridisch spoor op te bouwen zodat die saneringsplicht uiteindelijk niet in het gedrang wordt gebracht?

Sigrid Raedschelders: Wij hebben geen specifieke pv's opgesteld rond de bodemsaneringsplicht, eenvoudigweg omdat we daar de bevoegdheid niet toe hebben. Alles wat te maken heeft met bodemsanering en het Bodemdecreet valt exclusief onder de bevoegdheid van de OVAM, zodat de opvolging daarvan bij hen ligt en het ook aan hen is om eventuele schendingen vast te stellen.

Willem-Frederik Schiltz: Dan kunnen we alleen maar hopen dat er uit het verleden voldoende inspectieverslagen of pv's zijn die het spoor van die historische vervuiling toch naar 3M kunnen leiden.

In november 2020 was er bij 3M sprake van een verhoogde molybdeenconcentratie. Ik ben geen chemicus maar ik heb gelezen dat dat een anticorrosiemiddel is. 3M had aangegeven dat het moeilijk is om dat te reduceren omdat daar geen vervangers voor zouden zijn. Ze stelden voor om te wachten om een lozingsnorm aan te vragen tot einde 2021-begin 2022, wanneer er ook een nieuwe lozingsnormen voor perfluorcarbon (pfc's) en afvalwater moet worden gevraagd. Hoe kijkt u daarnaar? Is het logisch dat zij kunnen zeggen om nog tot dan te wachten? Ik neem aan dat er voor molybdeen geen huidige vergunningsnorm is en dat het moeilijk is om daarop te handhaven, maar daar ben ik niet zeker van.

Rita Van Ham: De vergunningverlener moet beoordelen in hoeverre die zaak kan worden aangehouden. Molybdeen is een van die metalen die niet zo gemakkelijk te zuiveren zijn. Daar zijn studies over. Dat is technische kennis. Je moet de wisselwerking in de informatie tussen 3M en de vergunningverlener daarvoor wel kennen.

Willem-Frederik Schiltz: Maar als u dat vaststelt bij een handhavingsactie, wordt dat dan onmiddellijk doorgegeven aan de vergunningverlener?

Rita Van Ham: Als er een indelingscriterium voor is, dus een norm in VLAREM, gaan wij daar op handhaven als wij dat vaststellen. Alle stoffen die wij boven het indelingscriterium vaststellen, gaan wij handhaven.

Willem-Frederik Schiltz: We hebben het al gehad over de zelfcontroles, het overmaken van informatie, digitalisering. Heb ik daarjuist goed begrepen dat het ook niet nodig is dat de hele dienst een OGP-bevoegdheid (officier van gerechtelijke politie) krijgt, dat er ook andere handhavingsinstrumenten zijn en dat dat ook een deel van het werk van het departement is, ook remediëring en dus niet alleen bestraffen? Het is natuurlijk wel moeilijk te remediëren als er ook geen stok achter de deur is die dreigend genoeg is. De boete van 7500 euro is naar boven gekomen. Ik begrijp dat natuurlijk wel. Dat gaat over een deelaspect. Maar u begrijpt dat het voor de perceptie bij de publieke opinie onbegrijpelijk lijkt dat die boetes 'gesaucisnoneerd' worden. Je kunt dat vergelijken met boetesystemen of administratieve handhavingssystemen in woonkwaliteit. Als je huiseigenaar bent en uw huurwoning voldoet niet aan de normen, dan krijg je een boete opgelegd. Als de situatie blijft of ze doet zich nog eens voor, dan wordt die verhoogd en is die cumulatief. Je krijgt een boete voor alle strafpunten, alle inbreuken samen, en die zwelt aan. Dat is een enorm afschrikwekkend instrument. Het lijkt dat in dit handhavingskader de 'saucissonering' een feit is. U wijst er ook wel op dat er een zekere proportionaliteit moet zijn, maar het lijkt mij toch problematisch dat een bedrijf dat zoveel verschillende ... Ik spreek niet alleen over 3M, ook Utexbel kwam voor in de reportage, ook een heel mooi dossier? Dan merk je toch dat die 'saucissonering' leidt tot een ander handhavingsbeeld dan wanneer de boetesystemen accumulatief zouden zijn.

Sigrid Raedschelders: Dat klopt vast en zeker, in die zin dat de bestuurlijke beboeting zo georganiseerd is dat men de individuele pv's gaat bekijken en die gaat beboeten en dat wij natuurlijk niet de mogelijkheid hebben om die over de jaren heen te verzamelen en

dan voor het geheel een passende boete op te leggen, omdat wij zelf ook gebonden zijn aan de afhandelingstermijnen die in het decreet voorzien zijn. Wat we bij bestuurlijke beboeting wel doen, is rekening houden met recidive. Op het moment dat we vaststellen dat een bedrijf in het verleden hetzij strafrechtelijk hetzij bestuurlijk gesanctioneerd werd, dan is dat een aanleiding om de boete die we dan opleggen te verhogen. Eigenlijk zou het ook moeten zijn als volgt: als er wordt vastgesteld dat een bedrijf echt systematisch over de jaren heen meerdere pv's krijgt, dan lijkt het mij logisch dat daar een duidelijk strafrechtelijk signaal wordt gegeven, dat het gerecht die pv's verzamelt, in handen neemt en voor een correctionele rechtbank brengt zodat de totaliteit beter beoordeeld en gepast gesanctioneerd kan worden.

Willem-Frederik Schiltz: Loopt de samenwerking met het parket voldoende vlot?

Sigrid Raedschelders: Wat ons betreft loopt het inderdaad voldoende vlot. Uiteraard zijn zij voor een stuk gebonden aan hun capaciteitsbeperkingen, maar inhoudelijk verloopt de samenwerking vlot.

Willem-Frederik Schiltz: Bij de discussie over de productnormen en -namen, had u het erover dat er wordt overgeschakeld naar het gebruik van de CAS-nummers. Maar in de decreten staan vaak ook nog foute namen of andere namen. Wordt er met het departement ook over gesproken om de oefening te maken om die decreten uit te zuiveren en die namen te vervangen? Anders lijkt me dat een pittig werkje voor uw dienaars om daarmee aan de slag te gaan.

Rita Van Ham: Vorig jaar of twee jaar geleden is een opdracht gegeven aan VITO als referentielabo om de naamgevingen die onder andere in de Best Available Techniques Reference documents (BREF's) en de BBT's (beste beschikbare techniek) voorkomen, te linken aan de naamgeving die in de WAC's (compendium voor de monsterneming, meting en analyse van water) en VLAREM voorkomen en op die manier misschien niet overal die wetwijziging door te voeren maar eerder om concordantietabellen op te stellen. Er is er zo al een opgenomen in VLAREM. Dat zijn concordantietabellen waarin je de verschillende benamingen doorheen de studies en de wetgeving vindt.

Willem-Frederik Schiltz: Dat is alvast een goede start. Is die oefening naar uw mening voldoende of is er nog meer nodig om spoedig tot een harmonisering te komen wat betreft handhaving? We moeten niet al die decreten gaan herschrijven maar het is voor uw departement natuurlijk belangrijk dat die informatie van alle stoffen die onder uw bevoegdheid vallen, beschikbaar is. Hoe ver staan we in dat harmoniseringsproces?

Rita Van Ham: Ik denk dat daar nog wel wat werk aan is. In het kader van de REACH-verordening (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals), het European Chemicals Agency (ECHA) enzoverder wordt er op internationaal vlak heel veel werk geleverd met MSDS-fiches (Material Safety Data Sheet), databanken en dergelijke. Dit was een oefening voor Vlaamse wetgeving door VITO en de BBT's, maar op Europees vlak gebeurt dat ook. Dat is een oefening die moet blijven doorgaan. Dat eindigt niet.

Willem-Frederik Schiltz: Wat is de tijdshorizon? Wanneer denkt u dat wij een acceptabele ratio van harmonisering kunnen verwachten?

Rita Van Ham: Voor de meest courante stoffen is er op dit moment geen probleem om te verstaan wat er vergund is.

Willem-Frederik Schiltz: We hebben het al gehad over de luchtemissies en de metingen aan de schouw. Er wordt nu gezocht naar methodes om te meten. Ik weet wel dat het moeilijk is om lucht te analyseren. Men heeft spectrometers nodig enzovoort. Er zijn ook technieken dat men het laat borrelen in water en dat men zo kan zien wat er in de lucht zat. We weten nu dat de VMM daarbij betrokken is. Maar vanuit een meer filosofische beschouwing, als we weten wat het CO₂-equivalent van die fluorgassen is en hoeveel tonnen 3M jaarlijks uitstoot, dan schrik ik me wel rot. Dan gaat het niet alleen over gassen

die een hoge CO₂-equivalent hebben, maar die bovendien ook nog eens fluorverbindingen bevatten die dramatisch hoog zijn. Dat is heel vreemd omdat de focus vrij snel bij het grondwater ligt, maar dat het veel moeilijker is om strengere normen op te leggen voor wat er de lucht wordt ingeblazen.

Sigrid Raedschelders: Er moet nog een onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds de emissies naar de lucht waarover we het nu hebben en die in onze aanmaning vervat zijn en anderzijds de problematiek van de broeikasgassen, waar wij als handhaver enkel kunnen kijken naar wat de vergunningverlener op dat vlak heeft toegestaan en wat zij hebben gezien als zijnde aanvaardbaar. Dat is voor ons de lijn om te handhaven. Wat broeikasgassen betreft, is het bovendien niet zozeer onze bevoegdheid naar is het vooral het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) dat daar toezicht op heeft.

Willem-Frederik Schiltz: Dat zal voer voor bijkomende discussies zijn. Ik begrijp dat u thans voldoende gewapend bent om het volledige vergunningsbeeld rond bedrijven als 3M kordaat te handhaven.

Sigrid Raedschelders: Het volledige vergunningsbeeld, zeker en vast. We kunnen de vergunning controleren. We zeggen daarmee natuurlijk niet dat we per definitie bij 3M of bij andere bedrijven een zicht hebben op alle stoffen die geproduceerd of geloosd worden. Dat is de problematiek die we net hebben aangeraakt.

Willem-Frederik Schiltz: Er wordt ook wel eens gesproken over het hanteren van een stoffenbalans wanneer bedrijven aangeven dat het voor hen moeilijk is om alle bedrijfsprocessen vrij te geven. Je weet natuurlijk wel hoeveel producten er in een bedrijf binnengaan en welke producten er buitengaan. Een beetje chemicus zou toch moeten weten welke producten er niet meer zijn en dus ofwel gestockeerd liggen ofwel ergens ontsnapt zijn. Ik neem aan dat het toch mogelijk moet zijn voor bedrijven die met gevaarlijke stoffen omgaan, om hun stoffenbalans te bezorgen zodat u een inschatting kunt maken of er mogelijk overschrijdingen zijn van normen vooraleer u ter plaatse moet gaan meten. Acht u dat een nuttig instrument dat handhaving kan bevorderen?

Rita Van Ham: Aan 3M is gevraagd om dat op te maken. Dat kadert ook in het feit dat zij een RIE-bedrijf zijn en dat van dit type bedrijven wordt verwacht dat zij die balansen hebben. Dat kadert in die aanmaning.

Willem-Frederik Schiltz: Daar kijken we reikhalzend naar uit.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege: Ik wil onmiddellijk inpikken op de stoffenbalans. Heb ik het goed begrepen dat 3M niet over die stoffenbalans beschikt als RIE-bedrijf?

Wilfried Van den Acker: Ik kan niet zeggen dat ze er niet over beschikken. Ik kan ook niet zeggen dat ze erover beschikken, want ze geven het niet door. Dat is de vaststelling.

Mieke Schauvliege: U hebt net verteld dat een RIE-bedrijf om de 2 jaar gecontroleerd wordt. Hoe hebt u dat bedrijf dan gecontroleerd 2 jaar geleden, zonder stoffenbalans?

Wilfried Van den Acker: Bij die RIE-controles worden er altijd een of meerdere milieuthema's aangeraakt. Die stoffenbalans is tijdens die inspecties nooit aan bod gekomen.

Mieke Schauvliege: Het is dus geen standaardcontrole bij een RIE-bedrijf. Dat lijkt mij de basis te zijn van alles.

Wilfried Van den Acker: Als je een volledig milieuzorgsysteem zou willen controleren bij zo'n bedrijf, dan ben je daar dagen mee bezig. Dat vergt veel te veel vte's om voor alle bedrijven heel dat programma te doen in functie van de inspectiefrequentie. Wij nemen een deel, de afvalbalans bijvoorbeeld.

Mieke Schauvliege: Op basis waarvan wordt beslist welk thema je kiest voor controle?

Wilfried Van den Acker: Dat hangt af van de aard van de activiteiten, van welk soort productie er aan de gang is en van welk soort risico's er zijn: milieurisico's, mogelijke emissies naar welke omgeving toe: afvalwater, lucht, afval.

Mieke Schauvliege: We hebben al heel veel over de lozingen gepraat. Daarnet is het thema luchtemissies aan bod gekomen. In het beschrijvend bodemonderzoek van 2006 werd al aangegeven dat er mogelijk luchtemissies zijn die moeten worden opgevolgd. Is daar dan nooit over gesproken? Als dat al in dat bodemrapport staat, lijkt mij dat een aanleiding te zijn om in de RIE-controle toch naar die stoffenbalans of naar die luchtemissies te gaan kijken.

Rita Van Ham: Dit lijken twee aparte zaken. De RIE-controles gaan over de RIE-installaties, dus op de bedrijfsproductiesite, en niet zozeer over de bodemsanering.

Mieke Schauvliege: Dat begrijp ik wel. Maar in dat rapport staat dat er verspreiding zou zijn van PFOS die niet te verklaren is via grondwater, dat de kans dus groot is dat er nog een stroom is en dat moet worden onderzocht worden of dat via de lucht gebeurt. Als het via de lucht gebeurt, dan moet het uit de schouw van 3M komen, denk ik dan. Neen?

Rita Van Ham: Ik ken het rapport niet.

Mieke Schauvliege: Ik wil aangeven dat er al jaren geleden kleine tekenen waren dat dat een probleem is, maar ik begrijp dat dat signaal nooit tot bij jullie gekomen is en dat er ook nooit een reden is geweest om daar bij controles actief naar te kijken, ongeacht of er een norm is of niet.

Wilfried Van den Acker: Ja.

Mieke Schauvliege: Ik had gevraagd hoe kennis wordt uitgewisseld en hoe mensen worden opgeleid. Ik begrijp uit uw antwoord dat het gebeurt door een nieuweling een jaar met iemand met ervaring te laten meelopen en dat die nadien aan de slag gaat. Mocht u over voldoende personeel beschikken, zou u dat systeem dan op deze manier voortzetten of zou u een diepgaandere en langdurigere begeleiding voorzien? Vindt u dit voldoende?

Sigrid Raedschelders: Voor het opleiden van nieuwe mensen is een jaar inloop- en inwerktijd op zich niet weinig. Daarin kan heel veel worden geleerd. Mochten we meer vte's hebben, denk ik niet dat dat systeem zal worden aangepast. Het is niet zo dat men na dat ene jaar stopt met leren. We bieden voortdurend de mogelijkheid om opleidingen en extra vormingen te volgen om bij te blijven met alle evoluties. Dat is wat doorheen de hele loopbaan van inspecteurs blijft doorlopen.

Mieke Schauvliege: Daarnet sprak u over de vele pensioneringen. Kunt u dat systeem verder garanderen op het moment dat die pensioneringen zullen worden uitgerold? Of hoe gaat u dat aanpakken? Mij lijkt een functie als inspecteur zeer kwetsbaar en zeer moeilijk. Ik denk dat je stevig in de schoenen moet staan om dat te doen. Ik denk wel dat het belangrijk is dat die mensen goed gevormd worden.

Sigrid Raedschelders: Dat is absoluut waar. Men moet sterk in de schoenen staan als men op het terrein de confrontatie aangaat met overtreders in allerlei vormen of als men in contact komt met omwonenden of klagers die bij momenten stevig uit de hoek kunnen komen. We stellen ook vast dat er een aantal inspecteurs heel specifieke kennis en expertise hebben die niet altijd verspreid is over een grotere groep van inspecteurs. Dan

stelt zich effectief het probleem, op het moment dat die mensen wegvallen of op pensioen gaan, dat het niet evident is om die kennis te kunnen overdragen. We proberen daar zeker bij pensioneringen op te anticiperen door te zorgen dat een aantal collega's zich geleidelijk aan in die materie beginnen in te werken zodat zij het kunnen overnemen. We hebben dat bijvoorbeeld gezien bij de REACH-specialist. Naarmate er meer mensen met veel ervaring uitstromen, wordt het moeilijker om alle kennis die er is, in de organisatie te kunnen blijven behouden of over te nemen.

Mieke Schauvliege: Is er een plan hoe u dat zult aanpakken?

Sigrid Raedschelders: We proberen nu heel goed in kaart te brengen en houden systematisch bij wat er voor de volgende 2 tot 3 jaar aan uitstroom te verwachten is. We proberen dat op te vangen door op voorhand al te gaan kijken wie een aantal zaken kan beginnen over te nemen of beginnen te leren, want dat moet in sommige gevallen.

Mieke Schauvliege: Op zich is het een heel kwetsbare fase. Men moet bedrijven gaan controleren. Men moet stevig in de schoenen staan. Eigenlijk moet je ook al de voorgeschiedenis mee hebben om iets goed te kunnen doen. Dan komt er in een keer een grootschalige vernieuwing. Ik kan me voorstellen dat dat een moment is waarop je als organisatie kwetsbaar bent.

Sigrid Raedschelders: Dat is voor een deel zo. Natuurlijk is het ook wel zo dat we in de meeste controles die we doen, met zijn tweeën de baan opgaan. Dat betekent dat er hoe dan ook een zekere kennis van de specifieke bedrijven aanwezig is in de organisatie, of buiten de eigenlijke dossierhouder. Bovendien zijn er ook de leidinggevenden. Van alle dossiers waar zich heel specifieke problemen stellen, zijn de leidinggevenden, de handavingsmanagers, in principe ook op de hoogte. Zij zorgen mee voor een stuk continuïteit in de dossieropvolging. Zij zorgen er mee voor dat als er overdrachten nodig zijn, die ook kunnen gebeuren.

Mieke Schauvliege: Dan wil ik het nog eens hebben over de OGP's. U geeft aan dat bij de Milieu-inspectie er niemand OGP is wegens het feit dat men een herstel nastreeft en niet zozeer een sanctionering. Maar zou u ervoor kunnen kiezen volgens het decreet om die aan te stellen? Is het een expliciete keuze om dat niet te doen?

Sigrid Raedschelders: Tot nu toe is dat inderdaad een bewuste keuze geweest vanuit het idee dat we er de meerwaarde niet onmiddellijk van zagen om aan onze toezichthouders ook de hoedanigheid van OGP te geven. Wel zit er een wijziging van het decreet in de pijplijn, waarin wordt voorzien dat alle toezichthouders automatisch ook agent van gerechtelijke politie (AGP) zouden worden. Heel concreet heeft dat tot gevolg dat onze milieutoezichthouders ook verhoren zouden kunnen afnemen conform de Salduzregels, terwijl zij nu als milieutoezichthouder eigenlijk de exploitant enkel kunnen horen. Dat biedt ons iets meer ruimte om exploitanten ook te kunnen gaan verhoren. Het betekent bijvoorbeeld ook dat als de parketten milieudossiers behandelen, zij heel vaak extra informatie opvragen. Als dan een basis-pv afkomstig is van de politie en ze hebben extra vragen, dan gaan we naar de politie die niet altijd even goed uitgerust is om al die technische vragen te kunnen behandelen. Het feit dat milieutoezichthouders AGP worden, betekent dat parketten op dat ogenblik ook aan ons kunnen vragen om in die dossiers eventueel over te gaan tot verhoor.

Mieke Schauvliege: Dat is een stap in een andere richting. Heeft u de keuze om geen OGP's aan te stellen, als dienst zelf gemaakt of werd die mee politiek bepaald?

Sigrid Raedschelders: Dat is tot nu toe onze eigen keuze geweest.

Mieke Schauvliege: Kunt u mij uitleggen waarom precies?

Sigrid Raedschelders: Dat is eigenlijk vooral omdat wij met de ruime toezichtrechten en toezichtbevoegdheden die wij hebben, perfect bestuurlijk kunnen handhaven en alle middelen in handen hebben om exploitanten aan te zetten tot herstel dat nodig is. Wij kunnen bestuurlijke maatregelen opleggen, maatregelen waar zelfs bestuurlijke dwangsommen aan gekoppeld zijn, en wij kunnen in extremis tot bestuursdwang, zoals verzegeling, overgaan. Dat zijn verregaande toezichtsbevoegdheden die ons wat herstel betreft, brengen waar ze ons moeten brengen.

Mieke Schauvliege: Ik begrijp dat dat zo is in het geval van herstel. Vindt u dat in evenwicht met de bevoegdheid die bijvoorbeeld een inspecteur heeft die een omgevingsvergunning controleert voor inrichtingen? Want die kan dat wel. Of kan die dat ook niet? Zijn die ook geen officier van gerechtelijke politie?

Sigrid Raedschelders: Over welke inspecteur hebt u het?

Mieke Schauvliege: Degenen die voor de omgevingsvergunningen niet de installaties, maar de inrichtingen controleren.

Sigrid Raedschelders: Dat doen wij ook.

Mieke Schauvliege: Die hebben allemaal geen ...? Niemand van jullie?

Sigrid Raedschelders: Neen. Dat klopt.

Mieke Schauvliege: Dus jullie gaan nu die richting uit. Dat lijkt mij persoonlijk een goede zaak want ik denk dat de perceptie en de beleving van het feit dat die bevoegdheid ook bij jullie zit, anders is dan als er enkel toezicht kan worden gehouden.

Ik heb daarnet gevraagd of jullie advies verlenen bij het geven van vergunningen. U zei daarop dat dat kan gebeuren maar dat dat niet automatisch het geval is. Als de vergunningverlener u een vraag stelt, wordt de voorgeschiedenis van de inspectie meegenomen in de vergunning. Vindt u het niet logisch dat dat automatisch zou worden meegenomen?

Sigrid Raedschelders: Dat is op zich niet onlogisch en dat is voor een stuk ook wel zo voorzien in het systeem, waarbij men op een zeker ogenblik voor de omgevingsvergunning is overgeschakeld naar een quasi permanente vergunning. Op dat ogenblik is een evaluatiestap ingebouwd bij die vergunningverlener en ook bij de afdeling GOP. Dat is vorige week ook al aan bod gekomen. Uiteraard wordt bij de evaluatie wel systematisch de inbreng vanuit handhaving gevraagd zodat op dat ogenblik bij een eventuele bijstelling of actualisering van de omgevingsvergunning wel rekening wordt gehouden met handhavinginformatie.

Mieke Schauvliege: We hebben vorige week ook gehoord dat die stap heel moeilijk is, dat het verlenen van een vergunning een stap is waarbij bedrijven de volledige informatie moeten aanreiken en dan kan er een vergunning volgen, een eeuwigdurende weliswaar. Maar die bijstelling gebeurt op vraag van de administratie. Dan is de vergunningverlenende overheid de vragende partij en is het een heel pak moeilijker om de correcte informatie te krijgen om die vergunningen te kunnen bijstellen. In die zin is die eerste stap, namelijk het moment waarop die vergunning voor de eerste keer verleend wordt, cruciaal. Lijkt het u dan niet wenselijk dat die informatie uit het traject van de controles standaard wordt meegenomen bij een eerste vergunningverlening?

Sigrid Raedschelders: Als het gaat om een eerste vergunningverlening, ga ik ervan uit dat het om een nieuwe activiteit gaat. Een volledig nieuwe vergunning is dan gekoppeld aan een activiteit die nog moet worden gestart en waarover wellicht niet zo heel veel handhavinginformatie beschikbaar is. In de praktijk speelt het vooral op het niveau van aanpassingen van exploitatie die heel fundamenteel zijn en waar men een wijziging in de vergunning krijgt met potentieel grote impact op de omgeving. In die situatie is het

wenselijk om maximaal de handhaving zinvol mee te nemen. Daarover ben ik het met u eens. Alleen moeten we er dan wel rekening mee houden dat dat heel wat extra tijd vraagt, zowel bij Handhaving om die informatie systematisch aan te reiken, als bij de vergunningverlener om al die informatie op te vragen en vervolgens te verwerken. Dat heeft sowieso impact op de vte-capaciteit voor Handhaving.

Wilfried Van den Acker: Ik wil nog even iets aanvullen. Het is niet zo dat een vergunningverlenende overheid niet weet wat wij doen aan handhaving. Wij brengen sowieso altijd de burgemeester op de hoogte als we een pv gemaakt hebben in een bepaald bedrijf. Men weet dus wanneer er in bedrijven pv's zijn gemaakt. Dat is ook zo wanneer er pv's worden gemaakt in het kader van afvalverwerking of waar er mogelijke bodemvervuiling is. Die pv's gaan sowieso altijd naar de OVAM. Dat is wettelijk bepaald. Dat moeten wij doen. Ook bij sevesobedrijven laten wij sowieso aan de deputatie en de gouverneur weten dat er een pv is gemaakt. Als men een beetje de voorgeschiedenis van bedrijven bijhoudt, kan men terugvinden dat de Milieu-inspectie daar wel degelijk vaststellingen heeft gedaan.

Het is ook zo dat in het kader van het verlenen van een proefvergunning de vergunningverlenende overheid actief aan ons een evaluatieverslag vraagt.

Mieke Schauvliege: U spreekt over het opmaken van pv's. Wat in het geval er geen pv wordt opgemaakt?

Wilfried Van den Acker: Dan gebeurt dat niet.

Mieke Schauvliege: Het is dus enkel wanneer er effectief een pv wordt opgemaakt dat de vergunningverlener op de hoogte wordt gesteld?

Wilfried Van den Acker: Ja. Bij RIE-bedrijven laten we dat ook wel weten.

Rita Van Ham: Bij RIE-bedrijven is het zo dat bij een actualisatie van de BREF's, een evaluatie van de installaties volgt en dan wordt er ook aan Handhaving gevraagd welke vaststellingen wij gedaan hebben. Dat gaat ruimer dan de pv's.

Mieke Schauvliege: Ik stelde daarnet de vraag van de VVP die zelf de handhaving zou willen doen. Ik vind dat geen goed idee. In hoeverre vinden jullie dat vergunning en handhaving hand in hand gaan en op eenzelfde niveau moeten worden verleend? Lijkt het niet slimmer dat de vergunningverlening het spoor van de handhaving volgt en dus altijd door hetzelfde niveau wordt verleend? Hebt u daar ideeën over of vindt u dat geen probleem?

Sigrid Raedschelders: U bedoelt dan de piste waarbij de vergunningverlening wordt weggetrokken bij de lokale overheden en naar het gewestelijk niveau wordt overgeheveld?

Mieke Schauvliege: Ja, klasse I, de installaties die nu gegund worden door de deputatie. Zij hebben in deze commissie gevraagd om daar de controles op te kunnen uitvoeren. Maar je zou evengoed de omgekeerde beweging kunnen maken en zeggen – met jullie redenering – dat je uniforme controles over heel Vlaanderen wil voor dezelfde soort van installaties, dat je ook een uniforme vergunningverlening van hetzelfde type installatie over heel Vlaanderen wil. Men zet dat dan op hetzelfde niveau. Mijn vraag is wat u daarvan vindt. Zou u daar een voordeel van ondervinden of maakt dat voor jullie niet zoveel uit?

Sigrid Raedschelders: Dat is wezenlijk een beleidskeuze. In die zin heb ik daar qua vergunningverlening niet direct een uitgesproken eigen mening over. Het is sowieso nu al zo dat voor een aantal projecten en trajecten die men op Vlaams strategisch niveau belangrijk vindt, de vergunningverlening al op het gewestelijk niveau is gesitueerd. Ik sluit zeker niet uit dat er meer trajecten van dien aard kunnen zijn en dat die op dat niveau zouden kunnen vergund worden. Anderzijds is het ook zo dat de vergunningen klasse I die

nu worden verleend, als daar discussie over is, in beroep sowieso ook al bij de minister en dus op het gewestelijk niveau beoordeeld worden.

Mieke Schauvliege: U rekent dan op beroep als er een probleem zou zijn.

Als het gaat over transparantie, hebt u daarnet aangegeven dat voor de RIE-bedrijven de inspectieverslagen na 4 maanden online raadpleegbaar zijn. Maar dat is dus enkel voor de RIE-bedrijven. We wachten op Europese instructies om om te gaan met die transparantie. Vindt u het niet logisch dat dat voor alle milieu-inspecties het geval zou zijn, ongeacht of het een RIE-bedrijf is of niet, en dat de burger recht heeft op een inzage in de milieu-inspecties van alle bedrijven, weliswaar conform de GDPR-regels (General Data Protection Regulation)?

Sigrid Raedschelders: Dat is een keuze die kan worden verdedigd, in die zin dat de inspectieverslagen sowieso ter beschikking zijn en sowieso kunnen worden opgevraagd, en ook regelmatig worden opgevraagd. Wij geven die ook zonder problemen aan degenen die daar om vragen. Je zou dat een stap verder kunnen doortrekken en ze standaard online zetten. Ik weet niet of dan per se meer mensen daar baat bij hebben, ervan uitgaande dat degenen die het willen weten, het nu ook kunnen weten.

Mieke Schauvliege: Dat klopt, maar je moet wel een extra stap zetten, namelijk de vraag stellen om ze te kunnen inkijken. In het kader van eenvoudige werking en digitale ontsluiting lijkt mij dat een win-win te zijn en het lijkt mij ook iets te zijn dat bij wijze van spreken al zou kunnen worden doorgevoerd.

We hebben het daarnet gehad over de personeelsbesparingen. Er werd aangegeven dat minister Demir heeft aangekondigd dat zij niet zal toelaten dat er wordt bespaard op inspectie als blijkt dat dat nodig zou zijn. U gaf aan dat u suggesties hebt doorgegeven hoe dat kan worden ingevuld. In welke richting gaan die? Wat zijn voor u en uw diensten de belangrijkste elementen die vervuld moeten zijn? Waar ziet u de meeste noden?

Sigrid Raedschelders: Wij zien uiteraard voor verschillende milieuthema's verschillende noden. Wij hebben ons in onze vraag vooral toegespitst op de noden die wij zelf het voorbije jaar hebben opgemerkt. Er komen bijvoorbeeld in de commissie Leefmilieu regelmatig thema's aan bod waarbij men dan vanuit verschillende hoeken aangeeft dat het toch goed zou zijn dat er op die en die fronten extra zou kunnen worden gecontroleerd. Het is voor ons heel belangrijk de maatschappelijke context, de urgentie die daar ontstaat, te kunnen oppikken. Dat betekent ook dat we meer moeten doen dan we eigenlijk in onze reguliere werking in onze planning hebben opgenomen. Als men die 'meer' vertaald wil zien, dan is het de logische eerste stap om daar extra vte's voor in te zetten.

Mieke Schauvliege: U gaf aan 'wat we nu doen, doen we beter, maar we doen minder'. Klopt mijn conclusie?

Sigrid Raedschelders: 'Beter' heb ik denk ik niet gezegd. Ik denk toch nog altijd 'even goed' in die zin dat we door de personeelskrapte bij mijn weten niet inboeten op de kwaliteit van het werk dat we doen, maar wel een stukje op de kwantiteit.

Mieke Schauvliege: Ik heb nog de vraag over de beïnvloeding. Ik begrijp dat er een aantal dingen niet gevraagd kunnen worden omdat niemand aanwezig is van degenen waarover het gaat. Ik wil toch nog eens de vraag stellen aan ieder van jullie. U hebt geantwoord, mevrouw Raedschelders, maar ik wil toch van ieder van jullie horen of jullie weet hebben van medewerkers of collega's die de afgelopen 10 jaar opmerkingen van een leidinggevende gekregen hebben om bedrijven niet te controleren of verslagen bij te stellen. Ik zou graag van ieder van jullie daar het antwoord op horen.

Wilfried Van den Acker: Zoals mevrouw Raedschelders in de loop van de voormiddag gezegd heeft, heeft Audit Vlaanderen naar aanleiding van die Panoreportage ook een forensisch onderzoek opgestart om na te kijken of er zaken zijn gebeurd die niet correct

zijn. In dat kader heb ik aan Audit Vlaanderen laten weten dat ik informatie heb en dat ik die aan hen zal meedelen. Aangezien er een forensisch onderzoek bezig is, wil ik er hier geen uitspraken over doen.

Rita Van Ham: Ik ben mijn loopbaan gestart in Brussel in 2008 als werkgroepcoördinator voor water. Ik heb zelf geen dossiers behandeld. Ik heb alleen afspraken gecoördineerd en dergelijke. Ik heb dus zelf geen ervaring met beïnvloeding van wat er in de Panoreportage aan bod kwam. Ik heb daar zelf geen ervaring mee. Nadien was ik teamverantwoordelijke en dergelijke. Ik heb dus eigenlijk een coördinerende functie en heb zelf geen dossiers behandeld.

Peter Cabus: Ik zal zelf ook antwoorden want ik ben ook een van de delegatieleden. Ik heb zelf geen enkele directe informatie van mensen dat ze dingen niet zouden mogen doen. Ik ben op de hoogte van de informatie van de heer Van den Acker. Hij heeft mij op voorhand verwittigd. Ik heb hem gezegd om naar Audit Vlaanderen te stappen om die informatie te delen met de auditoren. Wij hebben dezelfde informatie als het daarover gaat.

Sigrid Raedschelders: Ik heb daarstraks geantwoord. Ik wil daaraan toevoegen dat op het moment dat de forensische audit van Audit Vlaanderen gestart werd, ik ook vanuit mijn rol als afdelingshoofd alle collega's van de hele afdeling heb opgeroepen om mee te werken aan het onderzoek en als zij informatie hebben om die ook te delen met Audit Vlaanderen.

Mieke Schauvliege: Hebben jullie er een zicht op wanneer die forensische audit zal zijn afgerond? Is daar een timing over afgesproken?

Peter Cabus: Ik kan daar geen antwoord op geven. Het is volop gestart, denk ik, maar ik kan daar niets meer over zeggen.

Mieke Schauvliege: Ik wil het ook nog eens hebben over de hoogte van de administratieve boetes. Collega Schiltz zei al dat het zeer eigenaardig overkomt – ik denk dat iedereen van ons dat vindt en wij begrijpen waarom dat zo is – maar ik heb eens bekeken hoeveel de opbrengst is van die administratieve boetes. Dat is 3,5 miljoen euro per jaar voor 3500 boetes. Dat komt neer op gemiddeld 10.000 euro per boete. Dat blijft toch wel bijzonder weinig. U hebt een heel beslissingskader bestuurlijke beboeting beschreven. U hebt gezegd dat dat conform is met wat de parketten doen, en eigenlijk nog een beetje straffer is dan wat de parketten doen. Het is conform de benchmark met het buitenland. Maar dat blijven toch wel belachelijke bedragen voor bedrijven met een megaomzet. Dat gaat toch nooit voldoende zijn. Dat bleek ook uit die Panoreportage waarbij iemand getuigde dat het goedkoper is om die boete te betalen dan om de inrichting aan te passen. Daar moet toch aan gesleuteld worden? Of vindt u dat echt niet?

Sigrid Raedschelders: Ik wil even inpikken op wat u zegt, namelijk dat het goedkoper is om de boete te betalen dan om te investeren in de noodzakelijke aanpassingen. Dat is natuurlijk niet de manier waarop het werkt. Er lopen twee sporen. Dat is enerzijds het spoor pv richting parket en eventueel verder naar bestuurlijke beboeting. Daarnaast loopt er parallel ook een hersteltraject waarbij wij vanuit de Omgevingsinspectie of andere handhavers via bestuurlijke handhaving gaan aandringen op herstel. Dat betekent in de praktijk heel vaak dat wij via aanmaningen of via bestuurlijke maatregelen de exploitanten dwingen om investeringen te doen of te herstellen wat er is misgelopen om volgens de normen te kunnen exploiteren, of om, als bijvoorbeeld lozingsnormen verstrengen, bedrijven ertoe aan te zetten om de nodige investeringen te doen voor dat herstel. Los van de boete die wordt opgelegd, en die een puur punitieve finaliteit heeft, namelijk het bestraffen van de overtreder, het afschrikwekkend zijn, is er daarnaast het herstelspoor, waarbij we sowieso van de exploitanten vragen dat zij de nodige investeringen doen, met alle kosten die daaraan gekoppeld zijn.

Mieke Schauvliege: Ik begrijp dat u twee sporen bewandelt en als het goed verloopt dat effect kan hebben. Maar in dezelfde Panoreportage was er ook het voorbeeld van Utexbel. Ik heb daar al meerdere vragen over gesteld. Dat is een schrijnend traject van 2002 tot nu, waarbij we er toch niet in slagen om met bestuurlijke maatregelen en met aanmaningen dat bedrijf zo ver te krijgen om te stoppen met lozen in de Molenbeek. Hoe effectief is deze handhaving dan? Het is een combinatie van dingen. Het zijn inderdaad de pv's, het zijn die maatregelen, het is ook het lokaal bestuur dat moet optreden en meehelpen. Maar van de combinatie van al die elementen moeten we toch vaststellen dat we daar niet zo'n fraai beeld neerzetten.

Sigrid Raedschelders: Men heeft inderdaad een bepaald beeld neergezet in de Panoreportage rond Utexbel dat niet helemaal strookt met hoe het in de praktijk gaat of waar de informatie toch niet altijd even correct was. We spreken uiteindelijk over twee sites van Utexbel waar er problemen zijn of waar er minstens gehandhaafd wordt. In geen van beide gevallen speelt er een PFOS- of PFAS-problematiek, voor alle duidelijkheid. De link in de reportage was mij niet heel duidelijk.

Maar wat Utexbel betreft en de site in de Ninovestraat, speelt alleszins de problematiek van een vergunning die op zeker ogenblik verleend wordt en waarbij de lozing op oppervlaktewater inderdaad niet langer toegelaten is. We hebben op het moment dat we vaststelden dat zij toch nog bleven lozen op oppervlaktewater, daar een pv over opgesteld en aangemaand om de nodige stappen te zetten. Wat blijkt dan? Dat ze effectief bepaalde regelingen moeten treffen, klaarblijkelijk met Aquafin, om te kunnen lozen op de riool en dat er op dat vlak blijkbaar geen akkoord kan worden gerealiseerd tussen beide. Op dat ogenblik moeten wij vanuit Handhaving even kijken of men al het redelijk mogelijke doet om daaraan tegemoet te komen. Ondertussen hebben we vastgesteld dat zij nog altijd geen gevolg hebben gegeven aan onze aanmaning. Bijgevolg hebben wij onze intentie tot het opleggen van bestuurlijke maatregelen recent meegegeven. Er heeft ondertussen ook een hoorzitting met Utexbel plaatsgevonden en er zal normaal gezien eerstdaags een bestuurlijke maatregel worden opgelegd. Ik denk dat daar wel degelijk sprake is van een voldoende kordate bestuurlijke handhaving, waarbij we uiteraard in een voortraject ook een stuk moeten kijken hoe uitvoerbaar een en ander is.

Mieke Schauvliege: Ik hoor het u graag vertellen. We moeten hier de rekening van Utexbel niet maken, daar ben ik het mee eens, maar het is wel een traject van 2000 tot nu. Er is de ene actie na de andere, maar uiteindelijk zien we op het terrein na al die jaren niets veranderen. Dat is de frustratie van heel wat burgers en ook van ons, volksvertegenwoordigers. Jullie vervullen jullie opdrachten wel binnen de mogelijkheden die jullie hebben, maar het is allemaal te traag. Ik heb de indruk dat we te weinig slagkracht hebben om effectief de dwang te creëren die zorgt dat er onmiddellijk wordt gehandeld. Daarvan is Utexbel een voorbeeld, dat inderdaad geen PFAS-verhaal heeft maar andere grote problemen heeft op vlak van milieu. Maar goed, dat is misschien een algemene beschouwing die we moeten meenemen in de evaluaties.

U gaf aan dat de koolstoffilter die afkomstig is van 3M wordt verwerkt bij DESOTEC. Dat zou worden verbrand in Wallonië aan 1400 graden. DESOTEC levert ook koolstoffilters voor Lantis. Hebben jullie een zicht op de controle van die koolstoffilters? Volgen jullie dat verhaal mee op? Gaan die ook naar cementverbrandingsovens op 1400 graden?

Wilfried Van den Acker: Ik heb geen weet wat er met die actiefkoolfilters van Lantis gebeurt. Die zijn ook van DESOTEC. In het algemeen wordt dat wel nagekeken. Wij doen ook ketencontroles. In een van de volgende controles gaan we dat wel controleren natuurlijk. Ik mag dat eigenlijk niet zeggen, want nu zijn ze op de hoogte.

Mieke Schauvliege: Ik kom tot de veiligheidsberm. Ik verwees daarnet al naar mails van 21 juni tussen collega's onderling, waarbij wordt gesteld dat de veiligheidsberm een stortplaats categorie 1 of 2 is, dat die vergunningsplichtig zijn, dat die handeling moet worden opgenomen in het conformiteitsrapport van de OVAM en dat dat dan een

omgevingsvergunning zou zijn. Volgens het Bodemdecreet, artikel 52, kan de OVAM afwijken van die sectorale milieuvoorwaarden op voorwaarde dat dat in overeenstemming is met de goede plaatselijke aanleg en voorziet in een gelijkwaardige bescherming voor mens en milieu. Uit de correspondentie die ik zie, stellen jullie in vraag of het huidige ontwerp en de uitvoering van de veiligheidsbermen een gelijkwaardige bescherming voor mens en milieu betekent. Is dat zo? Stellen jullie dat in vraag?

Sigrid Raedschelders: Ik heb eerlijk gezegd geen weet van de mails waar u naar verwijst.

Mieke Schauvliege: Het is een mail aan uzelf van een collega Hans Delcourt van 21 juni 2021. Daar wordt het heel expliciet in vraag gesteld. Dat is eigenlijk dezelfde redenering die ook al opgebouwd is door de milieujurist die hier is komen getuigen. Mijn vraag is: wat is jullie standpunt daarin en hoe handhaven jullie deze uitspraak? Of is dat een hersenspinsel van de medewerker dat niet klopt? Dat zou ik graag willen weten, want dat is voor ons belangrijk omdat er discussie is over de manier waarop de vergunning van de veiligheidsberm verlopen is.

Dan had ik nog een vraag over de OVAM. Van de bodemsaneringsplicht zeggen jullie dat dat helemaal de verantwoordelijkheid is van de OVAM en dat jullie daar eigenlijk niet zoveel mee te maken hebben. Jullie hebben heel expliciet gezegd: "Er is geen systematische terugkoppeling richting Handhaving." Moet dat niet of gebeurt dat niet?

Sigrid Raedschelders: Het gebeurt niet of alleszins niet vaak. Of het moet, is een beetje afhankelijk van hoe je de verschillende bevoegdheden wil bekijken. Als het gaat om zaken die in se enkel kunnen worden opgevolgd door de OVAM, kunnen zij ons dat meedelen, maar kunnen wij daar vervolgens zelf niet heel veel mee doen.

Mieke Schauvliege: De discussie over de veiligheidsberm gaat daar natuurlijk net over. Wie is daar bevoegd voor? Gaat het over grondverzet of gaat het over een milieuaspect? Dat is de vraag. Ik begrijp dat collega's in uw team zeggen dat dit wel een milieu-item is. Ik veronderstel dat de redenering die ik nu maak, klopt, namelijk dat er discussie over is of dat een bevoegdheid is voor de OVAM of voor jullie. De OVAM heeft hier ook verklaard dat zij zes handhavers hebben voor heel Vlaanderen. Zo begrijp ik het toch. Dit om alle activiteiten te controleren en te handhaven. U mag daar misschien geen uitspraken over doen, maar dat lijkt mij bijzonder weinig als u vertelt dat er geen uitwisseling is tussen hun opdracht en jullie opdracht wegens bevoegdheden en dat ze ook niet om hulp vragen in het geval ze het qua vte's niet aankunnen. Dat lijkt toch weinig te zijn.

Sigrid Raedschelders: Ik voel me eerlijk gezegd niet in de positie om uitspraken te doen over de vraag of er al dan niet voldoende handhavingscapaciteit bij de OVAM voorzien is om de bevoegdheden die ze hebben in het kader van toezicht op het Bodemdecreet op een goede manier te kunnen invullen. Dat is iets wat de OVAM best zelf kan zeggen.

Mieke Schauvliege: Dat begrijp ik. Maar stel nu dat u, als dienst verantwoordelijk voor handhaving, wordt gesignaleerd dat collega-diensten te weinig capaciteit hebben of dat daar te weinig gehandhaafd wordt, hebt u dan de opdracht als eindverantwoordelijke van de handhaving om dat de signaleren?

Sigrid Raedschelders: Ik zie onze Omgevingsinspectie op onze afdeling Handhaving niet als eindverantwoordelijke voor alle mogelijke handhavingendiensten die in het hele beleidsdomein actief zijn. Heel specifiek als het gaat over personeel, heeft iedere entiteit zijn eigen personeelsplanning. Wij vanuit het departement kunnen uiteraard niet ingrijpen op die van de OVAM of die van de VMM.

Mieke Schauvliege: Dat begrijp ik. Wat betreft de grondhopen ging u nog een overzicht geven van de tijdlijn van de handhaving daar. Kunt u dat schetsen?

Sigrid Raedschelders: Mag ik nog eerst even reageren op uw vorige vraag. U verwees naar mailverkeer en het feit dat er intern ook wel vragen werden gesteld bij hoe het zit met die veiligheidsberm en of dat nu grondverzet is of afval, want het onderscheid is inderdaad cruciaal om te beslissen of wij al dan niet bevoegd zijn. Dat is ook de reden waarom wij die vraag heel expliciet intern gesteld hebben. Op het moment dat die discussie over wat het nu precies is, losbrak, hebben wij advies ingewonnen op een overleg met de OVAM daarover. Daar is toen heel duidelijk uit de bus gekomen dat er geen sprake was van een afvalstort en dat die veiligheidsberm volledig onder de grondverzetregeling valt. Dat heeft de OVAM expliciet aan ons bevestigd, zodat wij daar de conclusie uit hebben getrokken dat alle aspecten rond die veiligheidsberm worden opgevolgd door de OVAM en niet door ons.

Mieke Schauvliege: Dat is natuurlijk geen onlogische uitspraak van de OVAM. Zodra ze beslist hebben het zo te behandelen, gaan zij jullie geen ander verhaal brengen. Dat lijkt mij evident.

Sigrid Raedschelders: Dat betekent wel dat ook door ons is onderzocht en afgetoetst welke onze rol daarin zou kunnen zijn.

Mieke Schauvliege: Ja, gevraagd, maar u hebt niet een tegenvoorstel daarrond gedaan?

Sigrid Raedschelders: Wij hebben daar een juridische analyse van gemaakt binnen het departement, waarin ook wij tot de conclusie kwamen dat er geen sprake was van afval.

Mieke Schauvliege: Ik denk dat ik dan door mijn vragen ben.

De voorzitter: Bedankt. Collega D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese: Bedankt, voorzitter, en bedankt aan de mensen van Handhaving voor de heel nauwgezette antwoorden op de vragen. Zelfs de antwoorden die jullie al hadden gegeven werden nog eens opnieuw voorgelezen. Dat maakt dat we al heel wat antwoorden hebben gekregen.

Dat neemt niet weg dat ik met een ietwat vreemd gevoel blijf zitten, moet ik zeggen. Ik heb enorm veel respect voor het harde werk in het departement en in de afdeling Handhaving. Ik wil niet alles op één hoop gooien, maar de discussie vandaag is toch wat vreemd. We hebben het hier over de zwaarste vervuiling van PFOS ter wereld, in bodem, in grondwater, in de Schelde, in dieren en in mensen. We hebben het over een verantwoordelijk bedrijf dat buiten de terreinen nog geen vinger heeft uitgestoken om te saneren, en dat illegaal stoffen blijkt te lozen. We hebben het over allerlei feiten die aan het licht komen, pas doordat burgeractivisten in dossiers duiken en naar de pers stappen. En daar komen dan nog eens getuigenissen bovenop van zware politieke druk binnen de instanties die dat eigenlijk allemaal hadden moeten voorkomen. Dat is het kader waarin we hier vandaag zitten.

En het beeld dat we van jullie krijgen is dat eigenlijk alles in orde is, dat de procedures gevolgd zijn, en dat de industrie nu eenmaal altijd wat voorloopt. Ik neem daar geen genoegen mee. Ik denk trouwens dat jullie daar ook geen genoegen mee nemen en ik denk dat heel veel mensen in Vlaanderen daar geen genoegen mee nemen. En ik hoop dat we het erover eens zijn dat, als alle procedures gevolgd zijn, we iets aan die procedures moeten doen, en wel heel dringend. Want op deze manier kan het toch niet verder? Als we zo afhankelijk zijn van wat bedrijven die worden gecontroleerd aanbrengen, dan zit daar toch een vicieuze cirkel in, die maakt dat we er niet door geraken? Ik wilde dat maar even zeggen om mijn gevoel te vertolken. En dan begrijpt u waarom ik de vragen nog zal stellen die zullen komen.

Ik heb eerst nog een aantal vragen over 3M. Vanaf 2016, met het indelingscriterium voor gevaarlijke stoffen, onder andere voor PFOS – ik citeer ongeveer wat ik heb opgeschreven – kon de Milieu-inspectie een norm van 0,1 microgram per liter voor lozingen gaan

handhaven. We hebben het daar vorige week al over gehad. De norm is 0,1 microgram per liter in 2016, en in september 2020 krijgt 3M een hervergunning voor 30 microgram. Vorige week ging het erover dat we ze nog wat tijd wilden geven enzoverder. Ik heb toen gewezen op het verschil met de lozingen bij Lantis, waar men wel bij 1 microgram – niet 0,1 microgram – moest lozen. Dat akkoord is volgens mij gesloten in 2017, 3 jaar voor de hervergunning van 3M. Er werd toen gezegd dat dat iets anders is. Proceswater of malingswater, dat is een verschil. Vandaag hoorde ik dat het grote probleem lag bij het grondwater bij 3M. Dat is waar er overtredingen zijn vastgesteld – niet bij het proceswater maar net bij hetzelfde water dat bij Lantis wordt opgepompt via bemalingen.

Ik herhaal dus zowat mijn vraag van vorige week. Ik weet dat het op zich jullie bevoegdheid niet is, maar hoe komt het dat er zulke lakse normen zijn vastgelegd bij 3M? Als we in 2016 zeggen dat de milieu-inspectie vanaf dan 0,1 microgram gaat hanteren, hoe komt het dan dat we 4 jaar later nog anderhalf jaar de norm van 30 microgram geven – 300 keer hoger? Ik begrijp dat niet, ik kan daar niet aan uit. Ik kan daar echt niet aan uit.

Sigrid Raedschelders: Dat is natuurlijk, zoals u terecht aangeeft, eigenlijk geen vraag voor ons, in die zin dat een norm is die bepaald is door de vergunningverlener. Daar hebben wij als handhaving geen directe impact op, dat is pure vergunningverlening.

Jos D'Haese: Oké. We blijven daar een beetje in cirkels draaien. Het is moeilijk om stoffen te vermoeden die niet in een vergunningsaanvraag staan, werd er vandaag gezegd. Er is ook gezegd dat bij nazicht van de meetgegevens van het bedrijf 3M bleek dat er nog een aantal parameters vermeld werden in hun rapporten die niet verplicht te meten waren, waaronder PFSA en die twee andere stoffen. Dat gaat dan over die verplichte zelfrapportage, neem ik aan?

Wilfried Van den Acker: Dat is geen verplichte zelfrapportage.

Jos D'Haese: De vrijwillige zelfrapportage?

Wilfried Van den Acker: Die normen, die parameters moesten eigenlijk niet in die zelfcontrole staan, maar ze stonden er wel in.

Jos D'Haese: Ze stonden er wel in. Mijn logische volgende vraag is: hoelang stonden ze er al in?

Wilfried Van den Acker: Ze zijn voor de eerste keer blijkbaar vermeld in 2010. Maar we hebben dat pas een jaar geleden gezien.

Jos D'Haese: Dan is de volgende logische vraag: hoe komt het dat jullie dat nu pas gezien hebben? Hebben jullie die niet gekregen, of is het niet aangeleverd?

Wilfried Van den Acker: We hebben die niet gekregen.

Jos D'Haese: Ze hebben dus aan zelfrapportage gedaan, vaststellingen gemaakt en dat niet aan jullie overgemaakt?

Wilfried Van den Acker: Omdat het niet verplicht was om daarover te rapporteren.

Jos D'Haese: En kunt u nog eens exact zeggen wanneer en waarom ze die gegevens dan toch hebben overgemaakt? Is dat naar aanleiding van de controles in augustus, of is dat daarvoor nog?

Wilfried Van den Acker: We hebben die ergens in de zomer gekregen. Dan hebben we gezien dat die daarin vermeld waren.

Jos D'Haese: Oké. Dat is speciaal. FBSA kwam al net iets sneller aan het licht. Rond die periode, in een nota binnen het agentschap Zorg en Gezondheid (AZG), lees ik in de pers: "Zorg en Gezondheid heeft aan 3M een lijst gevraagd van PFAS-verbindingen die 3M

produceert of in de productieprocessen gebruikt.” Daarin stond dan FBSA. Dan vraag ik mij opnieuw af, maar misschien is dat een domme vraag: hebben jullie nog nooit zo’n lijst opgevraagd? En stond dat daar niet in, of heeft het agentschap Zorg en Gezondheid een andere lijst opgevraagd?

Ik vind het heel raar dat het agentschap Zorg en Gezondheid een lijst krijgt waar informatie in staat die jullie niet hebben, na het hele traject dat jullie vandaag hebben geschetst. Hoe kan dat, hoe is dat mogelijk?

Wilfried Van den Acker: Dat klopt, we hebben die parameters niet gevraagd, omdat we er ook geen aanwijzing voor hadden om die op te vragen. Nu, met de informatie die we van AZG hebben zijn we er ook gericht naar gaan zoeken, en hebben we dat natuurlijk ook gevonden.

Jos D’Haese: Dus in het hele proces van vergunningen verlenen en vergunningen controleren zit nergens een stap waarin aan een bedrijf nog maar de vraag wordt gesteld: “Wat maken jullie eigenlijk?”

Wilfried Van den Acker: Er is bijvoorbeeld wel een verschil tussen ‘wat maken jullie’ en ‘wat emitteren jullie’. Je kunt dat dan nog vragen, maar als het bedrijf het ook niet zegt, dan weet je het niet.

Jos D’Haese: Maar dat is iets anders, daar ben ik het mee eens. Daarom vraag ik of jullie de vraag hebben gesteld. Dat het eerste punt. En blijkbaar is die vraag niet gesteld?

Wilfried Van den Acker: Neen, want we hadden geen aanwijzingen.

Jos D’Haese: Er was geen aanwijzing, oké.

Als het gaat over de andere twee stoffen die u noemde, hebt u er nog de concentraties methylperfluorbutaansulfonamide en perfluorbutaansulfonamidemethylacetaat bij genoemd. Dat gaat over redelijk hoge concentraties in het spectrum waarover we vandaag spreken, namelijk PFOS en PFAS. Het gaat over 226 microgram per liter en 683 microgram per liter. Wanneer die stoffen – ik weet het niet, ik ken ze niet – van dezelfde toxiciteit zijn als PFAS en PFOS, dan spreken we hier over zeer hoge concentraties. Ik begrijp dat jullie nog aan het zoeken zijn, maar kunt u al iets zeggen over de indicaties die er zijn rond de toxiciteit van die stoffen, de risico-evaluatie van die stoffen?

Sigrid Raedschelders: Op dit ogenblik hebben we daar eerlijk gezegd heel weinig informatie over. Dat is de reden waarom we die vraag heel expliciet aan de VMM hebben gesteld.

Jos D’Haese: En ik neem aan dat dat ook een van de zaken is die jullie aan 3M hebben gevraagd – dat moest tegen 1 oktober binnenkomen, maar het is niet binnengekomen?

Sigrid Raedschelders: Dat maakt inderdaad deel uit van de algemene informatie rond de schadelijkheid van alle stoffen die zij produceren, op hun site hebben en emitteren – om de informatie die zij hebben, over te leveren.

Jos D’Haese: En het verbod op lozing ging over de drie stoffen, niet enkel over FBSA maar over de drie stoffen waar ik het daarnet over had?

Sigrid Raedschelders: Ja.

Wilfried Van den Acker: Absoluut.

Jos D’Haese: Oké. Ik had het daarnet al over het verhaal – ik lees het in de pers, ik zit niet in de Milieu-inspectie – dat men bij 3M, tussen het contact dat journalisten met hen hebben gehad over FBSA en de controle die jullie hebben gedaan op 25 augustus, aan de zuiveringsinstallatie zouden hebben gesleuteld om een aantal concentraties naar beneden

te krijgen. U hebt inderdaad een hele goede historiek gegeven, waarvoor dank. Dat verduidelijkt veel. Maar mijn vraag is of dat een indianenverhaal is, of klopt dat? Hebt u effectief die indicatie dat men van de tijd gebruik heeft gemaakt om te zorgen dat de metingen zeer laag zouden zitten? Opnieuw, ik heb het maar in de pers vernomen, ik heb jullie rapporten niet.

Wilfried Van den Acker: Wij hebben daar geen vaststellingen van. We hebben dat niet vastgesteld.

Jos D'Haese: Maar jullie hebben normale concentraties van PFOS, PFOA enzoverder vastgesteld in het lozingswater?

Wilfried Van den Acker: Wij nemen stalen en uit die stalen van het afvalwater blijkt dat er geen overschrijdingen zijn voor de normen.

Jos D'Haese: Dat begrijp ik. De vraag is omgekeerd: waren ze abnormaal laag? Ik heb in de pers gelezen – ik kan het ook alleen maar in de pers lezen – dat er stoffen waarvan men normaal gezien verwacht dat ze aanwezig waren, niet aanwezig waren. Dat doet vermoeden dat men van de tijd gebruik heeft gemaakt om bijvoorbeeld de actiefkoolfilters snel te wisselen om te zorgen dat er niets kon worden vastgesteld. Hebt u er indicaties van dat dat gebeurd is?

Rita Van Ham: Wij hebben die resultaten besproken met VITO, die ook die analyses heeft gemaakt. Wij hebben ook expliciet die vraag gesteld, naar aanleiding van die bewering. De expert bij VITO heeft gezegd dat hij dat nog heeft gezien: als een actiefkoolfilter pas geplaatst is, dan ziet dat spectrum er inderdaad heel zuiver uit. Dat was voor hem ook verwonderlijk. Dat wil dus zeggen dat die koolstoffilter op dat moment heel goed werkte.

We hebben ook gevraagd of 3M daarin gemanipuleerd kan hebben, bijvoorbeeld door verdunning. Hij heeft ons bevestigd dat dat een verdunning zou betekenen van vijftig keer, of zo. Dus dan zouden ze 500 kubiek per uur moeten lozen. Technisch gezien was dat dus niet mogelijk. We hebben dat niet kunnen vaststellen. Naar aanleiding daarvan hebben we ook de debietsgegevens opgevraagd van de dagen ervoor, en die lagen in dezelfde lijn van diegene die wij hebben kunnen vaststellen tijdens onze inspectie.

Jos D'Haese: Ik ben heel blij dat jullie dat onderzocht hebben. Dus op het vlak van verdunning is er niets gebeurd, maar het zou wel kunnen dat de actiefkoolfilter toevallig op het juiste moment vervangen is geweest?

Rita Van Ham: Maar dat is natuurlijk ook de zuivering.

Jos D'Haese: Ik weet het, en die moet om de zoveel tijd vervangen worden, ik geloof om het half jaar bij 3M, maar ik kan mij vergissen. Maar die hebben ze dan toevallig of niet toevallig net op dat moment vervangen?

Jullie kunnen daar het antwoord niet op geven, begrijp mij niet verkeerd. Jullie kunnen niet zeggen of dat toevallig was of niet, dat zullen we aan 3M vragen. Maar hij was wel heel vers, dat hebben we wel kunnen vaststellen uit de gegevens van VITO, dat begrijp ik uit uw toelichting?

Rita Van Ham: De expert zegt dat hij bij andere analyses dat beeld ook nog gezien heeft bij een nieuwe actiefkoolfilter.

Jos D'Haese: Oké, dat is heel duidelijk. Dat is een vraag die wij meenemen, zoals dat heet, naar een volgende hoorzitting hier.

Er werd gezegd dat er nog drie nieuwe stoffen zijn vastgesteld, ook bij de metingen die jullie hebben gedaan. Kunt u zeggen welke stoffen dat zijn, en of er al een inschatting is van het risico en de concentraties?

Wilfried Van den Acker: Ik zal die voorlezen.

Jos D'Haese: Bedankt. Het is moeilijk om het uit het hoofd te doen, dat begrijp ik.

Wilfried Van den Acker: Het gaat over perfluornonaanzuur, afgekort PFNA, perfluordecaanzuur of PFDA, en dan 2,3,3,3-tetrafluor-2-heptafluorpropoxyl-propaanzuur, of afgekort HFPO-DA.

Jos D'Haese: Ik heb de afkortingen genoteerd. Het zijn ook PFAS. Van alle experten die hier zijn gepasseerd voor het reces en die hun expertise hebben gegeven over de gezondheidseffecten van PFAS, is er gezegd dat de gezondheidsimpact van de verschillende PFAS meestal hetzelfde is. Het verschil zit in de lengte van de keten: of die dan meer bioaccumulatief of meer mobiel is. Hebben we hier al een indicatie, of zit dat mee in het pakket waarover jullie aan de VMM meer informatie hebben gevraagd?

Wilfried Van den Acker: Dat zit mee in dat pakket. De kans is groot dat we de volgende keer misschien weer iets anders vinden. De handhaving zal er wel op gericht zijn om die situatie, om dat cirkeltje waarin we zitten rond te draaien, stop te zetten.

Rita Van Ham: We hadden in het kader van die veiligheidsmaatregel aan 3M opgelegd om alle stoffen in het ontwerp-WAC dat online beschikbaar is, te analyseren. En daaruit komen die drie stoffen. Die staan in de ontwerp-WAC. Dat is dus de link. Van die hele lijst zijn dat er drie.

Jos D'Haese: Oké, dank u wel. Ik weet niet of u die gegevens hebt, maar had u ook die concentraties, of is er enkel die vaststelling gebeurd, kwalitatief? Want ik weet dat we ook niet overal over heel goede meetmethodes beschikken.

Wilfried Van den Acker: Wij hebben concentraties, maar die heb ik nu niet bij.

Rita Van Ham: Daarom leg ik de link met het ontwerp-WAC, want in het huidige ontwerp-WAC zijn er twaalf PFAS, in het ontwerp-WAC is die lijst uitgebreid met PFAS die allemaal kwantitatief te bepalen zijn.

Jos D'Haese: Het is dus kwantitatief, oké.

Over de emissies in de lucht zijn er al veel vragen geweest. Er werd hier gezegd dat we daar nu pas informatie over hebben opgevraagd omdat je dat pas kunt doen als je vaststellingen hebt. Maar ik vind dat opnieuw een beetje vreemd. We zitten hier in een onderzoekscommissie over PFOS-vervuiling die kilometers rond dat bedrijf zit. Dat is sinds 2017 blijkbare redelijk breed geweten, niet bij het brede publiek, maar wel binnen administraties. Het is natuurlijk niet via het grondwater dat dat op Noordkasteel terecht komt. Dat trekt de Schelde niet door, dat gebeurt uiteraard via de lucht. En dus heb ik de volgende vraag. Die vaststellingen zijn 4 jaar geleden gebeurd. Is dat dan informatie die niet tot bij jullie is geraakt, of is dat informatie die niet verwerkt is geraakt om dan tot bij de emissies uit te komen?

Sigrid Raedschelders: Ik denk dat het in eerste instantie een vraag is naar monitoring. En in die zin is het dus aan de VMM om op dat vlak het nodige onderzoek te doen als blijkt dat er indicaties zijn van verontreiniging richting lucht, van beïnvloeding van de luchtkwaliteit. Zij moeten daar het nodige onderzoek doen, beginnende met het uitwerken van de nodige meetmethodes om de emissies naar de lucht te kunnen meten. Pas op het moment dat die zaken er zijn, kunnen wij vanuit Handhaving inderdaad gaan controleren en meten. De volgende stap is dan uiteraard dat er ook normen worden bepaald, zodat we een toetsingskader hebben om op te kunnen handhaven.

Jos D'Haese: Dat proces begrijp ik. Jullie handhaven natuurlijk wat er in de vergunning staat. Dat gaat over lozingen. Voor lozingen in de lucht zijn er geen normen. Maar dat wil toch ook zeggen dat, als er geloosd wordt naar de lucht, er een probleem is en dat jullie

moeten handhaven? Of vergis ik mij? En die indicatie is er volgens mij wanneer je vaststelt dat de vervuiling tot kilometers rond het bedrijf ligt? Of vergis ik mij? Waar ga ik daar door de bocht?

Sigrid Raedschelders: Wij kunnen maar handhaven op het moment dat eerst duidelijk is hoe we moeten meten. Want zonder vaststellingen kun je niet handhaven.

Jos D'Haese: Jullie kunnen vandaag nog niet meten, maar jullie hebben nu wel meer informatie opgevraagd. Waarom is dat 4 jaar geleden niet gebeurd? Het bedrijf heeft zelf normaal gezien heel wat informatie over wat er uit de schoorstenen verdwijnt, zelfs zonder dat er effectief metingen aan de schouw gebeuren. Op basis van massabalansen kun je normaal gezien wel wat zeggen. Dat is volgens mij – maar opnieuw, u mag mij verbeteren – informatie die 4 jaar geleden al had kunnen worden opgevraagd, op basis van de informatie dat die vervuiling zo ver reikt. Wat is de reden dat die nu pas wordt opgevraagd en toen niet?

Wilfried Van den Acker: Wij hebben daar toen geen aanleiding toe gehad om dat te onderzoeken. We hadden ook van de VMM geen indicaties gekregen dat er een probleem is.

Jos D'Haese: Maar de gegevens dat de vervuiling zo ver verspreid is rond het bedrijf, de fameuze kaart met alle gele en groene bolletjes, zijn die tot bij jullie gekomen of zijn die niet tot bij jullie gekomen in 2017?

Wilfried Van den Acker: Neen.

Jos D'Haese: Oké.

Over de boete hebben we het gehad. Er is een analogie gemaakt met een huiseigenaar. Ik had een analogie met de sigarettenpeuk: 200 euro voor een sigarettenpeuk, 7200 euro als je als multinational de Schelde vervuult. Het kan dan wel zijn dat dat in lijn is met alle andere kaders, maar dan lijkt er mij een probleem met alle andere kaders. En dan lijkt het mij een probleem van laksheid in het algemeen bij de manier waarop er wordt omgegaan met de vervuiling van ons leefmilieu. Ik kan niet anders vaststellen dan dat. Want er wordt gezegd dat de boetes hun effect niet missen, en ik wil dat allemaal graag geloven, maar 3M is daarna blijkbaar wel illegaal heel wat stoffen blijven lozen. Dus dat heeft dan toch niet zo geweldig veel indruk gemaakt op dat bedrijf, denk ik.

Er is gezegd dat er 168 bedrijven extra worden gecontroleerd op PFAS de komende maanden. Dat is op zich natuurlijk een goede zaak. Mijn vraag is wat de directe aanleiding daarvoor is. Op basis waarvan is de beslissing genomen om nu extra controles te doen rond PFAS?

Sigrid Raedschelders: De directe aanleiding is de vaststelling geweest bij 3M dat er naast PFOS en een aantal gekende PFAS'en effectief andere PFT's werden aangetroffen, en dat het dus niet ondenkbaar is dat bij andere bedrijven die PFOS lozen, er ook andere PFT's kunnen worden vastgesteld. En het feit dat ondertussen het WAC, het nieuwe ontwerp-WAC ook toestaat om meer van die PFT's te gaan bemonsteren of minstens te kunnen meten, was voor ons voldoende aanleiding om ook die bedrijven effectief extra te gaan controleren.

Jos D'Haese: Dat is dus echt heel recent, na het nieuws van augustus, over de lozing van FBSA en andere stoffen? Oké.

Sigrid Raedschelders: Dat belet niet dat de bedrijven die we nu extra gaan bemonsteren, voordien uiteraard ook al in onze reguliere controleprogramma's zaten.

Jos D'Haese: Uiteraard. Dat is duidelijk.

Rond de filters keken we daarnet een beetje vreemd op, toen u vertelde over de cementindustrie. Dat ging niet over de cementindustrie, maar wel over het feit dat wij er tot nu toe van uitgingen dat die naar Indaver gingen. Dat is wat iedereen ons tot nu toe heeft verteld. 3M wist het niet, maar goed, die wisten niks. Maar voor de rest heeft zowat iedere betrokkene ons gezegd dat die filters naar Indaver gingen. Jullie zijn de eerste die zeggen dat die naar de cementindustrie gaan, wat op zich interessant is.

Wilfried Van den Acker: Neen, het afval van 3M gaat naar Indaver. Maar de actiefkoolfilters gaan naar DESOTEC.

Jos D'Haese: Dat werd op zijn minst door heel veel mensen verondersteld; ik ging daar tot nu toe van uit. Maar het maakt niet uit, ik ben blij dat daar duidelijkheid over is.

Wie controleert de emissies koelwater en afvalstoffen bij de cementindustrie op PFAS?

Wilfried Van den Acker: Dat is in Wallonië, dus dat zijn onze collega's.

Jos D'Haese: Goed, dan gaan we nog een extra sessie moeten inlassen. Dat zullen we dan samen bekijken.

Rond de resultaten van de VMM had ik de vraag gesteld of die doorgegeven werden of niet. Die werden systematisch doorgegeven, op één meting ooit na. Maar dan heb ik mijn volgende vraag. Ze werden doorgegeven; zaten daar dan effectief overschrijdingen bij, bij de metingen die de VMM doorgaf of niet? Controleren zij ook lozingen? Ik probeer even goed te begrijpen wat de verschillende instanties juist doen.

Rita Van Ham: De VMM geeft ons monitoringsdata door, die zij getoetst hebben aan de normen. Dat is een lijst van bedrijven. Wanneer er een vaststelling was bij 3M voor hun monitoringsgegevens, dan stond 3M op die lijst.

Jos D'Haese: En hebben zij overschrijdingen van de lozingsnorm vastgesteld, die aan jullie zijn doorgegeven?

Rita Van Ham: Als ik terugkijk in de geschiedenis, dan denk ik twee van de drie keer. Als ik die naast de data leg die de VMM recent nog eens in een tabel heeft gezet, dan is een van die metingen niet doorgegeven. Die andere twee wel.

Jos D'Haese: Dat gaat over het doorgeven. Maar die die zijn doorgegeven, lagen die te hoog of niet?

Rita Van Ham: Maar ze geven enkel de overschrijdingen door.

Jos D'Haese: Als ze te hoog zijn? Oké. Want dat is wel interessant, omdat er tot nu toe is gezegd dat er maar één overtreding is geweest, die van 2019. En die is dan ook geverbaliseerd geweest.

Rita Van Ham: Dat is wat ik net zei. De VMM rapporteert in het kader van zijn monitoringstaak.

Wilfried Van den Acker: De VMM heeft geen toezichtsoverdracht.

Jos D'Haese: Neen, dat begrijp ik. Jullie hebben een toezichtsfunctie. Maar zij geven het aan jullie door. Wat gebeurt daarmee?

Wilfried Van den Acker: De gegevens die de VMM aan ons geeft, kunnen wij niet gebruiken om een pv op te maken. Wij moeten zelf stalen nemen, en die moeten conform zijn en bepaalde kwaliteitsvereisten hebben. Als er dan een overtreding is, op basis van onze eigen stalen, zullen wij daar wel een pv voor opmaken. Maar in de stalen die wij genomen hebben, zaten geen overschrijdingen.

Maar de VMM geeft die wel door. Wij hebben ook regelmatig overleg, ook bilateraal, over probleembedrijven die de VMM vaststelt. Als er bepaalde problemen zijn vastgesteld bij de VMM, pakken wij die bedrijven ook mee in ons staalnameprogramma. Dus in die zin passen wij ons omgevingsinspectieplan eigenlijk ook aan in functie van de input die de VMM aan ons geeft.

Jos D'Haese: Dat begrijp ik. Maar het is toch raar. Oké, het is de VMM die de overschrijdingen vaststelt. Jullie moeten dan opnieuw gaan meten, en jullie vinden het niet. En dan is er geen gevolg? De VMM stelt dan nog eens een overschrijding vast, en jullie moeten opnieuw gaan. Ik weet dat het decretaal en juridisch niet bruikbaar is, maar is er een reden om te vermoeden dat de gegevens van de VMM niet zouden kloppen? Dat er geen effectieve overschrijdingen zijn geweest?

Wilfried Van den Acker: Ik heb in mijn uiteenzetting over 3M gezegd dat er door het bedrijf zelf overschrijdingen zijn gemeld. Dus wij wisten dat er wel af en toe eens een overschrijding was. En we hebben dan wel een onderzoek gedaan bij 3M om te kijken wat de reden kan zijn dat er toch nog aanwijzingen zijn dat er af en toe een overschrijding is. En toen heeft 3M wel aanpassingen gedaan aan hun waterzuivering.

Om te verifiëren of die aanpassingen wel degelijk een effect sorteren, nemen wij zelf ook opnieuw eigen stalen – want het zijn onze eigen stalen die we moeten beoordelen – om dat te evalueren. En daaruit bleek dus dat er geen overschrijdingen waren. Wij gingen er dus van uit dat het opgelost was.

Jos D'Haese: Dat begrijp ik. Maar dat geeft natuurlijk net een ander beeld dan dat zij één keer 7200 euro boete moeten betalen voor één overtreding vanwege regenwater versus dat er eigenlijk een historiek is van verschillende types metingen die heel vaak opnieuw overschrijdingen aantonen. En daar werd dan wel op gereageerd, maar er is wel een lange historiek van overschrijdingen. Dat is natuurlijk wel een verschillend beeld, maar dat is voor mij wel duidelijker.

Ik heb over FBSA nog één vraag. Maar ze heeft niet met FBSA zelf te maken. Jullie hebben advies gevraagd aan mevrouw Schoeters. Die noemt FBSA risicovol, want het kan zich omzetten tot PFBS. En van PFBS weten we dat het schadelijk is. Die stof staat op de lijst van de EU met stoffen die ernstige risico's impliceren voor het milieu en de volksgezondheid. Het opvallende is dat 3M – als ik mij niet vergis – voor PFBS wél een vergunning heeft, en wel een vergunning voor 3700 microgram per liter. Dat is ongeveer 2 ton per jaar dat zij mogen lozen. In welke concentraties werd die FBSA teruggevonden in dat lozingswater?

Wilfried Van den Acker: Dan moeten we de cijfers opzoeken. We hebben die cijfers niet bij.

Jos D'Haese: Ik vraag het omdat, als het in dezelfde grootteorde is als de andere stoffen die u daarnet hebt genoemd, die cijfers eigenlijk veel lager liggen dan de concentraties PFBS die al geloosd worden. En dan is de vraag: moeten we ons daar geen grotere zorgen over maken, over dat er in zulke grote hoeveelheden PFBS mag worden geloosd, vergeleken met een stof die ertoe kan worden omgezet?

Sigrid Raedschelders: Dat is dan zoals het nu blijkbaar in de vergunning is opgenomen. Als er redenen zijn om aan te nemen dat dat bijgesteld moet worden, dan moet die vraag aan de vergunningverlener worden voorgelegd.

Jos D'Haese: Dat begrijp ik.

Over de situatie van voor 2017 moet ik zeggen dat ik dat een nogal een vreemde situatie vind. Jullie hebben allemaal de reportage gezien, en ik vind het vreemd dat er niemand is meegekomen die iets kan vertellen over de toestand op dat moment. Ik begrijp dat er een onderzoek bezig is, en dat u in het kader daarvan niet wilt spreken. Voorzitter, we zouden

aan onze magistraat de vraag moeten voorleggen wat het evenwicht is tussen deze onderzoekscommissie en een forensische audit. Want op zich denk ik dat een onderzoekscommissie redelijk hoog staat in de rechtsorde.

Maar ik vind het wel opvallend dat er hier allemaal mensen zitten die pas in 2017 gestart zijn, of die daarvoor ter zake geen verantwoordelijkheid hadden. Er zitten hier nog een paar mensen achter mij, ik weet niet of er daarbij mensen zijn die wel aan de slag waren? Of zijn dat ook allemaal mensen die gestart zijn in 2017? Want vorige keer zijn we ook nog met die mensen in gesprek gegaan, misschien kunnen we hun vragen stellen over hoe de situatie toen was.

Sigrid Raedschelders: Ik kan op dat punt eigenlijk enkel aangeven dat de toenmalige leidinggevendenden intussen met pensioen zijn.

Jos D'Haese: Maar het gaat natuurlijk niet alleen om leidinggevendenden. Het gaat over de mensen die er toen gewerkt hebben, en die kunnen getuigen over hoe de situatie op dat moment was. Want laat ons heel eerlijk zijn: niemand heeft hier namen genoemd maar het beeld wordt wel stilaan duidelijk. Er wordt hier gezegd: "Ik heb informatie, maar ik kan er niet over spreken". We zullen daar niet verder op ingaan, maar we weten over wat voor soort informatie dat gaat. De mails die we binnenkrijgen zeggen: "De laatste jaren gaat het beter". Dat wil natuurlijk zeggen dat de situatie daarvoor erg was. En de reportage was er ook niet naast.

Voorzitter, ik wil daar wel verder op doorgaan, maar ik stel voor dat we, zoals collega Schiltz heeft gezegd, de mensen in pensioen desnoods apart terugroepen, want ik wil daar wel de bodem van zien. En ik vind dat we daar op dit moment niet geraken.

De voorzitter: Ik ga daar kort op in. Collega D'Haese, ik denk dat u een punt hebt. Ik denk dat we inderdaad ook zorgvuldig moeten omgaan met die forensische audit die momenteel lopende is. Ik stel voor dat we dat straks in de regeling der werkzaamheden bekijken, en dat we ook met Audit Vlaanderen contact opnemen en eens kijken bij de diensten, zodat we zien dat we ook die forensische audit niet in gevaar brengen. Ik vind het een correcte houding zoals u het nu stelt. Ik denk dat we dat inderdaad beter even parkeren, en daar op een later tijdstip op terugkomen.

Jos D'Haese: Akkoord. Wij mogen de forensische audit niet in gevaar brengen, maar de resultaten van de forensische audit zijn uiteraard ook van zeer groot belang voor onze onderzoekscommissie. Dus het is in beide richtingen.

De voorzitter: Absoluut.

Jos D'Haese: Ik heb nog een algemene vraag. Als we dit helemaal gezien hebben, begrijp ik dat jullie eigenlijk heel afhankelijk zijn van bedrijven voor informatie, om diezelfde bedrijven te controleren. Bij 3M hebben we de situatie dat jullie eigenlijk niet weten welke stoffen jullie moeten gaan zoeken in het lozingswater, tot 3M het kan zeggen. Of jullie moeten bijzonder breed gaan meten, wat niet bij elk bedrijf mogelijk zou zijn. Dit is een heel algemene vraag: als we zo afhankelijk zijn van bedrijven voor informatie, hoe lossen we dat dan op? Dat zijn natuurlijk niet allemaal de Gargamels van deze wereld, dat wil ik niet zeggen. Maar er zitten er blijkbaar wel een aantal tussen die toch dicht in de buurt komen daarvan. Hoe lossen we dat dan op? Wat zijn jullie voorstellen om daarin vooruit te gaan? Want hoe geraken we uit deze cirkelredenering, waarbij we voor informatie afhankelijk zijn van die bedrijven, om diezelfde bedrijven te controleren over die informatie? Hoe raken we daaruit, hebben jullie daar voorstellen voor?

Sigrid Raedschelders: Ik denk dat dat voor een deel beter ondervangen zou kunnen worden als we in de regelgeving explicieter de verplichting opnemen voor exploitanten om, op het moment dat zij een vergunningsaanvraag indienen, effectief alle mogelijke stoffen waarvan zij weet hebben – in hun productieproces, bij hun emissies – te bezorgen aan de vergunningverlener. Zo kan die met volle kennis van zaken oordelen over de vergunning,

en kan die vooral over alle mogelijke deelaspecten die gekend zijn, oordelen. Bij het niet-naleven van die verplichting kunnen er dan effectief sancties worden opgelegd.

Jos D’Haese: En dat er dus veel zwaardere sancties mogelijk zijn in het geval van het niet volledig nakomen van een brede informatieplicht? Dan ben je natuurlijk nog altijd afhankelijk van de informatie die gegeven wordt, want het zal natuurlijk nooit mogelijk zijn om iedere stof bij elk bedrijf te controleren. Dat begrijp ik.

Ik heb nog een laatste vraag over dit luikje, en dan heb ik niet zoveel vragen meer over. De informatie die 3M tegen 1 oktober moest opleveren werd niet opgeleverd vanwege de excuses die we kennen. Jullie hebben een aanmaning gegeven. Welke termijnen staan er op de aanmaning en welke sancties zijn er wanneer die niet wordt nagekomen? Wat zijn dan de gevolgen voor 3M?

Wilfried Van den Acker: In principe is het niet naleven van een aanmaning geen misdrijf. Het niet naleven van een bestuurlijke maatregel is wel een misdrijf. Dus het feit dat 3M op dit moment de informatie niet gegeven heeft – dat moest eigenlijk tegen 8 oktober – is geen misdrijf. Dat wil niet zeggen dat we daar niet verder mee zullen gaan. Ik heb u verteld dat we de situatie² gisteren hebben geëvalueerd, samen met de mensen van de VMM, en trouwens ook met de OVAM, en de collega van het agentschap Zorg en Gezondheid.

We hebben een traject in gedachten, maar daar wil ik op dit moment nog niet over uitweiden, omdat we dat nog verder moeten bekijken.

Jos D’Haese: En omdat de advocaten van 3M meeluisteren?

Wilfried Van den Acker: Voilà. Ja.

Jos D’Haese: Dat begrijp ik.

Wilfried Van den Acker: Maar we gaan daar verder mee, want ik wil uit die cirkel.

Jos D’Haese: Dat begrijp ik, wij ook.

Oké, dan heb ik nog kort een aantal vragen over de besparingen in het algemeen kader. Opnieuw, ik vind het beeld dat hieruit blijkt toch wel frappant. Het aantal controles daalt. We kunnen de kwaliteit wel houden, maar de kwantiteit neemt af. Er is een heel groot aantal inrichtingen – 2500 – die eigenlijk nog nooit gecontroleerd zijn en die eigenlijk gecontroleerd zouden moeten worden. Daar komen nog een aantal zaken bij. Zo is het budget de enige beperking op meer meten, op meer meetmethodes. Ik vind dat allemaal wel heel frappant, en ik vroeg mij af of u het toch nog even concreter kon maken rond de milieu-inspecteurs. Want er is gezegd dat daar niet op zal worden bespaard. U zegt dat dat een kwestie van de pensioneringen is. Twee jaar geleden was er het regeerakkoord. Ik neem aan dat er dan een boodschap bij jullie aankomt over wat de plannen zijn voor het departement en de verschillende afdelingen. Wat was het plan voor de afdeling Handhaving? Werd daar ook een lineaire 6 procent doorgevoerd? Werd daar ook de lineaire koppenbesparing doorgevoerd, of werd dat op een andere manier gepland?

Peter Cabus: Ik kan daar in het algemeen op antwoorden. Er was een generiek cijfer voor de hele Vlaamse overheid, ten minste diegenen die onder de besparingsdoelstellingen vallen. En voor het departement geldt dat voor het geheel. Dat betekent vervolgens dat je als management aan de slag moet met die 6 procent. En dan moet je bekijken hoe je de mensen die uitvloeien, vervangt, en verspreidt over de verschillende processen die je hebt. En daar is proportionaliteit een belangrijk punt, maar ook prioriteit. En we kiezen zeker ook voor het minder sterk afbouwen, want dat is nu eenmaal het gegeven. Het gaat nooit over versterken, het gaat altijd over het afbouwen van die processen die onder tijdsdruk staan, die aan een tijd gebonden zijn, en die ook onze eigen eindverantwoordelijkheid zijn.

² hun reactie (i.p.v. de situatie).

Dat heeft dan vooral ook betrekking op de uitvoerende afdeling – zowel de GOP-afdeling als de afdeling Handhaving. Daar wordt getracht om zeker niet meer te doen dan een proportionele afname. Maar dat is gewoon een realiteit: dat je niet anders kunt dan je cijfers halen. Ik weet ook niet wat de sanctie zou zijn als je 'foert' zegt.

Jos D'Haese: Meer dan 7200 euro, kan ik mij inbeelden.

Peter Cabus: Alleszins voeren wij loyaal die zaken uit, maar we proberen natuurlijk zo veel als mogelijk de dingen in stand te houden. Het rare is dat je in die termen moet spreken. Het gaat nooit over versterken, het gaat altijd over het afvloeien van twee of drie personen. Waar gaan we dan ergens iemand vervangen, ook rekening houdende met het feit dat je op het einde van de rit op min 32 moet staan? En dat is eerlijk gezegd vanuit een personeelsperspectief altijd een heel moeilijke boodschap, die je iedere keer moet overbrengen. Mensen rekenen erop dat je een vervanging kunt doen, maar dat gaat gewoon niet. Je moet altijd selecteren in de negatieve zin. En dat is dus een spijtige zaak.

Jos D'Haese: Bedankt, dat is heel duidelijk. En als we spreken over de pensioneringen die eraan komen, is er voldoende budget? Want u zei ook dat het moeilijk is om hoger geschoolde mensen aan te nemen vanwege het feit dat de budgettaire besparingen zwaarder doorwegen dan de koppenbesparingen. Is er voldoende budget om die pensionering op te vangen de komende jaren?

Peter Cabus: Zoals wij het hebben uitgerekend, moeten we bovenop onze 32 koppen nog meer besparen, aangezien de budgettaire lijnen strenger zijn dan de koppenlijnen. Dat is gewoon een gegeven. We gaan ook een nieuw personeelsplan maken dat vanaf volgend jaar voor de komende 3 jaar geldt. Dus ook daar zullen we bekijken hoe we de middelen en de personeelseffectieven die we nu hebben en die verder worden afgebouwd, in stand zullen houden waar mogelijk en afbouwen waar het moet.

Jos D'Haese: Dat is heel duidelijk. Dat is op zich ook wel interessant, omdat de minister had gezegd dat we niet op de Milieu-inspectie besparen, wel integendeel. Ik denk dat het de voorzitter was die het citaat gaf. Die 'integendeel' betekent normaal gezien dat er wordt geïnvesteerd, maar ik begrijp dat dat toch niet echt het geval is.

Ik heb nog een laatste vraag over de campagne rond PFAS die gestart is in 2006 na de Duitse affaire, met die 20 microgram, enzoverder. Dat is nu veel helderder. Er zijn daar aanmaningen gebeurd, dat was geen wettelijke norm of zoiets. Dat was eerder technisch, dat begrijp ik. Mijn vraag is wat er gebeurd is in dat proces, omdat we wel zien dat er veel overschrijdingen van die 20 microgram bleven bestaan. En dan is mijn vraag: als er aanmaningen zijn gebeurd, heeft dat dan geholpen, en is dat dan naar beneden gegaan? En zijn het andere bedrijven waar we die hoge waarden bij vaststellen, of is het bij dezelfde bedrijven dat die hoge waarden vastgesteld blijven worden over de verschillende jaren? Ik hoop dat mijn vraag duidelijk is. En ik weet dat het lang geleden is.

Rita Van Ham: Ik ben bij Milieu-inspectie gestart toen de campagnes al bezig waren. Maar het is wel zo dat bedrijven gaandeweg een aantal stoffen vermeden hebben in het productieproces of hebben vervangen door andere. Dat is een eerste stap. En indien dat niet mogelijk is, zijn er een aantal bedrijven overgegaan tot een hervergunningsaanvraag. Nu, voor de textielsector is dat dan in 2010 geregeld via een sectorale voorwaarde. En als je die waarde bekijkt zit die ver boven de 20. Voor de som van PFT's zit dat op 200 microgram, denk ik. Dus je merkt dat toen de vergunningverlenende overheid die waarden wel ongeveer aannam in vergunningverlening. Dus ik denk dat je per specifiek geval zult moeten bekijken wat er op dat moment geldig was qua norm. Wat is er toen vergund geweest? Je moet dat dus eigenlijk per bedrijf bekijken; je mag die cijfers nooit op één waarde richten en daar allemaal mee vergelijken.

Jos D'Haese: Dat begrijp ik, daarom dat ik de vraag ook stelde.

Bedankt voor al jullie antwoorden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Ik zit hier met een dubbel gevoel. Als ik aan handhaving denk, dan is dat voor mij een combinatie van de politieagent, die nagaat of de regels gerespecteerd worden, en de kanarie in de koolmijn, die aan iedereen laat weten of er iets mis is. Als ik naar het hele traject kijk van PFAS in Vlaanderen, vooreerst 3M: de eerste signalen over PFOS kwamen van Lantis, dat aangaf allerlei dingen te vinden die niet oké zijn en daarvoor naar professor Tytgat stapte. Ik heb dat niet op jullie radar zien verschijnen. Twee, ook uitgebreider in Vlaanderen, met de Molenbeek in Ronse, maar ook de omgeving van de brandweerkazerne in Sint-Niklaas en de site in Mechelen, waar ook een serieuze PFOS-vervuiling zit: dat is allemaal niet op de radar gekomen. En daar zit ik echt met een probleem. Ik denk bij handhaving aan de instantie die de twee combineert: kijken of er iets gebeurt, of er ergens iets overschreden wordt, en langs de andere kant het signaal geven dat er ergens iets mis is. We hebben de OVAM hier al gehad, er is de VMM, er is Lantis – Lantis laat ik even buiten beschouwing, want dat is een projectontwikkelaar, geen overheidsinstelling – maar wiens taak is het volgens jullie om dat te signaleren?

Sigrid Raedscelders: Ik denk dat dat in de eerste instantie de taak is van diegenen die instaan voor de monitoring van lucht-, water- en bodemkwaliteit. Dan spreken we concreet over de VMM en de OVAM. Maar ook vanuit Handhaving kunnen wij natuurlijk aanvullend een stukje de rol van de kanarie in de koolmijn mee opnemen, omdat wij via de metingen op het terrein en via de bedrijfsinspecties ook informatie meekrijgen die aanleiding kan geven om aan de alarmbel te trekken. Dat is volgens mij ook precies wat er gebeurd is in 2006, toen wij weet kregen van een dossier in Duitsland, dat links had met een Vlaams dossier en waarin die problematiek van PFT's zich plots zeer sterk stelde. Toen is vanuit Handhaving of vanuit de inspectiediensten het initiatief genomen om veel breder te gaan controleren in verschillende sectoren in heel Vlaanderen, met de hele handhavings-campagne die we daarstraks meer in detail beschreven hebben. In die zin denk ik dat er op dat vlak effectief een rol is weggelegd voor ons en dat we die in de mate van het mogelijke ook opnemen.

Koen Daniëls: Oké, maar tussen 2006 en 2020 zit 14 jaar. Ik heb niet bijgehouden waar ik deze informatie precies gevonden heb, maar ergens in 2008 is geschreven: "Deze aanmaningen werden in de loop van 2007-2008 door 3M opgevolgd. Op 28 februari 2008 verkreeg het bedrijf een lozingsnorm voor PFOS en PFOA. Om deze norm te behalen werd door 3M een nazuivering met actieve kool toegepast." En dan stellen we vast dat dat water toch niet zo zuiver is als we dachten. In 2020 heeft 3M dan een actiefkoolfilter geplaatst voor het verontreinigd regenwater om de lozingsnorm van 30 microgram PFOS per liter te kunnen halen. Maar als ik de tijdlijn die u schetst, naga, kan ik me niet van de indruk ontdoen dat telkens opnieuw het woord 'aanmaning' verschijnt. Er was een aanmaning in 2007: lozing vermijden, sanering, BBT toepassen, lozing reduceren. 2008 en 2010: vergunningsvoorwaarden. In 2006 en 2020 komt het woord 'aanmaning' ook een aantal keer voor. Ik heb zo een beetje het gevoel dat we van aanmaning naar aanmaning gaan. Wanneer is voor de eerste keer echt een pv opgemaakt ten aanzien van 3M. Is de eerste keer in 2021? Of was het in 2019? Wanneer is er voor de eerste keer echt een pv opgemaakt?

Wilfried Van den Acker: De eerste keer was in 2019.

Koen Daniëls: 19 december 2019?

Wilfried Van den Acker: Ja, toen werd vastgesteld dat er ongezuiverd verontreinigd regenwater werd geloosd in de Schelde.

Koen Daniëls: In 2019, daar is dus 13 jaar over gegaan. Ik zal mijn vraag anders stellen. Mag ik ervan uitgaan, als burger en volksvertegenwoordiger, dat alles wat daar in die 13 jaar naar buiten is gegaan van lozingswater, oké was?

Wilfried Van den Acker: In de periode 2006-2008 waren er niet echt lozingsnormen, dus konden we ook niet toetsen op basis van lozingsnormen. We wisten dat er een probleem was met PFOS, maar een eerste vereiste is dat er normen zijn. Het bedrijf heeft dan normen opgelegd gekregen en daarna hebben wij stelselmatig jaarlijks gecontroleerd op die normen en hebben we ook vastgesteld dat er geen overtredingen waren en werden er ook geen pv's opgemaakt. Aangezien we aanwijzingen hadden dat er af en toe overschrijdingen waren – niet door ons vastgesteld, maar door de VMM, en op basis van gegevens die het bedrijf zelf aan ons heeft doorgegeven – hebben wij wel controles gedaan om na te gaan waar het probleem zat, wat de oorzaak was van die overschrijding. Het bedrijf heeft dan naar aanleiding van onze inspecties verbeteringen aangebracht aan hun waterzuivering om onder de norm te raken die ze toen hadden. Maar zelf hebben we nooit overschrijdingen vastgesteld, behalve toen bleek dat ze ook ongezuiverd regenwater aan het lozen waren. Dat was in 2019.

Koen Daniëls: Samen met de collega's hier heb ik veel vragen gesteld aan 3M. Het meest gehoorde antwoord was toen: "I cannot answer your question." Jullie hebben natuurlijk gecontroleerd op het lozingswater, maar je kunt ook op andere manieren stoffen uitstoten, hetzij via de lucht hetzij via slib, dat voor het lozingswater zit. Hebben jullie ook dat slib en die afvalstromen gecontroleerd?

Wilfried Van den Acker: Wij hebben inderdaad het afval dat geproduceerd wordt door 3M, gecontroleerd, maar in principe is daar eigenlijk geen probleem als dat op een reglementaire manier wordt afgevoerd. Het lozen van afvalwater via een lozingspunt op het bedrijf is een ander verhaal dan het afvoeren van afval op een reglementaire manier, in casu naar Indaver of – als het gaat om vervuild actiefkool – via DESOTEC naar de cementovens. Dat zijn reglementaire manieren om afval kwijt te raken.

Koen Daniëls: U zult ook gezien hebben dat ik hier aan 3M gevraagd heb waar hun afval terecht komt. Men kon mij daar niet op antwoorden, men had daar geen zicht op. Ik heb dan bedrijfseconomisch proberen uit te leggen dat dat ofwel kosten ofwel inkomsten zijn. Men had daar totaal geen idee van, wat ik bijzonder vond. Nu, omdat landbouwers mij zelf vertelden dat zij het slib tegen betaling uitvoerden, heeft de directeur, de heer Vermeulen, hier uiteindelijk dan wel verklaard – hij sprak Nederlands, wat een voordeel was, want dan hoorden de mensen naast hem door de vertaling van het tolken niet direct wat hij zei – dat er slib was uitgereden. Dat is gebeurd op de terreinen naast 3M, wat de hoge waarden daar verklaart. Het kan dus wel zijn dat het lozingswater voldoet aan de normen, maar dat die afvalstof indirect in de Schelde terecht komt door het uitrijden van het slib. U zegt nu net dat afval geen probleem is, als het reglementair wordt afgevoerd. Wie gaat na of het reglementair wordt afgevoerd?

Wilfried Van den Acker: Dat doen wij.

Koen Daniëls: Dat valt onder jullie bevoegdheid. U hebt net gezegd dat jullie tussen 2006 en 2019 niets vreemds hebben vastgesteld aan het lozingswater. Ze hebben wel zelf een aantal keer overschrijdingen gemeld. Toen u dat afval hebt gecontroleerd, was daar dan ook geen probleem mee?

Wilfried Van den Acker: Dat klopt, maar wij hebben geen vaststellingen over het uitrijden of uitspreiden van het slib. Dat verhaal heb ik ook gehoord, maar daar hebben wij geen vaststellingen van.

Ik wil ook het verhaal van de grondhopen eens vertellen. Er liggen grondhopen bij 3M. Wij noemen dat grondhopen, maar we beschouwen dat als afval. Ik wil daarbij vermelden dat wij gisteren een bestuurlijke maatregel hebben afgekondigd – effectief afgekondigd, dus dat is geen loutere intentie – dat 3M alle hopen tegen 1 februari 2022 afgevoerd moet hebben. Vanaf dan zal er een dwangsom worden geheven op alle hopen die er dan nog liggen.

Koen Daniëls: Oké. Dat was gisteren, op 14 oktober.

Wilfried Van den Acker: Aan de afkondiging van een dwangmaatregel gaat wel een traject vooraf: inventarisatie, bepaling of het afval is, staalnames, horen wat 3M zelf zegt – in het kader van goed bestuur moeten we hun verweer ook horen. Dit is het einde van een traject dat al weken of maanden aan het lopen is.

Koen Daniëls: Weken of maanden, in 2021 dus?

Wilfried Van den Acker: Ja, 2021.

Koen Daniëls: Goed, dan ga ik terug naar het verleden. Op school heb ik de wet van Lavoisier geleerd, de wet van behoud van massa, een heel belangrijke wet in de chemie: als je alles optelt, dan gaat er niets verloren. Dat zijn die chemische balansen. Je kunt als chemisch bedrijf geen chemisch proces hebben zonder chemische balans. Dat is vrij logisch, want dat is ook de inventarisatie van de potentiële gevaren. Je moet ook weten welke producten je moet bestellen, wat je allemaal nodig hebt. Er kan niets verloren gaan. We hebben die balansen opgevraagd, we zouden die krijgen, maar men is bij 3M blijkbaar nog altijd op zoek naar een chemicus die weet wat ze daar aan het doen zijn, zo heb ik het gevoel. Hebben jullie die chemische balansen wel?

Wilfried Van den Acker: Neen, we hebben enkel de solventenboekhouding. Tijdens een RIE-controle hebben we die wel opgevraagd. Dat is een wettelijke verplichting: je moet een solventenboekhouding hebben en die hebben we ooit opgevraagd. Dat wel. Maar de massabalansen van alle of bepaalde chemische stoffen of processen hebben we niet.

Koen Daniëls: Waarom stel ik die vraag? Als jullie meten op het punt waar water geloosd wordt en jullie daar een bepaalde hoeveelheid meten en als een bepaalde hoeveelheid gezuiverd wordt door de koolstoffilter of blijft hangen in het slib, dan moet men toch kunnen aantonen hoeveel afval precies waar zit? Hebt u ooit dat soort gegevens gekregen?

Wilfried Van den Acker: Neen.

Koen Daniëls: Als u dat niet krijgt, wat doet Handhaving dan? Want als u dat niet krijgt, dan kunnen ze u wijsmaken wat ze willen natuurlijk.

Wilfried Van den Acker: Dat is het verhaal dat wij volgende week zullen vertellen. Dat is het verhaal van de informatie die wij opgevraagd hebben en niet gekregen hebben. We hebben dat gisteren geëvalueerd en zullen daar verder op handhaven.

Koen Daniëls: Er zijn twee dingen waar ik mij ernstig zorgen over maak. Eén, als ze het ons niet zeggen, dan weten we het niet. Daar komt het eigenlijk op neer. Als we die balans niet hebben, weten we niet hoeveel er buiten gaat. We kunnen wel meten op het emissiepunt, maar dan is er een black box. Mevrouw Teeters heeft hier over de uitstoot via de lucht gezegd: "I cannot answer your question", maar veel mensen zeggen er toch van uit te gaan dat er iets via de lucht is verspreid geraakt, gezien de verspreidingspluim. Lucht, daar gaat de VMM over. We kunnen het niet echt meten en als 3M het niet zegt, dan gaan we nooit kunnen bewijzen dat ze via de lucht hebben uitgestoten.

Wilfried Van den Acker: Ik wil dat toch even aanvullen, in die zin dat wij ondertussen wel aanwijzingen hebben, via de VMM, dat er ook PFAS uitgestoten zijn via de lucht, via stof. Op basis daarvan – dat waren nog preliminaire gegevens – hebben wij die aanmaning gegeven. Daar zal meer informatie over gegeven worden door de VMM, veronderstel ik. Maar dat weten we dus al zeker: er zijn via stof dat via verwaaiing van het terrein is weggeblazen, PFAS verspreid.

Koen Daniëls: Maar jullie hebben dus geen dwingend instrument om een bedrijf te verplichten de massabalans aan jullie te bezorgen?

Wilfried Van den Acker: Dat hebben we wel ...

Koen Daniëls: ... maar ze geven ze u niet.

Wilfried Van den Acker: Voilà. Er is een informatieplicht. Dat is een toezichtrecht dat wij hebben: wij vragen informatie en bedrijven moeten die informatie geven. En als ze dat niet doen, dan is dat een misdrijf.

Koen Daniëls: Oké, dat is een misdrijf, niet zomaar iets. Sinds wanneer vragen jullie massabalansen al op bij 3M?

Wilfried Van den Acker: Zorg en Gezondheid heeft die in juni 2021 al gevraagd. Op 25 augustus, toen we zowel met Handhaving, Zorg en Gezondheid, de OVAM en de VMM een inspectie hebben gehouden ter plaatse, zijn die gegevens ook opgevraagd. Die zijn niet allemaal volledig of niet allemaal gegeven. Daarom hebben we eind september ook geëvalueerd wat we nu hebben en wat we nog ontbreken. Samen met de mensen van de VMM en Zorg en Gezondheid hebben we dan één gezamenlijke aanmaning geschreven om die ontbrekende informatie op te vragen, met als deadline 8 oktober.

Koen Daniëls: Dus, collega's, wat we hier hebben gehoord – "We will fully cooperate with the government" – dat wordt nu toch in een ander licht gesteld.

Maar ik wil toch even verdergaan op jullie rol. Zorg en Gezondheid heeft die balansen opgevraagd in juni 2021. Het verbaast me toch dat jullie die balansen zelf niet vroeger hebben opgevraagd, om te weten wat daar gebeurt.

Wilfried Van den Acker: Daar was geen aanleiding toe.

Koen Daniëls: Oké, maar met wat er in de VS gebeurd is en met wat we bij Chemours in Dordrecht hebben gezien ... ik ben daar niet dagelijks mee bezig, maar ik zou me dan toch afvragen wat daar precies bij 3M gebeurt. Worden massabalansen niet standaard opgevraagd? Neen?

Wilfried Van den Acker: Neen, tenzij er aanleiding is om die op te vragen.

Koen Daniëls: Als leek in de materie lijkt dat me het eerste wat ik zou moeten hebben om te weten waar ik naar moet gaan zoeken. Ik kom bij mijn vraag van daarnet. Ik zou zeggen: test op alles. Je kunt zwembadwater met teststrookjes op vijf stoffen gaan controleren, maar je kunt er honderdduizend stoffen in terugvinden. Dat is zoals met bloedafname. Als je massabalansen hebt, dan weet je waar je naar op zoek moet gaan. Als je weet wat welke weg volgt en je opeens een zwart gat ziet, dan kun je toch gericht gaan zoeken?

Wilfried Van den Acker: Klopt, maar het verhaal begint bij de vergunningverlener. Wij baseren ons bij de handhaving op de normen in die vergunningen.

Koen Daniëls: Oké. Als je dus een vergunning aanvraagt voor een bepaald aantal stoffen, dan komt Handhaving enkel controleren op de stoffen in de vergunning.

Wilfried Van den Acker: Klopt.

Koen Daniëls: Dan heeft een bedrijf er toch alle belang bij om in die vergunningsaanvraag niet alle stoffen te vermelden? Mijn vraag daarbij is heel concreet: als een bedrijf een vergunning aanvraagt, maar daarin niet alles vermeldt, hoe straf is het gevolg dan? Ik maak het heel concreet. Ik doe een vergunningsaanvraag. Ik vermeld daarin voor product X een uitstoot van 1 microgram per liter. Jullie komen langs en meten een uitstoot van 1,1 microgram per liter, dus een overschrijding van de normen. Maar daarnaast stoot ik ook nog een product uit waarover niets in de aanvraag staat, en vele malen meer. Wat is in dat geval de zwaarste overtreding? Die overschrijding van de norm of het feit dat ik een andere stof niet eens heb aangegeven? En twee, gaan jullie ook op zoek naar het andere product?

Wilfried Van den Acker: Er zijn twee mogelijkheden. Ofwel zijn er normen voor dat product en kun je het toetsen ten aanzien van een norm. Als het niet in de vergunning staat, dan is dat een duidelijke overtreding. Het kan ook zijn dat het om een product gaat waar gewoon geen normen voor zijn, en dat is de situatie waarmee we nu zitten.

Sigrid Raedschelders: Ik wil daar even bij aansluiten – en dat sluit ook aan bij het antwoord op de vorige vraag. Je kunt dat ondervangen in de regelgeving door een verplichting in te schrijven voor exploitanten dat zij alle stoffen waarvan zij weet hebben, moeten opnemen in hun vergunningsaanvraag.

Koen Daniëls: Dat is iets wat ik voor mezelf al had opgeschreven.

Die wet van Lavoisier is voor mij de basis. Die massabalansen zijn het vertrekpunt voor alles. Als je de facturen opvraagt van de basisproducten, de grondstoffen, dan zullen ze goed moeten kunnen uitleggen waar alles naartoe is. Ik denk dat dat de basis is. Ofwel zit het in het product, ofwel is het afval, ofwel wordt het uitgestoten. Het is een van de drie. Er is niets anders, tenzij warmte.

Wilfried Van den Acker: Het is wel heel simplistisch voorgesteld.

Koen Daniëls: Het is kort door de bocht, inderdaad.

Wilfried Van den Acker: Zo'n chemisch bedrijf is geen black box. Er gaat van alles binnen, er zijn nevenstromen, er zijn deelstromen die naar andere productielijnen gaan. Het is niet zo simpel als '1+1=2', het is eerder '1+0,0002+hier en daar nog wat'. Het is niet zo eenvoudig om daar een goed beeld van te krijgen. Ik kan ook wel aannemen dat een bedrijf specialisten nodig heeft om dat deftig in kaart te brengen. Dat kan ik aannemen. Maar ik denk dat ze nu wel tijd genoeg gehad hebben om die duidelijkheid te verschaffen.

Koen Daniëls: Dat denk ik ook. En ik vind het raar dat die balansen pas in juni 2021 zijn opgevraagd.

Er was daarnet wat verwarring over, maar hoeveel mensen hebben jullie in dienst onder het statuut 'officier van gerechtelijke politie' (OGP)?

Sigrid Raedschelders: Op dit ogenblik zijn dat enkel de collega's die zorgen voor de stedenbouwkundige inspectie en de erfgoedinspectie.

Koen Daniëls: Dus bij Milieu is er niemand OGP?

Sigrid Raedschelders: Klopt.

Koen Daniëls: Is dat omdat jullie ze niet vinden of omdat het niet voorzien is?

Sigrid Raedschelders: Decretaal is voorzien dat we de mogelijkheid hebben om hun ook het OGP-statuuut te geven, maar zoals daarstraks gezegd, is het een keuze geweest om de milieutoezichthouders niet het OGP-statuuut te geven, maar het AGP-statuuut, zodat zij zelf verhoren kunnen afnemen.

Koen Daniëls: Ik probeer de ratio daarachter te zoeken. Ik vroeg me dat daarnet ook af. Wat is de ratio daarachter?

Wilfried Van den Acker: De reden is dat een OGP niet de toezichtrechten heeft die een toezichthouder wel heeft. U moet weten dat toezichtrechten veel ruimer zijn dan de mogelijkheden die een OGP heeft in het kader van een opsporingsonderzoek. Wij hebben toegangsrechten en informatierechten. Er zijn verschillende rechten die wij niet zouden hebben, als het om een opsporingsonderzoek zou gaan.

Ik geef een voorbeeld. Wij hebben 3M in het kader van ons toezicht aangemaand om die informatie over te maken. Zij hebben een informatieplicht. Stel dat wij een opdracht krijgen

van het parket om die informatie op te vragen in het kader van een opsporingsonderzoek, dan moeten wij daar een opdracht toe krijgen van het parket en kunnen wij dat niet op eigen initiatief. Als we naar 3M zouden moeten gaan in het kader van een opsporingsonderzoek, dan moeten wij met een huiszoekingsbevel komen, terwijl ze ons moeten toelaten als we naar 3M gaan met het petje van toezichthouder op, om het even wanneer, omdat we toezichtrecht hebben. Wij hebben geen toezichtrecht in bewoonde vertrekken, maar voor de rest moeten ze ons overal toelaten. Dat is heel ruim.

Koen Daniëls: Oké, dat is dan duidelijk, want men zou hier kunnen concluderen dat jullie mogelijkheden beperkt zijn, omdat jullie geen OGP's hebben, maar het tegendeel is eigenlijk waar. *(Opmerkingen van Wilfried Van den Acker)*

Dat is een niet onbelangrijk gegeven dat ik hier voor mezelf noteer, collega's.

U zei daarnet dat jullie de risico's inschatten: het risico op explosie en brand, milieurisico's, risico op toxiciteit. Bij sevesobedrijven gaat het meestal over acute risico's. *(Opmerkingen van Wilfried Van den Acker)*

S₂-gas is een acuut toxisch gevaar bijvoorbeeld, maar voor PFOS en PFAS spreken we niet over een acuut gevaar, maar een langetermijngevaar. Hoe zijn die verhoudingen? Telt dat mee als een risico voor milieu of een risico op toxiciteit?

Wilfried Van den Acker: Neen. Het is eigenlijk vrij simpel. Alles wat met chronische effecten te maken heeft, wordt in de milieueffectrapporten (MER's) bekeken. Alles wat met acute risico's te maken heeft, zoals toxische gaswolken bij branden, wordt bekeken in een veiligheidsrapport. Het zijn twee verschillende zaken.

Koen Daniëls: Waarom haal ik dit aan? Ik heb het ook bij de Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten (AGOP) bevraagd en toen werd dat onderscheid ook gemaakt. Als er een brand is bij 3M en er komt PFOS vrij, dan staat dat niet in dat veiligheidsrapport, want PFOS is niet instant toxisch. *(Opmerkingen van Wilfried Van den Acker)*

Als er een wolk PFOS vertrekt, is het niet zo dat we mensen moeten gaan evacueren, omdat het niet zo is dat het fataal is, als je het inademt, wat bij S₂-gas bijvoorbeeld wel het geval is. Maar er is wel een langetermijneffect. Zou het dan niet logisch zijn om bij de risico-inschatting voor milieu en toxiciteit ook de producten die op de lange termijn schadelijk zijn, mee te nemen?

Wilfried Van den Acker: De Sevesorichtlijn spreekt over een brand, ontploffing of emissie van een bepaalde stof, en die stoffen zijn ook genoemd in de richtlijn. Dat gaat om met naam genoemde stoffen of groepen van stoffen. Voor zover ik weet vallen PFT's daar niet onder, omdat er geen acute effecten te verwachten zijn bij die stoffen. In de richtlijn gaat het om ontplofbare stoffen of stoffen die in het milieu een kortetermijneffect kunnen hebben. Die zijn opgenomen, maar de PFT's niet, omdat die geen acute toxische effecten hebben.

Koen Daniëls: Waarom stel ik deze vraag? Die forever chemicals, of ze nu instant toxisch zijn of niet, als ze neerduwarrelen, liggen ze daar. Het is dan misschien niet zo dat je dood neervalt als je dan aan de grond ligt, maar op lange termijn kan het wel een effect hebben op groenten, kippen en eieren. Dan kom ik bij de risico-inschatting: schatten we chemicaliën met langetermijneffecten niet te laag in bij handhaving?

Wilfried Van den Acker: Dat is een beleidskeuze die bij het verlenen van een vergunning moet worden beoordeeld.

Sigrid Raedschelders: Of bij opstellen van de normering. Als er effectief meer en meer inzichten komen rond schadelijkheid van stoffen, dan moet men die informatie systematisch meenemen in de aanpassing van de normen in de regelgeving zelf.

Koen Daniëls: Dan wil ik het hebben over de vermogensvoordeelontneming – een mooi scrabblewoord. Is dat ten aanzien van 3M ook al opgelegd, naast die boete van 7200 euro?

Sigrid Raedschelders: Neen.

Koen Daniëls: En wat is de reden daarvoor?

Sigrid Raedschelders: Omdat er enkel dat pv voor bestuurlijke beboeting uit 2019 is. Daarin was sprake van twee normoverschrijdingen. Dat was niet meteen een aanleiding om een specifieke vermogensvoordeelontneming te gaan berekenen. Het is een ander verhaal als je de hele historiek van PFOS of PFAS in ogenschouw neemt en dan gaat beoordelen wat het bedrijf eventueel heeft uitgespaard door zo lang te blijven lozen, terwijl dat eigenlijk niet kon.

Koen Daniëls: Zijn de verklaringen van 3M dat ze dat slib hebben uitgereden op hun eigen terreinen en niet hebben afgevoerd naar erkende ondernemingen voor verwerking, een reden om iets te ondernemen? Hebben jullie na de verklaringen van 3M daarrond al iets ondernomen?

Wilfried Van den Acker: Dat uitrijden van slib, ik weet niet wat daarmee precies bedoeld wordt.

Koen Daniëls: Daarmee wordt bedoeld dat slib uit de bezinkputten van hun waterzuivering is gehaald en dan via een beerkar is uitgespoten op terreinen.

Wilfried Van den Acker: Ik weet niet of dat zo gebeurd is. Wij hebben dat in elk geval niet vastgesteld.

Koen Daniëls: Nee, maar dat hebben ze hier zelf gezegd.

Wilfried Van den Acker: Oké, maar ik kan alleen maar spreken over die grondhopen die daar liggen, hopen die wij wel degelijk als afval beschouwen en waarvoor wij een pv hebben opgesteld en waarvoor wij nu die bestuurlijke maatregel hebben opgelegd.

Koen Daniëls: Ik ga nog even terug naar die financiële sancties. U zei daarnet dat jullie vaststellen dat er in het strafrecht lagere boetes gelden of dat men met uitstel van betaling werkt. Met andere woorden, de bestuurlijke maatregel of administratieve sanctie die jullie opleggen is hoger dan in het strafrecht. Langs de ene kant hebben we penalisering via de rechtbank. We stellen vast dat dat lange procedures zijn die niet noodzakelijk tot iets leiden, dat parketten daar niet noodzakelijk prioriteit aan geven – dat stellen we vast via de graad van seponering. Dus zijn ze zo vriendelijk om, als jullie hun iets bezorgen, dat terug te sturen naar jullie, weliswaar naar een andere dienst, en te zeggen: "Doen jullie maar." Dan zijn er twee gevolgen. Eén, er is geen strafrechtelijke vervolging, er is niemand die in een beklagdenbankje komt te zitten, neem ik aan. U knikt: door het feit dat het weggaat bij de rechtbank, is er geen strafvordering. Twee, de boete kan hoger zijn.

U zei daarnet dat jullie een percentage van de omzet meenemen, maar dat zit in een vork. Je kunt daar nooit buiten gaan. Zou het dan niet logisch zijn om bij bedrijven die aanhoudend normen niet naleven, met justitie af te spreken om bijvoorbeeld een percentage op de omzet te nemen. Waarom zou dat niet kunnen, als jullie wel die vermogensvoordeelontneming kunnen opleggen? Dat is uiteindelijk toch quasi hetzelfde?

Sigrid Raedschelders: Het is niet helemaal hetzelfde natuurlijk. Bij de vermogensvoordeelontneming kijkt men heel bewust naar welke kosten men heeft uitgespaard door het begaan van het milieumisdrijf. Dat staat los van de omzet die een bedrijf maakt. We hebben gezegd dat we effectief rekening houden met de omzet van het bedrijf. Grote bedrijven met een grote omzet worden dus effectief zwaarder beboet, maar als je eenmaal boetevorken hebt opgesteld, dan ga je daar niet boven. Dat klopt. Ik ben wel van oordeel dat grote overtreders met problematieken die lang aanslepen, dossiers zijn die via

gerechtelijke weg opgepikt zouden moeten worden. Dat is in se ook zo voorzien in de lijst van milieuschendingen die strafrechtelijk worden aangepakt: als er sprake is van zware emissies met grote schade voor milieu of mens, dan gaat het in principe om dossiers die via strafrechtelijke weg worden afgehandeld.

Koen Daniëls: In het kader van 3M hebben jullie nog geen zo'n traject opgestart, als ik het goed begrijp?

Sigrid Raedschelders: Ik dacht dat er al een gerechtelijk onderzoek liep, wat volgens mij aansluit op die idee dat 3M lijkt te werken met zeer ernstige emissies. Dat wordt dan op die manier onderzocht.

Koen Daniëls: Maar dat is niet iets wat jullie hebben opgestart.

Sigrid Raedschelders: Wij kunnen geen gerechtelijke onderzoeken opstarten.

Koen Daniëls: Ik wil het hebben over politieke beïnvloeding en jullie werkzaamheden, maar ik zal mijn vraag anders stellen. Wie bepaalt welk bedrijf door wie wordt bezocht in het kader van handhaving? Wie bepaalt dat?

Sigrid Raedschelders: Heel globaal genomen, wordt in ons jaarplan bepaald welke bedrijven gecontroleerd worden. Dat jaarplan wordt vervolgens uitgevoerd in verschillende werkplekken in de verschillende provincies. Daar geldt de handavingsmanager als leidinggevende om met het team te bekijken hoe die dossiers concreet verdeeld worden. In de praktijk is dat voor een deel georganiseerd met toezichthouders die een bepaalde regio hebben, die dus enkel bedrijven binnen die regio controleren. In andere gevallen, bijvoorbeeld bij inspecteurs met een specifieke specialisatie, zoals seveso-inspecteurs, geldt er een provincieoverschrijdende verdeling. Zo gebeurt dat concreet. Per bedrijf is er één dossierhouder en voor controles neemt men in principe een tweede toezichthouder mee, en dat is niet noodzakelijk altijd dezelfde persoon. Op die manier worden bepaalde garanties ingebouwd en zorgen we ervoor dat de integriteit behouden blijft. Het is dus niet zo dat, omdat iemand al langer controles uitvoert bij eenzelfde bedrijf en de mensen daar kent, er risico's kunnen zijn op grotere soepelheid.

Koen Daniëls: Ik stel die vraag natuurlijk om te weten wie daar wat in kan sturen. Er is het handavingsplan, maar wie trekt daarin de lijnen? Wie bepaalt welke de zaken zijn waarop jullie je gaan focussen?

Sigrid Raedschelders: Dat gebeurt met onze voltallige staf. Dat wil zeggen: de verschillende handavingsmanagers samen met de teamverantwoordelijken – diegenen die de verschillende themawerkgroepen begeleiden – de strategische coördinatoren, die over de verschillende domeinen heen – Milieu, Ruimtelijke ordening, Erfgoed en Beboeting en inspectie – de globale aanpak bewaken. Het gaat in totaal om twaalf personen. Zij maken dat plan mee op, met heel veel inbreng van onze themabeheerders, die per milieuthema vanuit hun werkgroep van specialisten, aanreiken wat er voor hun thema van belang is.

Koen Daniëls: En dat is nu, sinds 2017?

Sigrid Raedschelders: Nee, de milieu-inspectie heeft destijds altijd jaarplannen opgesteld. Sedert 2017 is dat doorgezet, met dien verstande dat het niet alleen meer om een milieu-inspectieplan gaat, maar ook om een bouwinspectieplan, een erfgoed-inspectieplan, het luik beboeting dat we daaraan gekoppeld hebben. Nu stellen we elk jaar dus een volledig geïntegreerd omgevingshandavingsplan op.

Koen Daniëls: Dus ook in het verleden was het niet mogelijk dat één iemand zei: "Dat gaan we niet doen."?

Sigrid Raedschelders: Neen.

Koen Daniëls: Dus als de conclusie was dat iets niet gedaan werd, dan was dat altijd met instemming van meerderen.

Sigrid Raedschelders: Dat is het in elk geval sinds 2017. Hoe het daarvoor was, daar spreek ik me niet over uit, maar ik ga er toch van uit dat dat ook een gebeuren was waarbij meerdere mensen van die afdeling betrokken waren.

Koen Daniëls: Oké.

Ik had hier nog opgeschreven dat de basisfrequentie verlaagd kan worden voor exploitanten met een goed naleefgedrag. Als we de geschiedenis van 3M bekijken, zit dat bedrijf dan in die categorie of is dat een bedrijf dat op de radar staat: 'something's wrong'? Dan spreek ik over de periode vanaf 2006.

Wilfried Van den Acker: We hebben nooit de inspectiefrequentie, noch bij sevesocontroles noch bij de RIE-controles, aangepast in functie van het naleefgedrag. Die RIE-controle vindt een keer om de 2 jaar plaats, die sevesocontrole jaarlijks. Daar hebben we ons aan gehouden.

Koen Daniëls: En is 3M een exploitant met een goed naleefgedrag of zit 3M niet in dat schuifje?

Wilfried Van den Acker: Tot 2021 volgde 3M alle aanmaningen heel goed op en vonden wij dat er goed naleefgedrag was.

Koen Daniëls: Oké.

Ik had nog een vraag over de samenwerking met andere organisaties. Als jullie in 2007 en 2008 aanmaningen stuurden naar 3M, waren de VMM, de OVAM en het agentschap Zorg en Gezondheid daarvan op de hoogte? Kregen die – in mailtermen – een cc?

Wilfried Van den Acker: Wanneer bedoelt u juist?

Koen Daniëls: Ik heb hier in het overzicht aangeduid dat er in 2007 en 2008 aanmaningen waren en dat in 2010 is nagegaan of er een structureel probleem was. Dat zijn toch een aantal momenten waarop er is ingegrepen. Als er een aanmaning vertrekt, worden de OVAM, de VMM of het agentschap Zorg en Gezondheid dan telkens op de hoogte gebracht?

Wilfried Van den Acker: Neen. Als er pv's worden opgesteld, dan wordt de burgemeester op de hoogte gebracht, en aangezien het een sevesobedrijf is, ook de gouverneur en de deputatie. Als er problemen zijn met afval of bodem, wordt de OVAM op de hoogte gebracht.

Koen Daniëls: Ik heb in het begin de vraag gesteld of het niet logisch zou zijn om een register te hebben waar alles in zit. Minister Demir heeft dat ook al aangekondigd, zo'n register waar alles in zit en dat raadpleegbaar is. U zegt dat men het wel kan opvragen. Hebt u de laatste jaren vragen gekregen naar handhaving, aanmaningen, controles die bij 3M hebben plaatsgevonden, of is dat enkel heel recent?

Wilfried Van den Acker: Wij hebben in het kader van de openbaarheid van bestuur, voor zover ik weet, tot dit jaar geen vragen gekregen over het dossier-3M.

Koen Daniëls: In het kader van vergunningen?

Wilfried Van den Acker: Eigenlijk in het kader van alles.

Koen Daniëls: Oké. Dank u wel.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo: De vraag waarmee ik vandaag naar de onderzoekscommissie ben gekomen, is of de milieu-inspectie er de voorbije jaren alles aan heeft gedaan of kunnen doen om de gezondheid van onze bevolking en het milieu te beschermen. In eerste instantie wil ik jullie graag bedanken voor de vele antwoorden.

Ik heb nog enkele vragen, onder meer over de doorlooptijd van het dossier 3M, de operationele focus van de inspectiediensten, het personeel, getuigenissen na de Pano-reportage en een blik op de toekomst.

Er zijn al vragen gesteld over de doorlooptijd van het dossier 3M, ik wil er nog iets dieper op ingaan. Het is natuurlijk een dossier met een zeer lange looptijd. In 2006 heeft de toenmalige afdeling Milieu-inspectie een handhavingsinitiatief rond perfluortensiden in het geloosde water van verschillende sectoren opgestart. Het duurde tot 2016 vooraleer een eerste pv rond PFOS werd opgesteld, en zelfs tot 2019 vooraleer 3M een pv kreeg voor het ongezuiverd lozen van het met PFOS vervuilde regenwater. U hebt net uitgelegd dat 3M in 2008 een lozingsnorm kreeg en sindsdien verschillende meldingen heeft gegeven van overschrijdingen van de norm voor de parameter PFOS. Pas sinds 2011 werden verschillende plaatsbezoeken uitgevoerd en aanpassingen doorgevoerd door 3M. Kunt u nog iets beter uitleggen wat er tussen 2008, het vastleggen van de norm, en de verschillende meldingen en 2011 eigenlijk gebeurd is? Waarom is daar niet korter op de bal gespeeld?

Wilfried Van den Acker: De bedrijven hebben in het kader van de informatieplicht ook de verplichting om voorvallen in of op hun bedrijf te melden aan de toezichthouder. De meeste bedrijven weten ondertussen wel dat die meldingen niet enkel gelden voor een overschrijding van de lozingsnorm. We vragen ook om aan te geven of ze onderzocht hebben hoe dat komt en wat de maatregelen zijn die ze nemen. Dat doen ze onmiddellijk bij de melding of kort nadien. Dat is de praktijk.

Als ze een aannemelijke reden geven, wordt er niet direct een onderzoek uitgevoerd. 3M heeft een biologische waterzuivering. Het is niet eenvoudig om een biologische waterzuivering in een chemisch bedrijf goed onder controle te houden. Zeker voor PFOS moeten er nog een aantal andere bijkomende zuiveringsstappen volgen, met een biologische zuivering alleen komt men er niet. Daarom staan die actiefkoolfilters er. Na een tijd bleek dat er toch een probleem was met die biologische zuivering. Er bleek na een aantal jaren dat er vooral problemen waren in de winter. Dat is logisch, bij koudere temperaturen is de efficiëntie van die biologie wat minder. We gingen kijken en bevonden dat de biologie niet deed wat die moest doen. Er moesten bijkomende maatregelen worden getroffen. Er kwam ook niet elke maand melding van voorvallen, dat was maar 1 of 2 keer per jaar. Dat waren voor ons sporadische meldingen. Vooraleer men daar een tendens in ziet, zitten we enkele jaren verder en willen we dat nakijken.

Stijn De Roo: Dank u voor uw antwoord. Ik begrijp u als u dat zo uitlegt. Aan de andere kant, het is een sevesobedrijf, als daar een zuiveringsinstallatie niet goed lijkt te werken in de winter, zelfs al is dat op basis van één melding, moet er dan geen alarmsignaal afgaan? Het is toch een verstrengde inrichting?

Wilfried Van den Acker: Het gaat over voorvallen, over eenmalige zaken. Zulke zaken mogen natuurlijk niet structureel gebeuren, omwille van redenen waar het bedrijf niet onmiddellijk vat op heeft. Dat kan een kortsluiting zijn of een blikseminslag, zulke zaken, die maken dat een bedrijf begint te emitteren buiten de normen. Daar kunnen ze niets aan doen. Dat moeten we wel weten. Als ze die dingen regelmatig melden, is er wel iets structureels aan de hand. Dan is het niet eenmalig en moeten wij dat controleren. Dan moeten wij zorgen dat er aanpassingen gebeuren en dat het structurele probleem opgelost geraakt.

Stijn De Roo: Dank u voor uw antwoord. Zeker in het kader van de stroomstoring of een blikseminslag, dat begrijp ik. Ik begrijp dat minder bij een biologisch systeem dat een zekere continuïteit moet garanderen. Uiteindelijk staat het systeem opgenomen in een vergunning. Ik zie wel een verschil tussen een stroomstoring en een melding van een biologische waterzuivering. Maken jullie daarin onderscheid in de handhaving?

Wilfried Van den Acker: Absoluut. Als het bedrijf niets kan doen aan de oorzaak, zullen we dat 'naast ons neerleggen'. Dat wordt aanvaard, dat kan altijd gebeuren. Als zoiets als een biologie in de winter als het hard vriest, minder goed werkt, en als dat elk jaar terugkomt, wordt dat een structureel probleem. Dan moet dat worden aangepakt.

Stijn De Roo: Ik begrijp dat er enkele jaren overgaan vooraleer zulke ...

Wilfried Van den Acker: Vooraleer we doorhebben dat het om een structureel probleem gaat, kan dat wel over jaren gaan.

Stijn De Roo: Wordt dat dan teruggekoppeld richting vergunningverlener? Ik kan me dat voorstellen als er een probleem is met een biologische waterzuivering op 3M rond het uitzuiveren van een aantal stoffen door vriestemperaturen of gebrek aan ventilatie.

Wilfried Van den Acker: Dat wordt niet teruggekoppeld.

Stijn De Roo: Dat wordt niet teruggekoppeld.

Wilfried Van den Acker: Er wordt een sanering uitgevoerd en het probleem geraakt opgelost. Dat is het eigenlijk, het is een probleem van uitbating, niet van vergunning. Het bedrijf krijgt een vergunning voor een waterzuiveringsinstallatie. Het kan dat die installatie niet ontworpen is in functie van de realiteit. Dat kan in theorie misschien wel zo zijn, en op basis daarvan wordt de vergunning afgeleverd. In de praktijk kan dan blijken dat er nog wat aanpassingen nodig zijn om aan de realiteit te voldoen. Daar moeten wij op toezien.

Stijn De Roo: Dank u voor uw antwoord. Een paar jaar later, in 2014, stelt de Milieu-inspectie dat de overschrijding enorm was en niet werd gemeld. Bovendien was het labo dat de PFOS analyseerde eigenlijk niet erkend daarvoor.

Wilfried Van den Acker: Dat klopt.

Stijn De Roo: Op basis daarvan zijn aanmaningen verstuurd. Sinds 2008 werd een norm opgelegd, er kwamen verschillende meldingen. In 2011 vonden extra controles plaats. Er werden zaken aangepast, maar ondanks de verscherpte controles vergat men iets aan te geven en koos men niet de juiste partner voor de analyses.

Wilfried Van den Acker: Daarom hebben we de aanmaning gedaan.

Stijn De Roo: En dan kwam er de aanmaning. Worden de bedrijven die zo'n aanmaning krijgen dan extra gecontroleerd?

Wilfried Van den Acker: De aanmaningen worden opgevolgd. Ze krijgen een termijn om zich in regel te stellen. Daarna wordt gecontroleerd of dat opgevolgd is of niet. Is dat opgevolgd, dan is er geen vervolg meer. Is het niet nageleefd of opgelost, dan gaan we verder met ons handhavingstraject.

Stijn De Roo: Opvolgen betekent een juist labo kiezen en de aanmelding doen ...

Wilfried Van den Acker: Het labo heeft toen zijn erkenning gekregen.

Stijn De Roo: Het labo is zelfs niet veranderd, maar heeft zich in regel gesteld? (*Bevestiging*)

Het duurde dan tot 2019 voor 3M een pv kreeg. Maar een drietal jaar daarvoor kreeg een ander bedrijf een pv voor een non-conformiteit met de vergunningsvoorwaarden met betrekking tot PFOS. Het is een bedrijf waarvan ik vermoed dat ze zelf geen PFOS produceren, ik weet dat niet, ik heb geen inzage in de precieze productie. Kan iemand het verschil tussen de twee dossiers toelichten?

Wilfried Van den Acker: Het hangt ervan af welk bedrijf het juist is.

Stijn De Roo: Ik weet zelfs niet of ik dat mag zeggen. Het staat in een van de stukken die we hebben gekregen. Het is een meubelproducent. Mevrouw Van Ham heeft het genoemd, ik heb het u horen zeggen, al was dat zonder micro.

Wilfried Van den Acker: Ik hoor dat het geen bedrijf is uit de provincie Antwerpen. Ik kan daar niet op antwoorden, ik heb daar geen weet van.

Rita Van Ham: Ik weet dat we die analyses in het kader van die vragen samengevat hebben. Maar hoe de overschrijding net in elkaar zit, dat moeten we opzoeken.

Stijn De Roo: Oké. Ik dacht dat het misschien nuttig kon zijn als achtergrond.

Eind 2019 kreeg 3M een pv. Ze kregen tot maart 2020 om zich in regel te stellen of een oplossing te voorzien. Toch duurde het tot eind 2020 vooraleer er geen overschrijding meer werd gemeld. Mogen we dan niet verwachten dat een bedrijf als 3M, met alle technische kennis, met alle mensen die daar werken, op drie maand een sluitende oplossing kan uitwerken?

Wilfried Van den Acker: Het probleem ligt in een onderschatting van de problematiek van de regenwaterriolering. Die riolering ligt er al van bij de bouw van 3M. Men weet zelfs niet precies waar de drains van het grondwater terechtkomen in de regenwaterriolering. Men heeft moeten onderzoeken waar de lekken zaten. Men ging ervan uit dat er lekken waren, maar men wist niet waar. Men heeft een serieus onderzoek moeten doen om te zien hoe dat eruitzag, wat de toestand van de riolering was, en hoe we dat hier kunnen aanpakken. Dat is niet op korte termijn opgelost geraakt. Ik neem aan dat zoiets langer dan 3 maand duurt. Men kan 'end of the pipe' wel actiefkoolfilters plaatsen, en zorgen dat al wat erdoor gaat, gezuiverd is. Dat neemt het echte probleem niet weg. Men kan beter eerst proberen om de oorzaak van de vervuiling zo veel mogelijk weg te nemen, zodat men aan het einde van de pijp geen batterij van tien of twintig actiefkoolfilters moet plaatsen om alles er toch maar uit te krijgen. Het is wel een logisch verhaal.

Stijn De Roo: Dat klopt. Voor mij is het onlogisch dat jullie de deadline op eind maart 2020 vastleggen, een periode van 3 maand, terwijl u nu zegt dat het langer kan duren.

Wilfried Van den Acker: Na die 3 maand bleek dat er nog overschrijdingen waren. Ze gaven daar aannemelijke redenen voor in dit geval.

Stijn De Roo: Intussen zitten we met extra maanden waarin de normen worden overschreden. Het bedrijf was met jullie in contact en op een bepaald moment kregen ze een verbod op lozen. Waarom mag het bedrijf dan verder blijven produceren?

Wilfried Van den Acker: Ze hebben een vergunning, dat is de eerste reden. Als men een vergunning krijgt, mag men produceren. Men moet natuurlijk wel binnen bepaalde normen blijven, maar het feit van een vergunning maakt dat men toestemming heeft om uit te baten.

Stijn De Roo: Binnen bepaalde normen, zegt u, maar die normen zijn toch overschreden? Ze worden keer op keer, gedurende maanden, overschreden.

Wilfried Van den Acker: Als we alle bedrijven zouden moeten stilleggen waar we overschrijdingen vaststellen, dan zou in heel Vlaanderen geen enkel bedrijf nog draaien op dit moment. Je vindt overal wel eens ergens iets. Het stopzetten van een bedrijf is geen proportionele maatregel ten opzichte van de overtreding die men vaststelt, meestal.

Stijn De Roo: Dank u voor uw antwoord. Een tweede blok vragen gaat over de operationele focus van de inspectiediensten. Mevrouw Raedschelders, in uw inleiding hebt u gesteld dat de controles rekening houden met de maatschappelijke context, met de actualiteit. U verwees naar de mestfraude, afvaltrafiek en illegale waterwinning in de haven.

In uw antwoord na de eerste vragenronde gaf u aan dat sinds 2013 de controles op de perfluortensiden zijn opgenomen in de reguliere controles. Dat kwam doordat er voor de meeste bedrijven normen golden. Het was niet meer nodig om daar aparte campagnes voor te voeren. Klopt het dat dit de reden was dat het uit de specifieke campagnes ging en naar de reguliere controles werd overgeheveld?

Sigrid Raedschelders: Rita Van Ham kan dat beter beantwoorden.

Rita Van Ham: In de beginfase waren er geen erkende labo's. We hebben dan de analyses uitbesteed aan het referentielabo. Nadien is er die WAC-procedure gekomen en sindsdien kunnen commerciële labo's een erkenning aanvragen. Zodra er commerciële labo's zijn met een erkenning, wordt die markt bevraagd. Dan hebben we via die labo's gewerkt via campagnes. Daarnaast hebben we nog onze reguliere monsteropnames via een Europese aanbesteding waarin al onze analyses zitten. Als op dat moment blijkt dat ons regulier labo in orde is, kunnen we die analyses ook daar onderbrengen. Dat is een puur praktische aangelegenheid: van een referentielabo, naar meerdere erkende labo's, naar het labo dat voor ons het gros van de staalnames doet dat ook een erkenning heeft.

Stijn De Roo: Dat is vooral om praktische redenen zo. Oké. Dank u voor uw antwoord.

In het MIP 2016-2017 (Milieu- en energietechnologie Innovatie Platform) en het Omgevingshandhavingsplan 2019 staan die perfluortensiden effectief nog opgenomen als 'ze krijgen onze bijzondere aandacht en worden verder opgevolgd via de routinecontroles'. In het Omgevingshandhavingsplan 2020-2021 is die verwijzing weggefallen. Collega Rombouts heeft de vraag ook al gesteld, maar het is me niet helemaal duidelijk.

Met wat we vandaag weten en de huidige tijdlijn, zitten we dan net in de periode van de Europese consensus over een aantal richtwaarden. Net op het moment dat blijkt dat de perfluorverbindingen schadelijker zijn dan eerst gedacht, staat het niet meer in het handhavingsplan. Hoe komt dat? Kunt u dat uitleggen?

Sigrid Raedschelders: U hebt het over het plan 2021 dat wordt opgesteld eind 2020. Op dat moment hadden we de informatie niet die we nu hebben. Dat betekent heel concreet dat in ons plan 2022 uiteraard die aandacht en extra controles voor bedrijven die PFT's lozen, zullen worden opgenomen.

Stijn De Roo: Begrijp ik daar goed uit dat u zegt dat u tot 2020 geen zicht had op de EFSA-normen (Europese Autoriteit voor voedselveiligheid) en de wetenschappelijke consensus op Europees niveau?

Sigrid Raedschelders: Jawel, maar die waren niet van die aard om de reguliere monsternamercampagne zoals we die hadden, anders in te vullen dan het jaar voordien.

Stijn De Roo: Oké. Maar er is dan ook geen specifieke reden om ze dan toch echt uit de vermelding van dat plan te halen? Daar moet ik niets achter zoeken? *(Nee)*

Collega D'Haese vroeg naar het personeel. Het was allemaal duidelijk voor hem, maar voor mij juist niet. Mijnheer Cabus, u hebt een algemeen antwoord gegeven over de 6

procenttoepassing, de besparing van 6 procent in het departement. Het was een algemeen antwoord, ik begrijp dat antwoord. Ik vroeg me specifiek af, dat was de oorspronkelijke vraag van de heer D'Haese, hoe zit het dan binnen Handhaving? Is die 6 procentlijn doorvertaald naar 6 procent in de handhaving? Was het meer of minder? Kunt u daar iets meer over zeggen? Hebt u daar cijfers van?

Peter Cabus: Ik heb gezegd dat het proportioneel was. Dat betekent dat in verhouding tot de grootte van de afdeling de aantallen proportioneel zijn afgenomen – gemiddeld, want dat schommelt altijd een beetje – over het geheel. Ik heb het bekeken, globaal zijn de afdelingen GOP (gebiedsontwikkeling) – waar het vorige keer over ging – en Handhaving – waar het vandaag over gaat – ongeveer vanaf 2017 tot nu stabiel gebleven in procent in de organisatie. Die 6 procent is dus overal toegepast, op alle afdelingen en alle activiteiten.

Stijn De Roo: Ik heb nog een aantal vragen over de getuigenissen in Pano en de werking van de inspectie. Hier in de onderzoekscommissie willen wij gedegen onderzoeks-transparantie krijgen in het dossier, niet op basis van eenzijdige verklaringen en lekken en anonieme getuigenissen in de media.

Mevrouw Raedschelders, u hebt in uw openingsrede iets verteld over de onafhankelijkheid van de afdeling, die is decretaal verankerd. De handhaving is decretaal onafhankelijk. Dat wordt ook in de afdelingswaarden genoemd, er is een specifieke deontologische code, er zijn dilemmatrainingen om met druk om te gaan. U hebt geantwoord op de vraag of er ooit druk is uitgeoefend, of u druk hebt uitgeoefend op de medewerkers vanuit politiek oogpunt. U hebt neen geantwoord. U hebt gezegd dat u geen actief bericht hebt gekregen van medewerkers over politieke druk. Mijnheer Van den Acker, u hebt vanmiddag aangegeven dat u beschikt over informatie die in de lopende audit zal worden behandeld en waarin u geen inzage wilt geven. Er wordt nu een soort sfeer geschapen – door die combinatie van beweringen – waarin conclusies worden getrokken. Als ik heel eerlijk mag zijn, voor mij, en het kan misschien aan mij liggen, is het niet duidelijk over welke informatie het gaat.

Ik was, en ik vermoed velen van ons hier, onder de indruk van die Panoreportage en wat daar werd beweerd. Ik heb me direct daarna afgevraagd of de medewerkers misschien onvoldoende beschermd zijn wanneer ze met een bepaalde inmenging worden geconfronteerd. Ik zou dat een zeer groot probleem vinden. Ik ben het eens gaan opzoeken, eerlijk gezegd kende ik het niet voldoende om het uit mijn parate kennis te kunnen halen. Ik stelde vast dat er een aantal kanalen zijn en beschermende vangnetten voor personeelsleden of inspecteurs wanneer ze iets willen aankaarten.

Op de website vond ik: 'spreek de leidinggevende aan, contacteer de persoon integriteit van uw departement of agentschap, mail de spreekbuis, contacteer de coördinator integriteitszorg van de Vlaamse overheid, meld een integriteitschending bij Audit Vlaanderen, meld uw klacht aan de Vlaamse Ombudsdienst'. Er zijn zes mogelijke kanalen. Soms kan men bij de directe leidinggevende terecht, als daar net het probleem zit, heeft men uitwijkmogelijkheden om het ergens anders te melden.

Daarbij las ik ook over de bescherming voor klokkenluiders. Zij zijn tot 2 jaar na het einde van het onderzoek beschermd met de melding die ze doen en met een aantal voorwaarden daarrond. Er bestaat ook zo iets als spreekplicht bij de Vlaamse overheid. Je bent verplicht om misdaden van bedrijven te melden, zoals corruptie, afpersing, schending van het beroepsgeheim en dergelijke. In welke mate werd er in het verleden gebruikgemaakt binnen de dienst Handhaving van een van die kanalen? Heeft een van jullie een idee hoeveel keer er gebruik van werd gemaakt? Indien ja, welke onregelmatigheden werden er dan vastgesteld?

Sigrid Raedschelders: Voor het verleden kan ik zelf maar teruggaan tot 2017. Vanaf april 2017 heb ik weet van één concrete klacht die werd onderzocht door onze departementale integriteitscoördinator en daar ook werd afgehandeld. Er is één tuchtmaatregel opgelegd ten aanzien van een inspecteur die geïndigd is in ontslag van ambtswege. Die procedure

is eveneens bekend. Ik heb geen zicht op de cijfers van mogelijke meldingen bij vertrouwenspersonen, omdat dit natuurlijk geheim gehouden wordt. Ik heb ook geen weet van specifieke klachten bij de Vlaamse Ombudsdienst, al dan niet met klokkenluiders.

Stijn De Roo: Zijn er nog aanvullingen?

Peter Cabus: Ik wist zelfs niet van de klacht bij Handhaving. Van het ontslag van betrokkene dat daarop volgde ben ik vanzelfsprekend wel op de hoogte. Het is inderdaad zo dat de vertrouwenspersoon of de integriteitsambtenaar die dingen in vertrouwen behandelt en niet ophaalt omdat het net vertrouwelijke informatie is. Ik heb daar geen enkel zicht op.

Stijn De Roo: Ik was nadat ik die informatie had opgezocht enigszins gerustgesteld omdat ambtenaren wel degelijk op verschillende manieren ergens terechtkunnen als ze iets opmerken, als er politieke inmenging of druk zou zijn. Ik heb me toch afgevraagd hoe het komt dat iemand met een anonieme getuigenis van een televisiereportage moet gebruikmaken om zijn verhaal te kunnen doen. Al die manieren die er zijn, waarbij dat binnen de diensten kan worden aangepakt, waarbij dat kan worden onderzocht, waarbij er onafhankelijkheid is, waarbij er bescherming is, waarbij het eigenlijk niet nodig is om in je schulp te kruipen! We leven niet in een maffiastaat, dat bewijst dit ook. Kan iemand van jullie hier een verklaring geven waarom iemand zo'n forum zou willen of moeten gebruiken om daarmee naar buiten te komen?

Sigrid Raedschelders: Ik kan daar geen antwoord op geven. Ik heb me die vraag zelf ook gesteld na de reportage. Het klonk me heel vreemd in de oren dat zoiets nu pas – het ging over feiten uit het verleden – en dan via dat kanaal kenbaar is gemaakt. Er bestaan immers heel wat kanalen om die zaken te signaleren. Ik heb daar geen verklaring voor.

Stijn De Roo: Een laatste blokje vragen met een blik op de toekomst. Als de Milieu-inspectie optimaal wil werken en gezondheid en milieu wil beschermen, moet ze natuurlijk voldoende kennis hebben van de producten die ze moet controleren. In die zin voelen we allemaal wel aan – een aantal dingen bewijzen dat ook – dat er vooral problemen kunnen opduiken bij tussenproducten of afgeleiden van bepaalde chemische verbindingen. Bijvoorbeeld die PFAS komen zeer laat op de radar van niet-vergunde lozingen van bepaalde stoffen.

Mevrouw Van Ham, u hebt daar vanmorgen over gezegd dat u, of het departement, of Handhaving, alle beschikbare analysetechnieken kunt inzetten, maar dat er ook gericht moet kunnen worden ingezet. Er is natuurlijk een bepaald budget, er is een bepaalde context. Hoe worden de controles precies bepaald? Wie legt die middelen vast? Wie maakt de keuze of er al dan niet tot een verregaande analyse – een dure analyse – wordt overgegaan? Of er een breed spectrum aan stoffen wordt geanalyseerd? Wie beslist dat?

Rita Van Ham: De voorbereiding gebeurt op basis van overzichtslijsten, kennis van de parameters, dus de lozingsvergunningen, kennis van de vuilvrachten, binnen de werkgroep Water. Alle provincies zijn daarin vertegenwoordigd. Dat wordt dan eigenlijk via de staf of het management in het plan opgenomen. De praktische voorbereiding gebeurt binnen de expertenwerkgroep waarin alle collega's met zicht op water en lozingsvergunningen zitten. Gekoppeld daaraan gebeurt ook de Europese aanbesteding onder andere door mezelf als voorzitter van de werkgroep Water gedurende x-aantal jaren. Dat is eigenlijk de link die daar gelegd wordt.

Dat gebeurt ook op basis van de kennis uit het verleden. We gebruikten de kennis uit het verleden om te bepalen wat prioritair moet zijn voor de toekomst. Op basis van vermoedelijke hoeveelheden, kostprijzen en dergelijke werd er een plan opgemaakt. Daarvan kon worden afgeweken omdat de toezichthouder binnen een bepaald dossier andere voorstellen kon doen. Zo hielden we de wisselwerking tussen de werkgroepleden en de opvolging intern goed in het oog. Zo konden we dit financieel koppelen aan inzet.

Stijn De Roo: Het is dus een werkgroep van experts die daar samen over beslist. Er is communicatie door de staf ...

Rita Van Ham: Voorafgaand is er een planning. De campagnes waren niet alleen gericht op perfluortensiden maar ook op andere parameters. Los daarvan kon elke dossierhouder individueel nog andere parameters daaraan koppelen die relevant leken in dat bepaald dossier.

Stijn De Roo: Het zijn experts rond Water die vooral over te verwachten waarden en lozingen expertise hebben. Maar bij 3M zat FBSA wel in de MER-screening, die was daarin opgenomen, die zou weliswaar verwaarloosbaar zijn. Hoe komt het dan dat een link die naar een document als een project-MER, toch geen licht document, is omschreven, niet doordringt tot een punt waarop men een aantal parameters wil analyseren? Waarom gaat men dan niet controleren of wat in het project-MER wordt beweerd, ook effectief in de praktijk zo is?

Rita Van Ham: We hebben ons bij de analyses altijd gebaseerd op de erkende methode. Die erkende methode hangt vast aan het WAC, het analysecompendium waarin de stoffen die kwantitatief te bepalen zijn ook nominatief opgelijst zijn. Vanuit dat oogpunt zijn we vertrokken, volgens het referentielabo zijn die kwantitatief te bepalen en dat zijn ook de stoffen waarop we de analyses doen. Ook in VLAREM bij de controlemetingen die een bedrijf ook moet doen, worden diezelfde twaalf parameters opgelijst. Die worden nu uitgebreid. Dat is de reden waarom dat nooit in het vizier is gekomen.

Stijn De Roo: Dank u voor uw antwoord.

Ik heb nog een vraag richting toekomst. Iedereen voelt hier wel aan dat we niet kunnen aanvaarden dat een bedrijf bepaalde stoffen gaat lozen waarvan er al linken zijn met het project-MER of die ergens al staan, maar die op basis van de parameters die u nu hebt genoemd toch niet op de radar komen. Hoe zouden we zoiets kunnen vermijden? Kunt u zeggen dat de Europese aanbesteding anders moet worden aangepakt? Dat de labo's anders moeten werken? Dat we een veel uitgebreidere lijst nodig hebben in VLAREM?

Rita Van Ham: De VMM en GOP denken daar momenteel over na, hoe we dat via de vergunningverlening of wetwijziging kunnen oplossen. Wij zitten aan het einde van de keten. Oplossen via contracten kan niet in eerste instantie. Men heeft eerst een analysemethode nodig en dan nog voldoende labo's die het kunnen meten voor erkenning. Anders krijgt men een monopolie. Nu is het eigenlijk kwestie van de wetgeving daarop aan te passen, daar een vangnet te bieden om van daaruit verder te werken.

Stijn De Roo: Het structurele mogelijke probleem blijft dan toch, je kan het wel in de schuif van de vergunningverlening leggen, maar op het einde van de rit is de handhaving het sluitstuk. Er zijn een aantal dingen die mogelijks niet in de vergunning staan, maar als je die niet kan controleren of daar niet de instrumenten toe hebt, heeft het toch geen zin om dat te verschuiven richting vergunning? Hoe kan men die kloof overbruggen?

Rita Van Ham: In de praktijk is dat een wisselwerking. Er zijn bijzondere voorwaarden met parameters die misschien geen erkende methode kennen, dan kan men nog altijd via een ISO- (Internationale Organisatie voor Standaardisatie) of een NEN-norm (Nederlandse norm) de analyse uitvoeren. Dan moet men heel specifiek op die stof gaan analyseren. In het kader van 3M zijn we ervan uitgegaan dat die PFT's de som waren. Dat blijkt nu niet te kloppen. Dat hebben we niet gezien. Van het moment dat we dat zelf zien, is dat wel een wisselwerking en gaan we op zoek naar een correcte analyse. Dan gaan we opnieuw richting aanpassing van de vergunning.

Stijn De Roo: In navolging van de onderzoekscommissie moeten we daar in ieder geval iets mee doen. We moeten sluitende mechanismen kunnen inbouwen.

Ik heb nog een vraag bij de stoffen- en massabalansen. Heel veel collega's zijn er al over tussengekomen. Ik vind het een mooi theoretisch kader om in te werken. Het klinkt zeer mooi: laat ons werken met die massa- en stoffenbalansen. Dan hebben we 'in en uit', dan kunnen we daar gericht op controleren. Ik vrees, daarom vraag ik naar uw inzichten, dat de praktijk iets ingewikkelder is. U hebt er al naar verwezen. Er is enerzijds het uitgangsmateriaal waarmee industriële activiteiten worden aangevat, dat is niet 100 procent zuiver, daar zit variatie op. Anderzijds is het rendement van de processen ook niet altijd 100 procent. Dat kan op basis van buitentemperatuur of het uitgangsmateriaal verschillen. Men eindigt met een restproduct dat men niet verwacht had of met een concentratie die men niet verwacht had.

Theoretisch is dit een waardevol principe. Als we nu met ons allen gaan pleiten voor een massa- of stoffenbalans, lost dat iets op voor jullie in de handhaving? Uiteindelijk kan men wel vertrekken van product A, er is een lijst van de concentratie van product A, alle producten hebben een fiche, dit is het eindproduct en dit zijn de afvalstromen. Jullie moeten dan wel op alle vlakken gaan controleren of de massabalans correct gemeten is, juist geïnterpreteerd is. Een meetstaal op een batch is niet altijd representatief voor dat meetstaal. Als we dat zouden invoeren, helpt dat jullie? Welke valkuilen zien jullie nog? Hoe staan jullie tegenover het principe van de massabalans?

Wilfried Van den Acker: Dat is een heel moeilijke vraag. In theorie klopt dat wel allemaal. Mijn eerste reactie: ja, ik ben vragende partij om die informatie te krijgen. In theorie klinkt dat mooi, in de praktijk zal dat inderdaad wat moeilijker worden bij sommige bedrijven. De eenvoudige industrie zal waarschijnlijk geen probleem zijn. Ik refereer aan de solventenboekhouding, ik verwees er al naar. Daar is dat wel mogelijk. Dat moet in theorie ook mogelijk zijn voor andere zaken. Het zal ook maar één van de gegevens zijn die we kunnen gebruiken. Zoals daarstraks genoemd zijn een veiligheidsrapport, een MER, een aanvraagdossier waar heel veel dingen in zouden moeten staan, allemaal informatiebronnen waarvan wij gebruikmaken binnen handhaving. De massabalans is op zich niet dé oplossing, het is een van de aspecten die mee de handhaving zullen verbeteren. Dat is mijn aanvoelen.

Stijn De Roo: Dank voor uw duidelijk antwoord. Misschien een nog moeilijker vraag: als jullie een massabalans hadden gehad, waren jullie dan al uitgekomen op FBSA of methylbuthaan sulfonamide?

Wilfried Van den Acker: Ik denk het niet. Ik ga er hier geen rechtszaak van maken. Als het al zo moeilijk is om nu de informatie te krijgen van 3M, en ongeacht de reden die 3M geeft, het is misschien moeilijk, of ze willen niet, dat kan allemaal, dan zou een massabalans ook heel moeilijk te krijgen geweest zijn.

Stijn De Roo: Moeilijk gaat ook natuurlijk. Als we bepaalde bedrijven een vergunning geven om hier iets te produceren, kunnen we daar iets voor in de plaats stellen, natuurlijk. Het is goed om dat evenwichtige verhaal te horen vanuit uw expertise.

We kunnen wel vergunningen afleveren aan bedrijven die met innovatieve producten werken en met stoffen waarvan we de eigenschappen niet helemaal of toch onvoldoende kennen. Als handhaving het sluitstuk is van het vergunningenbeleid, moeten we erop kunnen controleren. Dat is de hele redenering. Als commissie moeten we een standpunt kunnen innemen naar de toekomst.

Ik vroeg me net iets af. Mevrouw Raedschelders heeft gezegd dat de inspectie een inschatting maakt, af en toe, soms, hoe vaak is dat, van de schadelijkheid van een stof. U hebt bijvoorbeeld – als ik het goed begrepen heb – eerst advies gevraagd aan professor Schoeters voor u hebt teruggekoppeld met de VMM. U hebt aangegeven dat er evenmin systematische terugkoppeling is met de OVAM. Is het uw rol om die inschatting te maken van de schadelijkheid van een stof? Moet die ergens anders liggen? Hoe verklaart u dat u dat advies vraagt aan professor Schoeters en dat de vraag van ergens anders komt?

Sigrid Raedschelders: Het klopt op zich dat de vraag naar de schadelijkheid van stoffen of de risicoanalyse niet toekomt aan Handhaving. De vraag komt toe aan degenen die onderzoek doen op stoffen, die monitoren enzovoort. De realiteit is wel dat wij in onze handhaving geconfronteerd worden met verschillende stoffen waarvoor we geen parameters hebben. Wij kunnen in zo'n situatie moeilijk zeggen dat we gaan wachten tot er voldoende wetenschappelijk onderzoek is om normen te kunnen bepalen waarop we dan kunnen handhaven. We moeten ook voor die tussentijdse situaties oplossingen bedenken. De enige oplossing op dat moment is informatie te gaan zoeken over de impact van die stoffen op het leefmilieu. Daarvoor is het logisch dat we ons wenden tot de VMM en de OVAM. Dat is trouwens ook de manier van werken die we hanteren inzake controles en vaststellingen bij mest of bodemverbeteraars enzovoort. Daar worden ook PFT's aangetroffen waarvoor nog geen normen bestaan. Dan koppelen we systematisch terug met de OVAM die ons dan een inschatting geeft. Op basis van die inschatting kunnen we dan zelf beslissen hoe we verder handhaven.

Stijn De Roo: Volgens u is dat de weg die u moet volgen? Advies vragen bij de VMM en de OVAM.

Sigrid Raedschelders: Zolang er geen normen zijn, lijkt me dat de weg.

Stijn De Roo: Zolang er geen normen zijn. Oké. Hoe verklaart u dan dat u advies vraagt aan onafhankelijke wetenschappers?

Sigrid Raedschelders: Daar is zeker mogelijkheid toe, maar het is dan logisch dat instanties zoals de VMM en de OVAM die misschien zelf op bepaalde punten onvoldoende informatie hebben, kunnen terugkoppelen met andere experts. VITO speelt hier uiteraard ook een belangrijke rol, en ook het Europees wetenschappelijk onderzoek kan hier worden meegenomen. Dan is het eigenlijk in eerste instantie aan hen om die informatie te verkrijgen.

Stijn De Roo: Daar ga ik mee akkoord. Het kwam me wat vreemd voor dat jullie rechtstreeks advies hadden gevraagd aan professor Schoeters. Het lijkt me logisch dat dit via de bevoegde instanties gebeurt, omdat er dan ook een betere wisselwerking kan zijn over het thema.

Kan iemand van jullie een toekomstvisie geven over het omgaan met nieuwe stoffen en niet-genormeerde parameters vanuit de inspectiediensten? Als jullie daar een aanbeveling zouden moeten doen, wat zou die dan zijn?

Sigrid Raedschelders: Wat mij betreft, is het heel belangrijk om extra te investeren in het onderzoek naar die schadelijke stoffen, zeker naar deze die we nu vaststellen zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de schadelijkheid en zodat er zo snel mogelijk normen kunnen worden vastgelegd. Die kunnen dan een correcte basis vormen om correct te kunnen handhaven. Zolang dat niet het geval is, moet men ons voldoende ondersteunen met risicoanalyses om in de tussentijd degelijk te kunnen handhaven.

Rita Van Ham: Dat klopt. Het voorbereidend werk van de VMM en GOP in het kader van wetwijzigingen, daar zijn we bij betrokken. We bekijken in hoeverre dat voor ons handhaafbaar is. Vanuit dat oogpunt zijn we betrokken bij dat soort overleg.

Stijn De Roo: Dank u voor uw antwoorden.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege: Ik had nog een vraag over wie de beslissingen ondertekent. Is dat de toezichter zelf of is dat de handhavingsmanager?

Sigrid Raedschelders: Dat is eigenlijk altijd de toezichthouder zelf, behalve in die gevallen waar er een pv wordt opgesteld of een bestuurlijke maatregel wordt opgelegd. Dan worden die documenten mee ondertekend door de handhavingsmanager.

Mieke Schauvliege: Waarom is dat?

Sigrid Raedschelders: Dat is om een zekere kwaliteitscheck toe te laten op die hardere handhavingsinstrumenten en ook om de check te doen in hoeverre de inzet van dat instrument past binnen ons afdelingskader zodat daar ook een stuk bewaking van de uniformiteit bij zit.

Mieke Schauvliege: Wij zijn op het terrein van 3M geweest. Ik zag daar een wagon met waterstoffluoride-opslag. Ik vroeg me af of u kunt beschrijven wat daar het risico van is, ook voor de stad Antwerpen. Ik vond dat gigantisch wat ik daar zag. Zijn de gegevens daarover gekend? Hoe wordt daarmee omgegaan?

Wilfried Van den Acker: Waterstoffluoride is een van de producten die een invloed hebben op de risico's die te maken hebben met seveso bij 3M. Waterstoffluoride is een heel toxisch product. De aanwezigheid ervan is een van de grootste bijdrages tot het risico op zware ongevallen bij 3M. Dat maakt dat het aantal wagons met waterstoffluoride die daar mogen aanwezig zijn, moet worden beperkt. Hoe het juist zit met effectafstanden en risicocontouren bij 3M weet ik niet van buiten. Een ongeval met waterstoffluoride heeft een van de grootste aandelen in de risico's. Dat klopt wel. Het feit dat die hoeveelheid moet worden beperkt bij 3M, is een van de redenen waarom wij soms korte controles doen bij 3M om te kijken waar die waterstoffluoridewagons staan. In theorie zou men het risico kunnen beperken door de waterstoffluoridewagon buiten het terrein te plaatsen. Dat zijn dingen die wij wel controleren. Wij zien of die wel degelijk binnen het terrein staan en in hoeveelheid beperkt zijn.

Mieke Schauvliege: Zijn daar al overtredingen op vastgesteld?

Wilfried Van den Acker: Neen.

Mieke Schauvliege: Dat is ook zeer gevaarlijk.

Mijn laatste vraag gaat over een artikel dat is verschenen bij Apache over een vonnis over illegale opvulling van een koelwaterbekken in Kluisbergen, waaruit blijkt dat de burgemeester van het dorp, die tevens projectontwikkelaar is, via het kabinet de Omgevingsinspectie heeft willen passeren. Dat is gelukt. Ik weet niet of u weet waarover het gaat. Mijn vraag is daarbij heel concreet: hoe frequent gebeurt het dat de minister zich tegen de conclusies van de Milieu-inspectie afzet, want voor zover ik dat artikel goed geïnterpreteerd heb, bleek dat daar duidelijk een voorbeeld van te zijn.

Sigrid Raedschelders: Het is blijkbaar de overtreder die in de gerechtelijke procedure gedagvaard werd, die aanhaalde in zijn verweer dat er door het kabinet effectief een ander standpunt zou zijn verkondigd. Dat zou inderdaad kunnen, maar dat heeft niet direct interferentie gehad met de inspectie die wij hebben gedaan, in die zin dat wij op een zeker ogenblik ter plaatse zijn geweest, vaststellingen hebben gedaan en op een zeker ogenblik ook zekerheid wilden over de juridische kwalificatie van het milieumisdrijf. Wij hebben dan ook overlegd met de collega's van de afdeling GOP. Op basis daarvan hebben wij een pv opgesteld. Dat pv is vervolgens bij het parket beland en daar dus wel strafrechtelijk behandeld. Ik kan dat enkel vanuit het perspectief inspectie benaderen.

Als u me toestaat, voorzitter, wil ik nog kort terugkomen op de vraag die u eerder stelde rond de aanstelling OGP. Ik heb daarnet gezegd dat het decretaal mogelijk was. Ik heb me daarin vergist. Ik heb net nog even gecheckt. Op dit ogenblik voorziet het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM) eigenlijk in een verbod om de hoedanigheid van toezichthouder te combineren met die van OGP. Enige uitzondering die daarvoor voorzien is, is degene die geldt voor het Agentschap Natuur en Bos (ANB), dus voor de collega's

van de natuurinspectie en voor de bouwinspectie. Dat wilde ik nog even rechtzetten voor alle duidelijkheid. Er bestaat op dit ogenblik wel degelijk een decretale beperking om milieutoezichthouders OGP te maken.

Mieke Schauvliege: Mag ik daar nog iets op zeggen? Het is toch zeer eigenaardig dat de natuurinspecteur en een inspecteur die gebouwen controleert wel die bevoegdheid heeft en een inspecteur die zware milieu-installaties controleert, een andere bevoegdheid heeft. Maar soit.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Collega Schauvliege, ik vind het wat raar dat u die conclusie trekt. De heer Van den Acker heeft omstandig uitgelegd waarom een toezichthouder meer bevoegdheden wilt. Een officier van de gerechtelijke politie – ik heb ooit in een andere hoedanigheid daarmee te maken gehad – mag een wapen dragen. Ik denk dat het inderdaad wijs is om in sevesobedrijven geen wapen te dragen. Ik denk dat dat een wijze beslissing is. Ik zou ook niet goed weten waarom. Als je als natuurinspecteur alleen in de bossen loopt, kan ik me wel inbeelden waarom je dat zou hebben. In bepaalde stedenbouwkundige zaken kan ik het me ook inbeelden. U hebt dat daarnet omstandig gezegd en corrigeer me als ik fout ben. Stel dat we de voor de milieu-inspecteurs de functie toezichthouder schrappen en we maken daar OGP's van, klopt het dan dat die dan minder zaken zou kunnen doen dan dat die vandaag doet als toezichthouder?

Wilfried Van den Acker: Dat klopt volledig. Het wordt moeilijker, ik zal het zo zeggen. Je zit met twee trajecten. Er is opsporing en er is toezicht. Als je je toezichtrechten kwijt bent, kan je geen toezicht meer doen op een deftige manier. Het is trouwens ook logisch dat een bouwinspecteur OGP is, in die zin dat die misschien ook wel bewoonde vertrekken gaat controleren. In het kader van woonstbetreding moet het geregeld worden dat een inspecteur niet zomaar in een woning zou binnen mogen.

Mieke Schauvliege: Maar de combinatie, niet in dezelfde persoon maar in dezelfde dienst? Heeft dat geen voordeel?

Wilfried Van den Acker: Je kunt dat wel combineren. Wat in de praktijk bijvoorbeeld bij ons wel gebeurt, is dat wij als technisch ondersteuner gevraagd worden in het kader van een opsporing, maar dan zijn we onze toezichtbevoegdheden kwijt en dan treden wij niet op als OGP maar als technisch ondersteuner bij een OGP of bij een AGP. Dan zijn wij wel onze bevoegdheden kwijt en moeten wij wel degelijk in het huiszoekingsbevel genoemd worden als degenen die de machtiging hebben om mee de opsporingsacties uit te voeren. Het is heel belangrijk te weten welke petje je op hebt.

Koen Daniëls: Dank u wel. Ik wil er nog even op verdergaan. Als je ergens binnenstapt als OGP met een huiszoekingsbevel, moeten daarop alle elementen zijn beschreven waarop men de huiszoeking doet. Ik geef een concreet voorbeeld. In de politiescholen buizen daar velen op. Stel dat men een bevelschrift voor drugs krijgt, maar er staat niet op 'drugs en zaken die ermee in verband kunnen worden gebracht'. Men vindt geen drugs maar wel wapens en gigantisch veel geld. Als de politieagent dat in beslag neemt, is dat ten onrechte verkregen bewijsmateriaal omdat dat er niet bij stond. Als toezichthouder daarentegen kan je alles wat je tegenkomt, wel meenemen en inkijken, want je hebt geen bevelschrift. Collega's, ik denk dat we hier niet moeten proberen om daar andere conclusies aan te hechten. Dank voor de duidelijkheid in dezen.

Ik heb nog een andere vraag. Wij zijn heel sterk gefocust op 3M, logisch ook in het kader van PFOS, en het verkrijgen van documenten, vragen, blijven vragen enzoverder. Er zijn in Vlaanderen ook andere bedrijven die ook met PFOS zitten en die ook met de commissie-Vrancken op de kaart staan. Zijn jullie daar handhavingsgewijs ook op aan het werken? Ik zie jullie ja knikken.

Krijgen we daar ook zo moeilijk informatie van? Als jullie dat nu vergelijken met andere PFOS-locaties, loopt dat daar dan even moeilijk, of gemakkelijker of is dat niet te vergelijken? Hoe moet ik dat inschatten? Wat ik me afvraag is of 3M het gemiddelde bedrijf is en dat het altijd zo moeilijk loopt, of is 3M een bedrijf waar het altijd moeilijk loopt in deze situatie rond PFOS?

Rita Van Ham: Wij kennen niet alle bedrijven. Wij zijn zelf geen dossierhouder. Het is heel moeilijk om een uitspraak te doen of het overal even moeilijk verloopt. In het kader van de veiligheidsmaatregelen krijgen wij wel de informatie die we vragen. Misschien zijn er andere redenen om minder gemakkelijk informatie te geven, maar ik denk niet dat we daar een echt objectief beeld van hebben omdat we niet de ervaring van het terrein hebben.

Koen Daniëls: Ik zal mijn vraag anders stellen. Ik probeer als parlements lid in te schatten, of als jullie als Handhaving info willen opvragen, bedrijven dat dan vlot geven. Is dat een normaal proces? Of moet je op bepaalde momenten echt met een bevelschrift beginnen zwaaien, van 'je moet' en 'je zal'? Daar ben ik naar op zoek. Hoe werkt dat in de praktijk? Dit om te kunnen inschatten of het verhaal dat u net bracht van 3M, nu de hardleerse uitzondering is? Is dat altijd gehannes?

Wilfried Van den Acker: Mijn ervaring wijst toch wel uit dat in 99 procent van de gevallen de informatie die we vragen, vlot verkrijgbaar is. Ik wil wel – dat is de reden waarom ik hier altijd voorbehoud heb gemaakt over de reden waarom de informatie door 3M niet wordt gegeven, wat daar de reden voor is, laat ik nog in het midden. Ik wil daar niet veel uitspraken namens 3M over doen. U moet weten dat het altijd moeilijker wordt om informatie te krijgen wanneer er juridische procedures aan de gang zijn. Dat is toch wel mijn ervaring. Dan wordt het moeilijker. Dan zit je inderdaad met het petje van de toezichthouder en het petje van de opsporing. In opsporing is het altijd moeilijker. Dat ondervinden we. Hier zijn er juridische procedures bezig. Ik kan dus begrijpen dat 3M, ook wel op basis van juridisch advies en dergelijke, heel goed wil nadenken wat ze gaan bezorgen aan de overheid en wat niet. Dat is de situatie nu.

Koen Daniëls: Dank u wel voor die toelichting. Mijn ervaring leert ook dat in medewerking aan onderzoek en medewerking en vlot geven van informatie en transparant zijn, wat ook het doel van gerechtelijk onderzoek is, de waarheidsvinding, het altijd beter is voor zichzelf te pleiten dan te zeggen "I can not answer your question."

De voorzitter: We zijn aan het einde van de vragenronde. Alle vragen zijn gesteld. Dank u wel om twee dagen ter beschikking te zijn als getuigen in onze onderzoekscommissie.

Collega's, ik stel voor dat we tegen volgende week goed bekijken hoe we samen met de forensische audit, de dingen juist op elkaar moeten afstemmen en op basis daarvan bekijken of we al dan niet nog verdere vragen moeten stellen op een later tijdstip. Ik zou volgende vrijdag de verdere planning willen bespreken in de regeling der werkzaamheden. We hebben momenteel niet iets zeer dringend in de regeling der werkzaamheden, tenzij iemand van jullie vraagt om toch nog even kort samen te zitten.

Collega Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Ik heb gewoon nog een vraag rond de audits. Je hebt de procesaudit en de forensische audit. Zijn naar einddatums voor? Ik vraag het gewoon in het licht van onze commissie.

Peter Cabus: Voor de forensische audit weten we het niet. Dat zal misschien in een overleg met Audit Vlaanderen duidelijk worden. Dat zal ook afhangen van het feitenmateriaal dat men zal onderzoeken. Voor de systeemaudit hebben we afgesproken dat dat tegen januari afgerond zou moeten zijn. Of het 1 februari of 1 januari is, weet ik niet. Ik vermoed eerder 1 februari dan 1 januari.

De voorzitter: We zullen contact opnemen met Audit Vlaanderen om te kijken hoe we daar het best mee omgaan. Dan gaan we daar volgende week op door.

Collega's, dank u wel. Ik sluit hierbij de zitting. We zien elkaar volgende week terug.³

Hannes ANAF,
voorzitter

Tinne ROMBOUTS
Willem-Frederik SCHILTZ
Mieke SCHAUVLIEGE,
verslaggevers

³ Wilfried Van den Acker wenste naar aanleiding van de ondertekening van het pv nog een persoonlijke aanvulling te geven op zijn getuigenis:

"De PANO-reportage waarnaar regelmatig tijdens de zitting gerefereerd werd, heeft, ondanks het feit dat in inhoud over het verleden gaat, ingehakt op mijn collega's. De inspecteurs, die ik allemaal ken als geëngageerde medewerkers en die op een zeer professionele wijze maatschappelijk waardevol werk afleveren, worden momenteel, meer dan vroeger, geconfronteerd met opmerkingen en verwijten zowel van gecontroleerden als van burgers die bepaalde milieuklachten hebben.

Dit maakt dat wij nog meer dan vroeger tijd en energie moeten steken in het verantwoorden van ons werk en is er een psychosociale belasting bijgekomen die voor sommigen een trigger is geworden om hun werk in vraag te stellen.

Ik durf mij af te vragen of het uiteindelijk niet de bedoeling van deze reportage om schade toe te brengen aan onze organisatie."